

Herri antzerkia, udako txanpan plazak betez

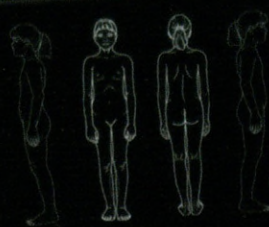

E u s k a l

ARGIA

H e r r i k o A s t e k a r i a

01770

27.854 FITXA: Arantza Irureta

Begiak: Berdeak

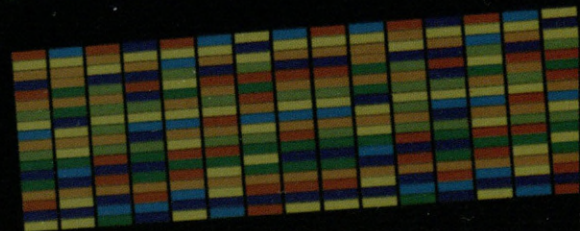
Altuera: 1'85 m.

Ilea: Horia

Azala: Beltzarana

Portaera: Lasaia, atsegina, umore or

Inteligentzia tasa: Altua

Giza Genomaren Mapa

MESFIDANTZA ALA ITXAROPENA

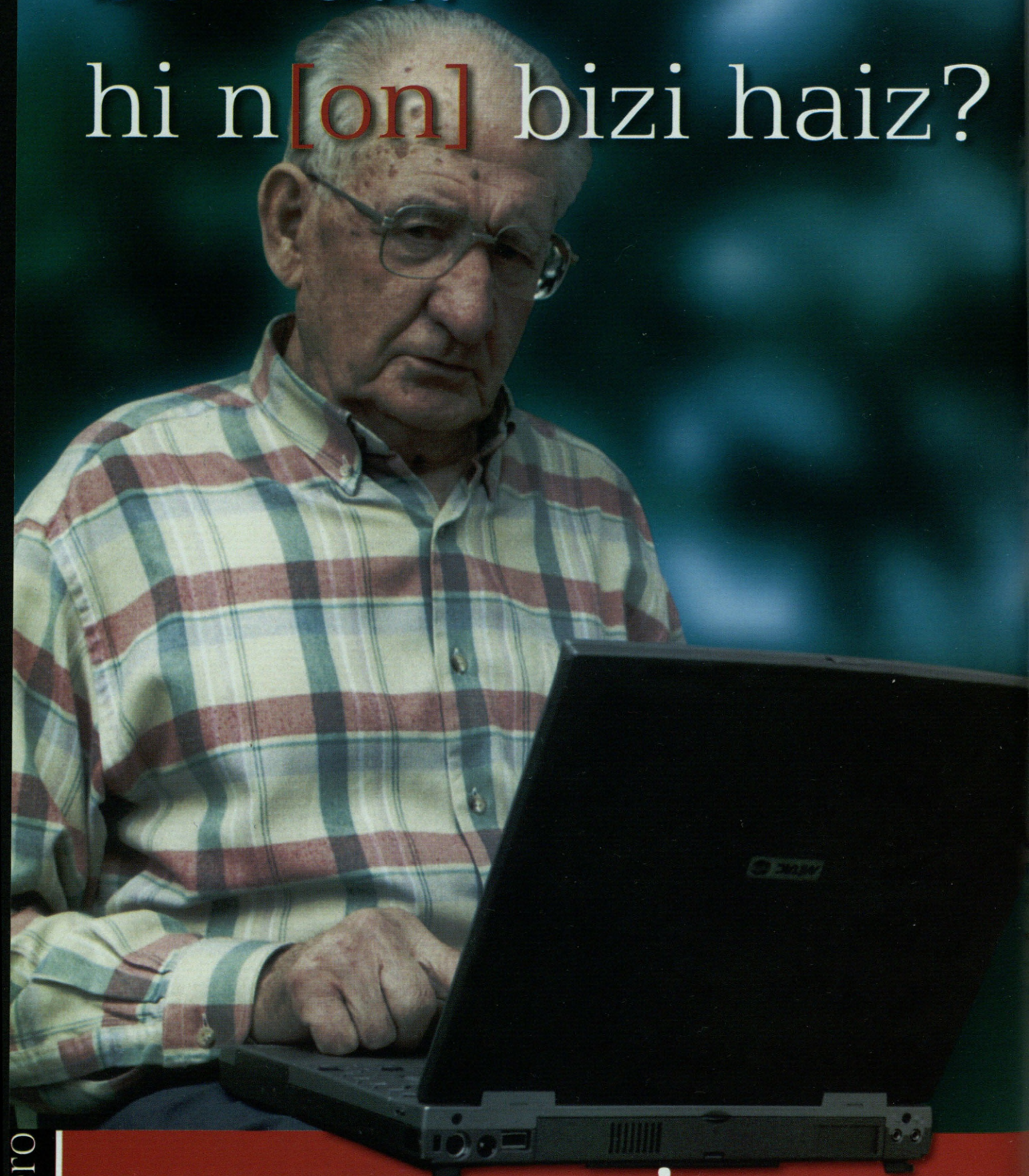

Iñigo Urkullu

"Burujabetzaren bidean jauzi kualitatiboa eman dezakegu"

baina...

hi n[on] bizi haiz?

egunero

www.argia.com

- SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea
- GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kiosko

Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ **Iñigo Urkullu: "Burujabetza-
ren bidean jauzi kualitatiboa
eman dezakegu"** 9

■ **Giza genoma: bizitzaren
liburutegia zabalik dago** 18

■ **Gerardo Markuleta:
"Erdi Aro moduko aro
berri baterantz
goaz"** 25

■ **Balea zuria,
pastorala eta
misterioa herriko
plazan** 33

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Iñigo Urkullu.	
<i>Xabier Letona</i>	9

EKONOMIA

Ondarroaren ekonomia kanpoaldeko portuaren eske. <i>Daniel Udalaiz</i>	12
---	----

EUSKARA

Pasaiaiko portuko hizkuntz nahasketaren historia.	
<i>Nagore Irazustabarrena</i>	16

GIZARTEA

Giza genoma: bizitzaren liburutegia zabalik dago.	
<i>M. Asurmendi. I. Etxaniz. S. Serrano</i>	18
Elkarriketa: Gerardo Markuleta.	
<i>Peru C. Saban</i>	25

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	30
Balea zuria, pastorala eta misterioa herriko pla- zan. <i>Beñat Doxandabaratz</i>	33
Elkarriketa: Miren Agur Meabe.	
<i>Peru C. Saban</i>	36

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	40
Telebista-Irratia. <i>Beñat Doxandabaratz</i>	42
Agenda	45
Ihesi	46
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Joselu Cereceda</i>	8
Kultura: <i>Aitor Zuberogoitia</i>	32
Azkena: <i>Iñaki Murua</i>	58

Eusko Jaurilaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa gizarte-ekintza
obra social

Bardeak / 2000·VII·09 / 8:00 AM / 2.ª: **BI ALDETAKO NEGOZIAKETA**

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriñ
 Zapirain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3.eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro
 Ipar Euskal Herria .746 lib./113,73 euro
 Espainia .15.600 pta./93,76 euro
 Beste atzerriak .20.100 pta./120,8 euro
 Airez .31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaila Taldeko partaidea da

Euskal Kantu Txapelketa

Euskal Kantu Txapelketak duen arrakasta ez da kasualitatea. Hori begi bistan dago. Esate baterako Iparraldeko hiru lurradetan, Nafarroa osoan, Bizkaia betebetan eta Gipuzkoan ere hasia da, famili oso-osoak haietara joateko duen joera. Egun osoak ematen dituzte horren aitzakian haur eta gazte bere senide eta lagunekin. Benetan ikusgarria. Zer grina, zer pasioa, zer kezka, oro har, zer interesa. Eta hori ez da bakarrik egin. Horren gibelean jende bat dabil, ez beti nahiko, hainbesteko lana baita, bai beti tinko eta kementsu eta batez ere, umoretsu. Sortzaileez gain, bada segida. Gazteak indartsu datoz, ez daude testigua galtzeko prest.

Zerk erakartzen du baina gazteria, kantutxapelketara? Giroak? Euskal kantutxaleen giroa ez da nolana hiko. Agian hori, euskaraz kantatzea maite dute gogotik, ez da gezurra. Gaztetikan bere aukera eginga balego bezala. Hunkitzen nau. Beraz, umorea alde batera utzi gabe, oso serio hartzen dute. Euskal Kantu Txapelketak jada prestigio handia du eta ongi merezia.

Eta zer esan laguntzaile eta prestatzaileez. Bikain mila aldiz. Hor ikusten baita pertsonalki hartzen diren erabaki eta jarrerak nolaz gainditzen eta jabetzen diren sistemaren gainetik. Kantari eta laguntzaile eta prestatzaileen urte bateko frustrazioak, hurrengo urteko pozak

bihurtzen ohi dituen txapelketak badu ordea, bere arrakastari zor dion defizita ere. Ongi dihoan seinale.

Gauzak, arauak, baldintzak, sariak eta abar berez duten esperientziak ongi daude, baina ez dira aski, hobetu beharko dira. Nork daki, behar bada lehiaren kontzeptu bera ere estuegi ez ote dator kion dagoeneko.

Izan ere maila goian dago. Tope. Profesional mailaz ari naiz, goi goian. Zer edertasuna, zer heldutasun eta zenbait desilusio! Eta hortxe ibili behar dugu adi! Ez da txapelketaren helburu eta aburu inor kanpoan uztea, ez horixe! Ordea, lehia baten baldintza da. Lehia beti lehia. Irabazle edo galtzaile!

Bestalde herrialde bakoitzak merezi du etxeratze hondroso bat behin finalerara heltzeko gauza izan den bakoitzarentzat. Baina ez ginateke arazo honen aurrean egonen Euskal Kantu Txapelketa gaizki balihoa. Hauek, arrakastaren ordainak dira. Galdera berriei erantzun egokiak. Urtez urte egokitu beharra ona da. Aurtengo akatsak hurrengoan erabakiak beharko. Erreflesio hau, aurtengo Gernikan ospatu den final fantastiko horrek eginarazi dit noski. Lehen sarien merezi-dunak baitziren gehienak. Ez dut hainbeste sekula sofritu txapelketa batean. Kalitateak gainditu gintuen halajaina!

Eta irabazle guztiak ez zirela sarituak izan pentsatzen baduzu, ados!

AMAIA ZUBIRIA

Hiruko Txikian

LENDAGAIA

Euskal Herria Iruñeko Estafeta kalea bilakarazi nahiko zukeen Mayor Orejak. Eta urte oso osoa San Fermin. Abertzaleak galtza atorra zuriz eta gerriko gorri jantzita nabarmendu eta bereizi, eta kalean goiti beheiti lasterka batean jarri botatuko armadun adardunen aurretik amu. Eta bere ihesaldian jazartzaileen adarkaden erasotik sano irten litezkeenak irrist bakoitzeko hogeina urteko kartzela zigortzat. Horrela, kartzelan ez leudekeenak istripuz hilak edo kartzeleratu bitartean adarkadaz larriki zaurituak. Izan ere, Espainia ala San Ferminetako Estafe-

ta dio PPK Lehendakari izateko hautagaiak eskainiko abertzalegoari. Ajuria-Berea okupatzeko asmotan dabilen Mayorrek, hala ere traje alkandora eta gorbata ilunez beztitu eta bere agindutara mandatotan ibiltzea onartuko lioketen demokratik gozo-gozo hartuko omen lituzke sortzez zabala oso duen gerizpean. Armadun adardunak aingeru zuri bihurtzen duen gerizpe berean hain zuzen. Pasatu naizela? Galdetu armadun adarretan jausitako azken gazte abertzaleei. Nire hau, seroraren otoi-tzen parekoa duzue ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

EMAKUMEZKOEN LANGABEZIA

Euskal Herrian langabeziak emakumezkoaren aurpegia du. Langabezian dauden gehiengo emakumezkoa da. Ekainean Hego Euskal Herrian zeuden 90.282 langabetuetatik, 57.406 emakumeak ziren. Maiztean baino 227 gehiago. Horrek esan nahi du langabetuen %63,58 emakumea dela. Datuok oso larriak dira. Gizon eta emakumearen arteko berdintasuna bata zein besteak aukera berak (hezkuntza, lan arloan...) dauzkatenean soilik lortuko da. Begibistakoa da egoera hori ez dela oraino iritsi, eta kostako da diskriminazio hori eteteko bitartekoak (Administrazioak, patronalak, sindikatuek eta langileek dute erantzukizuna) jartzen ez badira. Behin-behinekotasuna eta prekarietatea dira emakume langilearen etsai handienak, honi gizonari baino are gehiago eragiten baitiote. Emakumeak, sarritan, ezin ditu bere bizitza pertsonal eta sozialean funtsezkoak diren erabakiak hartu, ez libre ez independente baita. Eta ez da izango oinarri ekonomiko bat izan ezean. Eta hori soilik enplegu duin eta iraunkor batekin lor-tzen da ●

DANIEL UDALAITZ

UDAL APURKETEN ZAILTASUNA

EA-REKIN egin du topo EAJk Sopuertan, eta Gipuzkoan ere berdintsu gertatuko dela aurreikusi liteke, udal bakoitza aztertuko duela iragarri baitu EAK. EAJk ez du Gipuzkoan Bizkaian duen nagusitasuna eta horrek galga jarri dio bere ekimenari. Dena den, gerta liteke baita ere, beste atentatu baten ondoren EAK jasan dezakeen presioen ondorioz gauzak aldatzea. Dena den, alderdi abertzaleen elkarlan honek lehenagotik du indarra Gipuzkoako herri garrantzitsu zenbaitetan eta horrek akordioei ere beste sendotasun bat eman diezaike.

ITOIZ EUROPAN ZEHAR

ITOIZ-KO solidarioek izen bereko urtegiaren aurkako mezua zabaldu dute bederatzi hilabetetan Europan zehar, ekintza ikusgarrien bidez herritarren arreta erakarrit. Irudimena eta protestarako gogoia ez zaiela falta erakutsi dute berriz solidario hauek. Halaber, oso gogor kritikatu dute Espainiako Auzitegi Konstituzionalak, beren ustez, "organu honek legezko egin duelako legez kanpo zegoena".

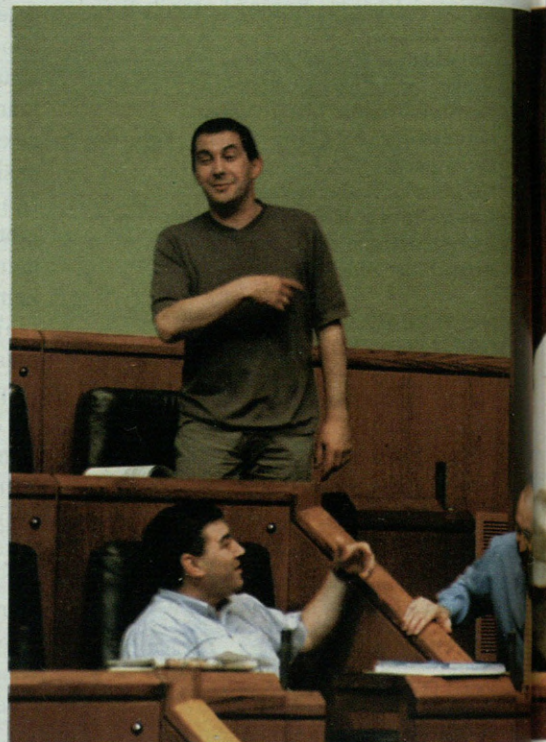
BATASUNA EDUKIEN FASEAN

METODOLOGIA fasea amaitu ondoren Batasuna eztabaida prozesuak, edukien faseari ekingo dio ekarpenak taldeka edo pertsonalki

JOSEBA QUADE

■ Batasunako dinamizatzaileak Gasteizen.

egiteko aukera eskainiz. Irailaren 30a arte dago txostenak aurkezteko aukera. Ondoren eztabaida hasi eta txosten bakarra egingo da. Urritik aurrera eta 2001eko apirila bitartean alderdi berriko organuen hautaketa hasiko da: Martxo-ko bigarren hamabostaldian izenak proposatu eta apirileko lehen astean hautatu. Prozesuari amaiera emateko, apirilean Batasuna prozesuaren Hirugarren Batzar Nagusia egingo litzateke, eta bertatik aterako da alderdi berriaren zuzendaritza. Batasunako koordinatzaileen arabera, dagoeneko 7.000 bat pertsonen parte hartu dute lehenengo fase honetan.

EUSKARAREN KONTRATU BERRIA

ANDRE Viau prefetak eta Jean Michel Devret suprefetak euskalgintzako ordezkariak

B A H E A

- Jesus Egiuren buruzagi sozialista: "Ederto dakigu Alderdi Sozialista gabe ez dela inongo gobernuarik izango Euskal Herrian. Lehendakaria sozialista ez bada ez da itunik izango ez EAJrekin ez PPrekin".
- Xabier Arzalluz, EBBko lehendakaria: "Helburuetan bat gatoz EHrekin baina gu armen erabileraren aurka gaude eta beraiek bide horretan ari dira".
- Jose Bove, 'Confederation Paysanne' nekazal sindikatuko nazioarteko eleduna: "Euskal

A E T R O A

UZTAIL BEROA

Gehientsuenetan izaten da uda beroa, baita eremu politikoan ere. Euskal gizarteak beste marko politiko baterantz egin dezan EAJ eta EHren arteko proposamen trukatzek, uztailean izango dela zertaz hitz egin adierazten dute. Batetik eta bestetik euskal politikagintzan bide berriak jorratu nahi direla ikusten da, nahiz eta oraindik zer emaitza aterako den ez den oso argi antzematen. Abertzaleek nagusiki banatuta jardun dute azken hogeitortean, eta horren fruituak begi bistakoak izan dira. Datozen hogeitorteei begira, akats berdina ez litzateke egin behar, areago azken bi urteetan elkarlanaren eremuak duen potentzialtasuna agerian geratu denean.

kontratu berezia eskaini diete. Bertan, euskara sustatzeko bederatzi proposamen biltzen dira. Euskalgintzako ordezkariak (EKE, Seaska, Ikas-Bi, AEK, Euskaltzaindia, Ikas, Euskal Konfederazioa eta Euskal Haziak) arrapostu bat eman beharko dute datozen egunetan. Erantzuna baikorra balitz, euskararen kontratua indarrean jar liteke urte amaieran. Hona proposaturiko arloak: Hizkuntza Kontseilua, Irakaskuntzako sentsibilizazio kanpaina, Eskolaz kanpoko ekimenak, Helduen euskalduntzea, Euskaltzaindia, Ikerketa zentroa, Material pedagogikoa, Euskal Irratiak eta ETBren sarea.

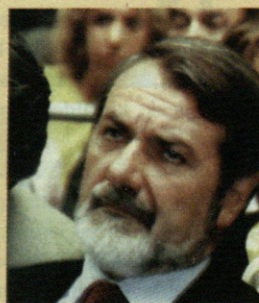
500 ERTZAINEN KORAPILOAN

HERRITARREN segurtasuna hobeto bermatzeko 500 ertzain gehiago eskatu dizkio

Javier Baltzak Jaime Mayor Oreja Barne Ministroari. Eskaria ertzain kopuru hori bizkarzain lanetan ari delako egiten da eta ertzain kopurua berdin geratuko litzateke, gero aurrejubilazioekin orekatuko liratekeelako.

■ 500 ertzain gehiago eskatu ditu Baltzak.

■ J. Mayor Oreja.

IZPIAK

Jaime Mayor Orejak iragarri du jada, espero bezala, bera izango dela EAEko lehendakariagaia. Ez du samurra izango Ibarretxe gailentzea, baina alderdi ez abertzale bat lehendakaritza ateratzeko inoiz izan duen aukerarik handiena izango du. Udan zer gertatzen den ikusi behar, hauteskundeak udazkenean edo udaberrira aurreratu diren ikusteko.

Alberto Lopez de la Calle-ren espainiaratzea bertan behera utzi zuen hiru hilabetez Versailleko Administrazio Auzitegiak. De la Callek zazpi aste eman ditu gosegreban, eta bere "egoera argitu bitartean" gose greban jarraituko du.

Juan Jose Laborda Espainiako senatuko lehendakariak, Jose Antonio Ardanza lehendakari ohia Ardanza Plana senatuan azaltzeko gonbidatzea proposatu du.

■ J. Jose Laborda.

Herriaren borroka herriek beren buruaren jabe izateko eskubideen aldekoa da".

• Jon Maya, Euskal Herriko Aurreku Txapelduna: "Polita izango litzateke barruan dau den guztiei Agurra eskaintzea".

• Juan Jose Ibarretxe Lehendakaria: "Herri batek, gizarte batek eskatzen duena ez ematea bide arriskutsu batean sartzea da".

• Rafa Diez, LABeko idazkari nagusia: "Konstituzioaren xedapen gehigarriak azken 22 urteetan hor egon da eta ez dituzte erabili".

Giro berria sortu beharra

Aparteko herri bat garela ezin uka. Eta ez besteak baino hobeak garelako, ez. Garena gara eta kitto. Gure herrian dagoen arazo politikoa aspaldiko kontua da, mendez beteriko historia lazgarri bat (berbaera, naziotasuna, nortasuna, eskubideak, lurraldetasuna, debekatuak, ukatuak, arbuiauak). Euskal Herriaren historia ezin da ulertu, azaldu, hau guztia kontuan hartu barik, inperialisten gustukoa izan ala ez.

Orain 20 hilabete egoera itxaropentsua sortu zen gure Herrian. Lizarra-Garaziko akordioak dauka euskal gatazka gainditzeko funtsezkoa den guztia (euskal arazoak izaera politikoa du, benetako protagonista herria bera da eta herriari hala-beharrez emandako berba bete behar). Akordio hau demokrata guztiei irekita dago, normalizazioa eta benetako bakea lortzeko bide bakarra da.

Espainiar eta frantziar nazionalismoek eta botere faktikoez ezin dute onartu holako egitasmo bat. Beren sen inperialista osoa asaldatuta dago. Autodeterminazioa, euskara eta lurraldetasuna erabakitze-ko euskal markoa ukatzen dituzte. Lizarra-Garazik arrazakeria, intolerantzia, atzerakoikeria, biolentzia, sektakeria esan nahi du. Gaitz guztien iturria da eta beraren aurka jotzea, demokraziaren aldekoa izatea da. Urrats bat eman barik bakea lortzeko eta sendotzeko aukera horrela alferrik galdu dute. Errepresioaren bidea baino ez dute ezagutzen.

APURKA-APURKA akordioak zeukan abiadura moteltzen hasi zen. Azkenean, orain dela 8 hilabete-edo, ETAK menia bukatutzat eman zuen. Gaur egun, Lizarra-Garaziko akordioa eta Udalbitza geldituak dira eta euskal gizartearen sektore batzuetan etsipena zabal-tzen hasia da. Hala eta guztiz ere, inperialisten erasoak bizirik daude akordioa erabat desagertu ez delako. Balio duen marko politikoa bakarra, dagoena da. Ez da esaten, baina bai somatzen mehatxu bat: *“Ez onartzekotan egurra izango duzue”*.

Zergatik ailegatu gara *impasse* honetara? Nortzuk dira errudunak? Lehenengo eta behin, Lizarra-Garaziren funtsa zertan datzan esan behar da: burujabetza-bidea irekitzeko (Maltzagara ailegatzeko) klasearteko aliantza bat behar eta beharko da. Honek, hala EAJn, nola EAn zein HBn kontraesan ugari sortu du. Arrazoi desberdinengatik, noski, batzuek ez dute ikusten, onartzen, halako aliantza. Bestetik, EAJk eta

EAK agortuta dagoen marko autonomikoaz daukaten atxikimendua eta gobernu zentralak eta botere errealek egiten dituzten presioei dieten beldurra. Azkenik, Ezker Abertzaleak egin dituen proposamen batzuk EAJ eta EA gainditu dituzte -agian azkarregi joan gura izateagatik-.

Arrazoi gehiago argudia liteke baina nahikoa da. Momentuz argi dagoena, EAJ eta EA Lizarra-Garazitik aldentzen dabiltzala (aldendu eta utzi ez dira izango paretsuak?) eta ia-ia aurreko garaira itzultzen gabiltzala. Baina, egia esan, Lizarra-Garazi jaio ondoren ezer ez da berdina izango, akordioak gure prozesua betiko markatu duelako.

Baina prozesu soberanista berrikeri behar dugu, nahiz eta, momentuz, EAJ eta EA bere kabuz ibili -ondo jardunez gero, berriro batuko gara guztiok-. Ezker Abertzaleak, EAJk, EAK, ELAk, guztiok, hausnarketa benetan autokritiko eta serioa eta prozesua lasaigo berplanteatu beharra daukagu.

BIZI izan dugun aldiaz profitatu behar dugu prozesuan beste aurrerapausu bat emateko. Prozesua luzea eta gogorra izango da, zelangoak garen EAJ, EA, HB, LAB, ELA; guztiok, inor ahaztu barik. Hasteko, ELAren, LABen eta prest dauden ezkerreko indarren arteko lana nahikoa litzateke prozesua berriz bultzatzeko. Akordioa (ez ahaztu) irekita dago abertzaleentzat eta ez abertzaleentzat, demokrata guztientzat.

Ezin dugu ahaztu: 1) Inperialismoa erasoan dagoela, amorraturik, hala Iparraldean nola Hegoaldean -Espainako Hezkuntza Ministerioak egindako txosten iraingarria gogoratu besterik ez dago-. 2) Erasoak gainditzeko, aurrerapausu sendoak egiteko, aipaturiko klasearteko aliantza beharrezkoa daukagula. 3) Prozesu horretan parte hartuko duten talde guztiek bareratu behar dituztela

besteen berezitasunak, onartutako jokalegeei zor zaien begirunea eta malgutasunez jarduteko beharra.

Burujabetasuna bultzatzen dugun bitartean eraikuntza nazionalari ekin behar diogu, ezinbestekoa den arlo kulturean (euskarak bizi beharko gaitu!) zein sozialean -langabezia, erroneskeria, giza bazterketa desagertarazteko-. Pazientzia behar dugu inperialismoari eta botere faktikoei aurre egiteko, baita klaseen eta demokraten arteko aliantza indartzeko burujabetasunaren bidean ●

Joselu Cereceda

Ipar-Hegoa Fundazioko kidea

“Argi dago EAJ eta EA Lizarra-Garazitik aldentzen dabiltzala. (...) Baina, egia esan, Lizarra-Garazi jaio ondoren ezer ez da berdina izango, akordioak gure prozesua betiko markatu duelako”

EAJko Bizkai Buru Batzarreko lehendakari hautatu dute berriki, alderdiko kargurik garrantzitsuenetakoa, lurralde hartan dagoelako EAJko militante eta botoemale gehien. Ibarretxeren elkarrizketa mahaia eta burujabetza izan ditugu mintzagai nagusi.

“BURUJABETZAREN BIDEAN JAUZI KUALITATIBOA EMAN DEZAKEGU”

Durango, Basauri, Arrigorriaga, Balmaseda. Noraino eramango du Eusko Alderdi Jeltzaleak EHrekiko hasi den udal aliantzen apurketa?

Ez da gure eskuetan bakarrik dagoen gauza. Bi zati duen galdera luzatu nahi diogu EHri: ea giza eskubideak zapuzten dituzten ekimenak nolabait gaitzesten dituen, eta ea ETari ekimen armatua bertan behera uzteko eskatzeko unea ez ote den. Galdera hauei EHk baiezkoa eman ez gero, guk ez genuke inongo arazorik beraiekin elkarlanean aritzeko. Su-etena-
ren garaian elkarlana posible izan da; ondoren, ordea, Legebiltzarreko akordioa bertan behera geratu da eta Lizarra-Garazi, Udalbiltza eta Batera izozkailuan sartu ditugu. Beharrezkoa da EHkoen aldetik pribatuki hainbat bider entzun duguna publikoki entzutea.

■ **Eta pribatuki esan al dizute akaso ETak utzi beharko lukeela?**

Bai, bai.

■ **Bilera ofizialetan?**

Ez, bilera ofizialetan ez, baina udal mailan, zinegotzi eta herritarren mailan bai. Batetik, ez dela samurra ulertzea ETak su-etena hausteko erabili dituen arrazoiak; eta bestetik, su-etenen garaiko elkarlana apurtzea ez dela batere onuragarria. Dena den, beste alderdi batzuk ere badira udaletan eta udal bakoitzak badu bere berezitasuna.

■ **Eta zergatik da horren garrantzitsua aipatzen duzuna Bizkaian eta Gipuzkoan ez?**

Abiadura desberdinak daude, lurraldez lurralde egoerak ere desberdinak direlako eta akordioak ere desberdinak direlako. Durangorekin batera, gure bost alkatetzatan genituen akordioak. EA ere hor dago baina oso ordezkartza txikiarekin. Beste bi udalerritan, Bermeo eta

Sopuertan, EAren alkatetzapean dago egina akordioa, eta Gatakan EAK eta EHk dute ituna. Gipuzkoan EAK beste ordezkartza maila bat du, eta EHk ere bai, eta akordioak beste modu batera daude.

■ **Herritarren ongizateari begira akordioak onuragarriak izan dira. Zergatik apurtu akordiook udaletxeen zeregin nagusia herritarren ongizatea bada?**

Ez da hori, inondik inora. Guk ez dugu hitz egin euskal sozialistekin, ez dugu moztzen EHrekin besteekin joateko. Hau ez da truke bat. Nahiko genuke EH eta EArekin elkarlanean batera aritzea baina baldintza hauetan ez da posible.

■ **Ez da truke izatea ala ez, kontua da gobernagarritasuna batarekin edo bestearekin egin beharko duela EAJk, gaur gaurkoz behintzat.**

JOSEBA OLALDE

■ **“Bake prozesu batek bere abiadura du eta aberri eraikuntzak beste bat”.**

Guztiz onartzen dut hori, baina ezin dugu ahaztu herria alderdi politiko baten izenean ordezkatzeko dugula, eta badira herriaren kudeaketaren gainetik dauden baloreak. Udal akordio hauek su-etan giroan sortu ziren eta legebiltzar mailako akordio bat ere bazegoen.

■ **Gaur egun EAJren gobernagarritasuna EHrengan sostengatzen da oraindik ere. Sozialistengan sostengatzeko ibilaldiari ekin dio EAJk?**

Gobernagarritasuna oso garrantzitsua da baina oinarritzko printzipio argiak izan behar ditu. Gobernagarritasunagatik bakarrik balitz, ahaleginduko ginatke Jaurlaritzakoa beste modu batekoa izan zedin, berdin aldundietan, edo Bilboko udaletxean. Bilboko kasuan EAJk eta EAK bederatzi zinegotzi ditugu, guk zortzi eta EAK bat, eta ICVko bi zinegotziekin gobernatzen dugu; Euskal Herriko hiririk handiena izanik, gobernagarritasuna

sunagatik bakarrik arituko bagina, beste moduren batera egin zitekeen.

■ **Sozialistek euskal erabaki esparrua onartu ezean, Ibarretxeren mahaiak ba al du arrakastarik izateko aukerarik?**

Ez. Baina hori baino lehen jo sozialistek jarritako beste baldintza batera, Chavesek Ibarretxe lehendakariari esandakoa: mahai bat osatzearen aldekoak direla baina mahai horretan PP egon behar dela eta PP egon ezik beraiek ere ez direla egongo. Horrexegatik diogu, mahai horretan ez dela aurrebaldintzarik jarri behar, norberak bere edukiak eraman behar dituela eta askatasun osoz eztabaidari ekin.

■ **Etorkizunean liburuak egingo dira gai honekin baina ideia zentral eta oinarritzkoenera joz, zergatik egin zuen porrot su-etenaren garaiak?**

Beste batzuek esandako berdina esango nuke: batzuek su-etenaren giro horretan itxikeria eta malgutasun eza erakutsi zuten; ETak, aldiz, abiadura premia eta denborari aukera bat ez ematea jarri zituen oztopo gisa. Horrez gain, beste hausnarketa bat ere egin behar da, ea ez ote ziren aberrigintza eta bake prozesua nahastu. Beharbada ez diogu ondo azaldu gizarteari, bake prozesu batek bere abiadura eta erritmoak izan behar zituela eta aberri eraikuntzak beste eduki batzuk zituela. Lizarra-Garaziko akordioa ere, batzuek horrela ulertaraztea nahi izan zutelako, aberri eraikuntzarako tresna gisa saldu dute eta indar abertzaleek ere ez dugu jakin izan korapilo horretatik ateratzeko. Ez dugu ondo kudeatu su-eten giroa eta ez dugu jakin guztia ondo azaltzen euskal gizarteari.

■ **Lizarra-Garaziko akordioa edukiz baliagarria dela diozue, baina tresna gisa gaindituta dagoela. Eta Udalbiltza?**

Udalbiltzarena guztiz desberdina da. Udal hautetsien biltzar bat da eta herri nortasunarekin lotutako hainbat ezaugarri jorra dezake. Une honetan euskal gizartearen ordezkapen eremu bat ETaren jo puntuan dagoenez, Udalbiltzako iraunkorrek ETari bere jardura uztea eskatu zion, zoritxarrez EHren aldeko keinurik gabe. Dena den, EAJn argi ditu-

GORAGO NORAINO?

BBBko lehendakaritzara heldu berri da 38 urte besterik ez duenean, eta alderdiaren barruan zein erakundee-tan orain arte egindako bide politiko-ak, gorago ere egin dezakeela erakus-ten du. Noraino? Hor da gakoa. 15 urterekin EGIN hasia, erakunde honetako arduradun izendatu zuten 80an. 22 urterekin BBBko kide zen; 87tik 94ra Bizkaiko Diputazioko gaz-teri zuzendari; 96an, berriz, BBBra. Egun EAEko legebiltzarkide da, eta Giza eskubideen batzordeko buru.

gu Udalbiltzaren edukiak, eta aurrerantzean ere lanean jarraitu beharko du. Egia esan, lanean ari da, baina abiadura motel- du du. Beti ere, jakinda Udalbiltza ez dela egungo erakundeak ordezkatzeko erakunde bat; osagarri bat da eta etorki- zuneke bere izaera landu beharreko kon- tua da, baina beste egoera batean.

■ **Euskal Herriaren soberaniaren bidean epe labur edo ertainera jauzi kualitatiborik emateko aukerarik ikusten al duzu?**

Bai, bakea eta abertzaleen arteko elkarlanean oinarrituz ikusten dut auke- rarik, eta gainera egun den errealitatea eta baliabideak kontuan harturik.

■ **Norainoko jauzi kualitatiboa emate-**

□ **“Burujabetzaren bidea adostasunetik ezin bada, gehiengo eta gutxiengoaren jokoa- ri helduko diogu; ez diogu beldurrik horri”**

ko moduan?

Gehiengo baten borontatea izanez gero, guk geure aukera hori jorratu ahal izaterainokoa, nahiz eta legediak ez ber- matu.

■ **Jauzi kualitatibo hori Espainiarekin gatazkarik (ez gatazka armatua) izan gabe eman al daiteke? Batzuetan gatazka politiko horri EAJk beldurra diola dirudi.**

Ez da beldurra, bide hori adostasuna- ren bidetik egin nahi genuke. Aurreko urteetan, eta batez ere sozialisten historia eta tradizioa kontuan hartuta, bide hori

adostasunaren bidez egitea posible zela ikusi genuen. Une honetan ez dugu aukera hori ikusten. Ez dakit kongresuaren ondorioz beste aska- tasun maila bat izango duen. Ados- tasunaren bidea posible ez bada- gure proposamenak egingo ditugu- guk edo beste alderdi abertzale bat- zuekin batera- eta horrek gatazka politikoa ekarriko balu, bada, guk horri ez diogu beldurrik. Baina Nafarroa eta Iparraldeko egoera zein den kontuan hartuta, espaino- lismoaren munduan egon daitekeen indar baten beharra ikusten dugu. Hori posible ez bada, gutxiengo eta gehiengoaren jokora jo beharko genu- ke eta horri ez diogu beldurrik.

■ **Ez dirudi PP adostasunaren bidetik jotzeko prest dagoenik.**

Hala da bai, eta zoritxarrez alderdi sozialista haren atzetik doa. Abertzaleta- sunaren aurkako gizarte errebolta bat beharko litzatekeela eta halakoak entzun izan dizkiegu sozialistei; ez dakit hitz horien gatibu diren edo zer.

■ **Burujabetza kontuak direla eta Gipuzkoako EAJkoek Bizkaikoak baino aurrerago jo gura dute. Topikoa da ala egiazko ere bada?**

Hori aspalditik datorren kontua da eta nire ustez topikoa. Egoera giza-politikoa desberdina da lurraldez lurralde eta ba- tzutan planteamenduak berdinak izanik ere, azaltzen diren arabera bere ñabardu- ra hartzen dute. EAJn argi dugu buruja- betzaren bidea gizartearekin bat eginda landu behar dela. Euskal gizartea bere osotasunean eraman behar dugu aurrera, hiru lurraldetakoa bada, bada hiru lurraldeetako; Nafarroan Nafarroako gizarteak ados egon behar

du; eta berdin Iparraldean. Planteamen- duak irabazteko egin behar ditugu, eta horrek abiadura bat onartzea dakar.

■ **ELAk azkenotan kritikatu duenez, abertzaleek kudeatutako instituzio askok burujabetzaren aldeko jarrera argiagoa erakutsi beharko luke, neu- traltasun faltsuetatik ihes eginez.**

Nik ere argi ikusten dut erakundeek prozesuan lagundu behar dutela, baina zein prozesutan? Baketze prozesuan? Argi dugu zeregin horretan erakundeak eta lehendakariaren zeregina zein den. Erakundeek motorra izan behar dute,

baina hasierako galderatan aipatu dudan zutabeetan oinarrituta.

■ **Rafa Diezek eta Arnaldo Otegi** esandakoaren arabera, burujabetzaren bidearen egungo fasean EAJ baldin badago hobeto, baina bestela badela aski indar beste sektore batzuek aurrera egiteko.

Hori beren aukera da eta guk guztiz errespetatzen duguna. Baina orduan ez dugu ulertzen zergatik jartzen duten EAJ erdigunean, batzuek zein besteek. EHk bere proposamen politikoa du eta guk gurea; une honetan proposamen horietan baliteke lehentasunezko gairik izatekotan abertzaletasunarena izatea, baina Arnaldo Otegi eta Rafa Diezi nik entzun diet beste esparru batean, beren aukerarik logikoena alderdi sozialista litzatekeela.

■ **Zure ustez EAJk ba al du 'mitxelinik'?**

Ez, duguna da pentsatzeko askatasuna. Ez dugu 'mitxelinik', 105 urtetako historiaren ondorioz, oraindik ere alderdi nagusia EAJ delako. Baina egia da, 20 urtetan egin dugun lanaren ondorioz, batzuek nekea somatzen dute. Arzalluzen hitzak interpretatzeko aukera hori ez zen bidezkoena.

■ **Zer bilatzen duzue presoekin gainean Eusko Legebiltzarretik egin nahi den kanpainarekin?**

Inkestetan, manifestazioetan eta hainbatetan presoekin gainean aldarrikapenarekin Legebiltzarrak esandakoa espreski entzun nahi dugu, eta horretarako erakunde kanpaina hau antolatu dugu, talde, elkarte eta erakundeei ea Legebiltzarrak egindako interpretazioekin bat datorren galdetuz ●

◆ **XABIER LETONA**

JOSEBA OLALDE

■ **"Ez dugu moztzen EHrekin sozialistekin joateko, ez da hori".**

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

Ondarroako biztanleek Eusko Jaurlaritzaren proiektuarekiko alternatiboa den udal proposamena onetsi dute erreferendum bidez. Barruko portua berrantolatzeke eta kanpoaldeko portua eraikitzeke proiektuak 20.000 milioi pezetako aurrekontua beharko luke.

ONDARROAREN EKONOMIA KANPOALDEKO PORTUAREN ESKE

■ Udalak proposatutako projektuan barruko kaia berrantolatzea eta kanpoaldeko kaia eraikitzea aurreikusten da.

Ondarroak, Euskal Herriko arrantza porturik garrantzitsuenak, etorkizunari begiratzeko, eta udalaren gehien goaren proposamen bati babesa ematea erabaki du, herri erreferenduman. Erabaki horren arabera, barruko portua berrantolatu eta kanpoaldeko portu bat eraikiko litzateke, merkataritza portu bilakatzeko aukera handituz. Aipatu lanak gauzatzeko, 20.000 milioi pezeta (800 milioi liberra) inguruko aurrekontua beharko litzateke. Ondarroan onartutako udal proiektua

Eusko Jaurlaritzak proposatu zuenarekiko alternatiboa da. Bizkaiko herri horretan, gehien goaren iritziz, etorkizun ekonomikoak egungo instalakuntzen berrantolatzea eta kanpoaldeko portu bat eraikitzea eskatzen du.

Hemenetik aurrera, eta EAJk eta EAK proposamen honen aurkako jarrera dutela eta abstentzioa eskatu zutela kontuan izanik, ikusi egin beharko da zer jarrera hartzen duten erreferenduma aurkako aukera onartu ondoren. Ezin da ahaztu neurri horretako proiektu batek behar

dituen inbertsioak aurrera ateratzeko, erakunde pribatuen eta publikoen erabateko laguntza beharko dela. Herriaren borondatea kontuan hartua izango ote da? Jasoko ote du erakundeak eta finantza arloaren laguntza? Denborak esango du.

AURREKARIAK ETA DIAGNOSIA. Gaur egun, Ondarroako portuak 1999an Aldatutako Plan Berezia du, EAEko Gobernuak behin betikoz onetsia. Plan horrek eta aurrekoak obra

■ Herri erreferenduma: lehenengoa eta historikoa

Herriko portua berrantolatzeko Eusko Jaurlaritzak duen proiektuaren alternatiba gisa udalak egindako proposamenari buruz herriak zuen iritzia ezagutzeko ekainaren 25ean Ondarroan egindako erreferenduma, Bizkai-ko herri horretan era ofizialean egindako lehenengoa izan da. Horregatik da historikoa. Eta egoki litzateke ondorengo beste batzuen aurrekari bihurtzea.

Beste edozein bozke-ta ofizialetan bezalaxe, Ondarroako herritarrek goizeko bederatzietatik arratseko zortzietara botoa emateko aukera izan zuten. Aldez aurretik, ekainean zehar, Udalak, EH-ko Loren Arkotxaren lehen-dakaritzapean, defendatzen duen proiektuaren berri edukitze-ko aukera izan zuten, proiektuari buruzko esku-orri, mahainguru eta maketen bidez.

Herritarren erreferendum horrek ez zuen EAJren eta EAren onespénik, eta bertan ez esku hartzeko jarrera bultzatu zuten alderdi horiek. Erreferendumaren bidez "bai" edo "ez" erantzun beharreko galdera, hauxe izan zen: "Onartzen al

duzu Ondarroako Portua berrantolatzeko Udalak aurkeztu duen Proiektua?". Botoa emateko eskubidea zuten 18 urtetik gorakoen eroldan 8.399 pertsona ageri dira. Azkenik, erreferendumean 2.406 pertsonak esku hartu zuten, eta horietako 2.317k aldeko botoa eman zuten, beste 60k aurkakoa, beste 16k baliogabekoa eta beste 13k boto zuria. Beraz, udalaren proposamena %28,65eko partaidetzarekin onetsi zen.

Nahiz eta EAJk eta EAK erreferendumean esku ez hartzeko deialdia egin, udal aginte gorenak oso pozgarritzat jo zuten partaidetza maila, "era guztietako

jarrera politikoek esku hartu dutelako". EAJk eta EAK proiektu alternatiboaren aurka agertzeko arrazoi bakarra, proiektua burutzea ezinezkotzat jotzea izan da, zeren eta beren ustez proiektua "guztiz burutu ezinezkoa da, 30.000 milioi pezeta-tik (1.200 milioi liberatik) gorakoa izan daitekeelako". Hala-ber, kontuan hartzekoa da bi alderdiok Eusko Jaurlaritzaren aldekoak direla, eta Gasteizko Gobernuak bultzatzen duen proiektuaren alde daudela ●

□ 2.317 pertsonak eman zuten Ondarroako Portua berrantolatzeko Udalak duen proposamenaren aldeko botoa

garrantzitsuak burutu dituzte, herriaren eta portuaren fisionomia aldaraziz eta funtzionaltasun eta eraginkortasun handiagoa lortuz. Eskuratu ahal izan dugun udal dokumentazioaren arabera, aldaketa horren helburu nagusiak honakoak izan ziren: Egidazuko dartsena zabaldu berri-ra sartzeko ahoa handitzea eta taxuketa

□ Ondarroako Portuko jarduerak hobeto eta erosoago antolatzea da bertako udalak proposatuta- ko proiektuaren hel- burua

hobetzea eta Arrantzaleen Kofradiaren ondoko Alturako Lonjaren kokapena aldatzea.

Egidazuko dartsenaren kaia egokitu eta bete bitarteko lanetan, 1999ko udan, horien aurkako gizartearen kexua nabarmendu zen, eta aurkeztutako alegazioen ondorioz, oraindik ebatzi gabe daudelarik, obrak geraraziak izan ziren epaitegie-

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

**EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA**

Bezeroen beharretara egokitu.

*Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...*

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@euskalnet.net • www.eskura.com

■ Portuaren egoeraz egin berri den azterketak lehorreratzeko eta zamaketarako kaia gutxi dagoela ondorioztatu du.

tako aginduz. Aldatutako Plan Bereziaren garapenak bizi duen etenaldi hau egoki gertatu da arrantzaren sektorea jasaten ari den krisialdiari irtenbide bat emateko, etorkizunerako estrategiak aztertzeke eta eztabaidatzeko, egoera horri aurre egiteko beharko liratekeen inbertsioak aztertuz.

Gauzak horrela, portuaren gaur egun-

go egoeraren azterketa bat egin da. Kaia gutxi dagoela ikusten da, bai lehorreratzeko eta bai zamaketarako. Halaber, indarrean dagoen Europako Araudiak eskatutako osasun eta higiene baldintzak eta kontrola bermatuko dituen Lonja baten premia nabari da. Gainera, ibilgai-luentzako behar bezalako irispidearen premia ere badago, kamioien joan-eto-

rriaren ondorioz hirigunean sortzen diren pilaketak eta egoera deserosoak saihesteke, eta behar bezalako itsas irispidea ere ezinbestekoa da, ekaitz garaietako segurtasunerako eta itsasbehera dagoenean nahiko sakonera izateko. Hondakin Uren Araztegia jardunean jartzeko premia ere nabaria da, gaur egungo kaiaren kanpoaldean beste kaia berri paralelo bat eraikiz.

■ Proiektuak 20.000 milioi pezetako inbertsioa behar du

Eskuratu ahal izan dugun dokumentazioaren arabera, Ondarroako Udalaren gehiengoak proposatutako Portuaren berrantolaketa 20.000 milioi pezeta (800 milioi libera) inguruko inbertsioa eskatzen du. Aurrekontu horri bere neurria hartu ahal izateko, planaren ezaugarriak hartu behar dira kontuan.

Kanpoaldeko Portuan babestutako uraren 10 hektareako azalera izango da; kanpoaldeko portuan gehitu beharreko beste 10 Ha lehorrerako lurretako azalera gordina izango du; Kanpoaldeko Portuaren babeseko kai-muturraren luzera 1.190 metrokoa izango da, eta Kanpoaldeko Portuan lehorreratzeko kaien luzera ere kilometro batetik gorakoa izango da (1.350 m.).

Zentzu horretan, aipatu beharrekoa da aurrekontuaren partidariak handienak, taulan ikus daitekeenez, babeserako kai-muturrei (11.000 milioi pezetako inguru) eta kaiari (2.000 milioi pezetako inguru) dagozkiela. Betetze lanek 3.213 milioi pezetako inguruko aurrekontua izango dute; urbanizatzek 980 milioi pezetakoa; birjartzek beste 800 milioiokoa. Azkenik, 2.588 milioi pezetako "bestelako partidak" delakoaren barruan, Alturako Lonjaren eraikuntza aurreikusten da (1.650 milioi pezetako).

Nola finantza daiteke tamaina horretako inbertsioa? Udalak emandako dokumentazioak ez du horri buruzko azterna-

rik eskaintzen. Jakina da horrelako inbertsio bat ezinezkoa dela erakundearen eta arlo pribatuaren laguntza eta babesik gabe gauzatzea. Portuaren berrantolaketa proiektuak herriaren onespina jaso duelarik, ikusi egin beharko da orain finantzaketa nola gauzatzen den eta erakunde publikoek nahiz finantza erakunde pribatuak nolako jarrera erakusten duten ●

AURREKONTUAREN KALKULUA

(Milioi pezetatan BEZik gabe)

▶ KAI-MUTURRAK	10.736
▶ KAIK	1.894
▶ BETETZE LANAK	3.213
▶ URBANIZATZEA	980
▶ BIRJARTZEA	800
▶ ALTURAKO LONJAREN ERAIKUNTZA	1.650
▶ BAXURAKO PABILIOIA	80
▶ EGIDAZUKO KAIAREN HANDITZEA	343
▶ ARMAMENTU INTEGRALEKO INDUSTRIA	75
▶ ITSAS INDUSTRIALDEAREN ERAIKUNTZA	380
▶ PORTURA SARTZEKO BIDEA	2.588
▶ GUZTIRA	20.210

Iturria: Ondarroako Udala

Azkenik, beharrezkotzat jotzen da egungo babeseko kai-muturraren kanpoaldean ere portuaren erabilera industrial eta osagarriko azalera bat egokitzea, gaur egun horrelako baliabiderik ez dagoelako.

Premien programa hori kontuan izanik osatu zen Plan Berezia, eta haren burutzapen urratsetan sortu da azken plan aldatua. Bi antolamendu gunetan eratu da: portua bera eta kanpoaldea. Beraz, Ondarroako Portuaren Plan Bereziak taxututako programaren etorkizunerako berrantolaketa proposatu da.

Aurkeztu den antolaketa alternatibak honako puntuak garatzen ditu: Alturako Lonjaren kokapen berria Tingloi edo Kakaleku izenez ezagutzen den lekuan, Baxurakoaren eta Alturakoaren hurbiltasunak sortzen dituen arazoei irtenbidea emateko; Hondakin Uren Araztegia Santa Klara azpian jartzea, egoki delako ur araztuak itsasoratzeke isurbidearen jarduerarako eta kokapenerako, eta Plan Bereziaren araberrako kokapenak Arrigorri eta Saturraran hondartzetan izan zezakeen kaltea baztertzeko; babeserako kai-muturra eraikitzea itsasora irekiz, Itsas industrialdea babesteko proposatzen den kai-mutur paraleloaren ordeztu, hori etorkizunean kanpoaldeko portua egiteko oztoporik larriena bihurtuko litzatekeelako.

Proposatzen den berrantolaketa honen helburu nagusia, etorkizunean kanpoaldeko portu bat eratzea da. Portu horrek honako ezaugarriak izango lituzke: ur babestuko 10-12 hektarea inguru; beste 10-12 Ha-ko zabalguene azalera, lonja bat, Hondakin Uren Araztegia eta Itsas industrialdea egiteko, besteak beste; 1.250 metroko luzera lehorreratzeko kaietan, 6 metrotako sakonerarekin; eta itsasoko irispide bat, gaur egungoa baino sakonera handiagokoa.

Dartsenako ur babestuko gunea edozein porturen baliabide nagusia da. Proposatzen den alternatibaren estrategiaren helburua, arduradunek diotenez, Ondarroako Portuko Berrantolaketarako Plan Bereziak ur horri ematen dion garrantzia indartzera bideratzen da, gaur egungo portuak, kalitatez nahiz kantzitatez, berekin dituen gabeziak osatu ahal izateko. Horri esker, hobeto eta erosoago antolatuko omen lirateke portuaren jarduerak guztiak.

◆ DANIEL UDALAITZ

www.viajes.eroski.es

Astebeteko Oporrak

29.000

Pta
Pertsonako

174,29 EUROS €

VIAJES EROSKI
BIDAIAK

► Precio Onak baino gehiago

LARUNBAT ARRATSALEDATAN, EROSKI hipermerkatuetako bulegoak zabalik

"Pasaiaiko euskararen historia soziala" izeneko azterketa argitaratu berri du bertako udalak. Gipuzkoako portu garrantzitsu honetan erromatarren garaitik XX. mendera bitarte euskarak izan dituen gorabeherak azaldu dituzte bertan.

PASAIKO PORTUKO HIZKUNTZ NAHASKETAREN HISTORIA

■ Pasai Donibaneko Santiago plazan sarea konpontzen, 1950.

■ Pasaiaiko Herrerako ditxo XX. mende hasieran.

■ Pasai Donibaneko Bordaundi baserrian, gizonak kartetan, 1944.

Pasaiaiko portua Kantauroko porturik garrantzitsuenetakoa izan da Behe Erdi Arotik aurrera. Merkataria, industrialak, arrantzaleak, militarra... atzerritarra, finean, erakarri ditu portuaren aktibitate biziak. Atzerriarekin izandako harreman horrek berezi egiten du Pasaiaen bilakaera, bertako euskararen bilakaera, neurri batean, berezia den bezala.

Nagore Atela, Aurkene Isasi eta Jon Vicentek Pasaian euskarak mendeetan zehar izan dituen gorabeherak aztertu dituzte, Pasaiaiko Udaleko Euskara Zerbitzuak bultzaturik. Azken honen babesean liburua argitaratu dute berriki azterketaren emaitzekin. Pasaiaiko errealtate konplexua kontuan izan dute azterketa egiteko orduan. Izan ere, Pasaia, gaur ezagutzen dugun moduan, XIX. eta XX. mendeko kontua da. Portuak bateratzen dituen gunen ezberdinak, portuak berak

banandu eta banantzen baititu. San Juan Hondarribiaren menpe egon da urte luzeetan eta San Pedro, aldiz, Donostiaren barruan. Trintxerpe, esaterako, 1931ean sortu zen galiziar arrantzale etorkinak hartzeko. Errealtate desberdinek egiten dute bat, beraz, Pasaian.

Informazio iturri anitz erabili dute hiru egileek euren lanean. Donostiako eta

■ Pasaiaiko portuaren plano, XVII. mende amaieran.

Hondarribiako agiritegiez gain Baionako eta Iruñeko Elizbarrutietara ere jo dute eta, noski, Pasaiaiko Udal Agiritegia ere arakatu dute. Baina euskarari buruzko datuak urriak dira eta historia zehar bertarutako bidaiarien testigantzak ere baliagarriak izan zaizkie. Hemerotekara jo dute XIX. mende amaiera eta XX. mende hasierako informazioa biltzearen; "Diario de San Sebastian", "El Fuestista", "La Voz de Guipúzcoa", "El Eco de San Sebastian" eta "El Urumea" egunkariak erabili dituzte. Ezin ahaztu, besteak beste, Bonaparte eta Humboldt hizkuntzalariak Pasaian izan zirela eta haien ekarpenak erabili ahal izan dituztela lan honen egileek. Azkenik, XX. mendea aztertzeke zuzenean jo dute bertakoei elkarrizketak egitera.

NOTE PORTUA, PASAIAREN ARIMA.

Sarrera egin eta testuingurua azaldu ondoren, azterketari Pasaiaiko aktibitate ekonomikoaren inguruko atalak ematen dio hasiera. Euskararen historia markatu duen elementua izan baita portua eta honek erakarri dituen atzerritarak

Ondoren gaskoiek Pasaian izandako eragina aztertzen da atal berri batean. XII. mendean iritsi ziren bertara eta XX. mendearen hasieran Pasai Donibanen

Euskara sailaren babeslea:

ARRASATEKO UDALA

**Pausoz pauso, egunez egun
etorkizuna argituz**

PASAIKO EUSKARAREN HISTORIA SOZIALA

Nagore-Atela Gurrutxaga
Aurkora Isasi Salaberria

■ Pasaiko Udalak argitaratu du berriki azterketa.

bazen oraindik gaskoia hitz egiten zuenik. Urte luzeetan gaskoiera euskara rekin batera hitz egin zen. 1808an militar batek zera idatzi zuen: "La jerga que habla el pueblo de Passage es una mezcla de vasco y gascón". Gaskoiera galdu zen, ordea, eta euskarak jarraitu egin du.

Baina gaskoiez gain, beste hainbat atzeritar hurbildu izan da Pasaiko portu naturalera. XIX. mendeko bidaia kronika aten honela dio: "El lenguaje dominante es un lenguaje adulterado; pero hasta las clases más bajas hablan el francés, el inglés y el castellano". Liburuaren egileen esanetan, ziuraski hizkuntza hauen ezagutza nahiko oinarritzkoa izango zen. Hizkuntza ugari menperatzen zutenak portuko alde batetik bestera ibiltzen ziren batelariak ziren eta horiei atal berezi bat eskaini zaie azterketan.

Aurerago eliza dute mintzagai. Elizaren inguruko XVI., XVII. eta XVIII. mendeko dokumentuetan tarteka aipatzen da mezak euskaraz emateko beharra herritarrez ulerdezaten. Hortaz, mende horietan Pasaian euskaraz egiten zela ondoriozta daiteke.

Administrazioari dagokionean, Errepublikak garaian erakutsi omen zuen soilik Udalak euskararen aldeko jarrera. Horren lekuko, hainbat euskarazko dokumentu gorde da.

Lanari amaiera emateko herritarrengandik asotako testigantzak bildu dituzte, azken mendean euskarak izan dituen gorabeheren erakusgarri ●

◆ NAGORE IRAZUSTABARRENA

Arturoren kaiera

DIRU LAGUNTZAK HEDABIDEETAN

Eusko Jaurlaritzak 622 milioi pezetako (25 milioi libera-ko) diru laguntzak bideratuko ditu euskarazko hedabideetara: 485 milioi pezeta prentsa idatzira (iaz baino 261 milioi pezeta gehiago), 100 milioi pezeta irrati eta telebistetara, 37 milioi pezeta teknologia berrietara. Hedabide bakoitzari emango zaion dirua aurrerago jakinaraziko du Hizkuntza Politikarako sailburuordetzak. Laguntzak jasotzeko, hedabideak %30eko autofinantziaketa izan beharko du gutxienez.

EUSKARA LAGUNTZEKO PROPOSAMENAK

Frantziako Estatuak urte bukaeran izenpetzekoa den kontratu berezian sar litezkeen euskara laguntzeko proposamenak aurkeztu zizkien euskalgintzako ordezkariak ekainaren 28an. Estatuaren txostenak bost ardatz definitzen ditu: irakaskuntza, hedabideak, hizkuntzaren ikerketa, euskara bizitza publikoan eta Hizkuntza Kontseilua. Euskalgintzako ordezkariak datozen egunetan egingo dute proposamenen inguruko balorazio publikoa.

"MINTZOA JOLASTOKIA" ABIATU DA

Euskal Herritarrok alderdiak "Mintzoa Jolastokia" kanpaina antolatu du uztail-abuzturako. Hala, 2-12 urte bitarteko umeei zuzendutako haur parke ibiltaria herri herri ibiliko da, euskaraz bizitzeko eskubidea aldarrikatzea eta ofizialtasuna eskatzea helburu izanik. Besteak beste, Tuterak, Araia, Gasteiz eta Eibarko haurrek izango dute jolastoki honetaz gozatzeko parada.

EUSKALTZAINDIA SANZ-I ZUZENDU ZAIO

Euskaltzaindiak nafarren hizkuntza guzti-guztiak bermatuak izan daitezela eskatu dio Nafarroako Gobernuak lehendakari Miguel Sanzi. Halaber, Hizkuntza Politika eta Unibertsitateko Zuzendaritza Nagusi berriak euskararen presentzia, erabilera eta sustapena bermatuko duen itxaropena duela adierazi zion.

Urrea

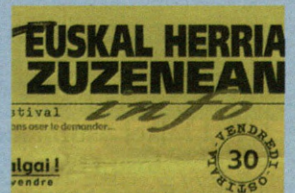

■ Gazteek aisi garaian ere euskara erabil dezaten plan bat jarri du abian Gipuzkoako Foru Aldundiko Euskara Zuzendaritzak. Hala, OHE (objeto hegalarik ezezaguna) bat ibiliko da festaz festa, gazteak sentibilizatzearren. Halaber, disko bat, bideo-joko sorta bat... aterako ditu, euskarazko eskaintza zabaltze aldera.

■ Uztaila hasieran Arrosan ospatu zen Euskal Herria Zuzenean 2000 jaialdian informazio orriak banatu ziren egunero. Hauetan ia dena frantsesez zegoen. Bitxia benetan Euskal Herriaren adierazpide "zuzena" izan nahi duen festibal horrek euskarari hain tarte estua eskaintzea. Bederen, elebitan balego!

I k a t z a

BIZITZAREN LIBURUA

Gizakiok 100.000 bat urte daramatzagu planeta honetan, eta ordudanik zeharo eboluzionatu badugu ere -belaunaldi bakoitza aurrekoa baino altuago eta are indartsuago dela esan ohi da-, betidanik detaile txiki batetaz ohartu gara: seme-alabek euren artean eta beren gurasoekin antz handia erakusten dutela.

Honen guztiaren erruduna giza genoma dugu, gizakion geneen bilduma, gizaki ororen zelula bakoitzak daraman datu-base erraldoi eta independentea, belaunaldiz-belaunaldi eta gurasoengandik seme-alabengana ia-ia ukitu gabe -gure bizitza hobeak ala txarragoak ez baitu eragiten- igortzen dena. Datutan esatearren, gure neba-arrebekiko %99,95ean, eta beste edozein pertsonarekin konparatuta %99,90ean, berdinak izatearen erruduna da giza genoma.

Aurkeztu berri digute giza genomaren sekuentziazioaren mapa. Urte askotako lana dago oraindik, baina zer itxaron behar dugu?

Testuak
Mikel Asurmendi
Iosu Etxaniz
Susan Serrano

■ Zahartzaroa luzatuko digute, haurra neska, begiurdina eta ilehoria eskatuko

■ Giza perfekzioaren xedean ote?

Giza genoma gizatasunaren gakoa dugu. Honek gure zelula bakoitzari zer egin eta nola egin esaten dio, denetarikoz partiturak jotzen dituen gorputzaren orkestra zuzendaria bailitzan: begien kolorea ekoizteko agindua ematen du, eta baita ilea, azazkalak, minbizia, depresioa, haserre eta beste milaka "produktu" bideratzen ditu. Beraz, gene bakoitza "Bizitzaren Liburua" bada, giza genoma "Bizitzaren Liburutegia" kontsidera dezakegu, geure espezieari buruzko informazio osoa biltzen duen "eraikina"; eta ezin eraikin txikia izan, geure gorputzaren zelula bakoitzean 500 orrialdeko 200 telefono-gida betetzeko moduko informazioa daramagulako. Eta azkenean informazio kopuru izugarri hori -azken finean gu geu garena- irakurtzeko gai izatera heldu gara.

Genomaren mapa deskubritu zutela adierazi zuten ekainaren 26an. Ez da hain

EGIA ZABALIK DAGO

gaixotasunak aurreikusiko dizkigute... esamesak ote?

harrigarria mundu guztiari egindako aurkezpenean Bill Clinton eta Tony Blair politikariek parte hartu izana. Aurkezpena egiteko modua (satelite bidez planeta osoarentzat) eta hitz superlatibo eta konparaketa exajeratuak (gurpilaren asmakizuna ala gizakia Ilargira iristearen pare-

koa, "Jaungoikoak bizitza sortu zuen lengoaia") erabiltzea ere ez dira harrigarriak. Aurkeztu zutena da harrigarria; "inoiz egin den maparik garrantzitsuena" ezagutarazi baitigute. Aurkikuntzak berak garrantzi praktikoa eskasak badu ere, gaur egun imajinatu ere ezin ditugun aurrerapenentzako ateak parez-pare zabaltzen dituz berriak.

Sei herrialdek (Estatu Batuak, Britainia Handia, Frantzia, Alemania, Japonia eta Txina) parte hartu duten kontsultazio publikoaren eta Celera Genomics enpresa pribatu estatubatuarren arteko lehia biziak (lehenaren 1.100 zientzialari bigarrenaren 300 konputagailuren aurka) zientziaren epeak murriztea lortu du. Lehenbiziko emaitza 2005. urterako jasotzea espero zen eta dagoeneko gure ADNaren geneen %97

sekuentziatzea lortu dute. Jadanik "Gure Liburutegia" osatzen duten letra ia-ia guztiak ezagutzen ditugu, baina oraindik ez gara berauek deszifratzeko gauza, ez dakigu zein hizkuntzatan idatziak dauden; hala ere, aurrerapen zientifikoek hartu duten abiadura ikusirik, berandu

□ Giza genoma "bizitzaren liburutegia" kontsidera dezakegu, geure espezieari buruzko informazio osoa biltzen duen eraikina

baino lehen deskubrimendu honen onura eta arriskuak ezagutzen eta neurtzen hasiko gara.

Gainera, kontuan hartu behar da ikerketa zientzia aldizkarietan argitaratu ondoren, informazio guztia udazken honetan Internet bidez edozein adituren esku izatea espero dela. Edonola ere, bi lehiakide hauen (kontsultazio publikoa eta Celera Genomics enpresa pribatua) akordioaren eraginez enpresa pribatuak giza genoma patentatzearekin uko egiten dio. Hartara, botikak, patentea lortuko dituenarenak izango dira etorkizunean.

□ Gure liburutegia osatzen duten letra ia-ia guztiak ezagutzen ditugu, baina oraindik ez gara berauek deszifratzeko gauza

ONDARRU

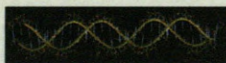
I t s a s A u r r e n

- Euskal musika eta liburutegirik onenak
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

GIZA GENOMAREN SEKUENTZIAZIO MAPA AURKEZTU DIGUTE. ETA GERO ZER?

ONURAK

► **Minbizia** bezalako gaixotasunak: Tumore baten genomaren analisiaren ondorioz terapia egokia erabaki dezakegu.

► **Prebentzioa**: pertsona bakoitzak gaixotasun bat ala beste jasateko erraztasuna ezagutu daiteke.

► **Botikak** eta hauen eragina: pertsona bakoitzari egokitutako botikak ekoizteko aukera izango da, bigarren eraginak saihestuz.

► **Ikerketa**: gaur egungo esperimenterik motelenetakoa askoren ordez datu-baseak kontsultatzearekin nahikoa izango da.

► **Eboluzioa**: espezie ezberdinen genomak konparatuz eboluzioaren gakoa ezagutuko dugu.

► **Gizatasuna**: giza genoma eta tximinoarena konparatuta gure espeziea desberdintzen dituen faktoreak jakingo ditugu.

ARRISKUAK

► **Lan-bazterketa**: enpresariak, datu genetikoak erabiliz, langileak aukeratzeko beste modu bat izango dute.

► **Aseguruak**: konpainiek zenbait gaixotasun izateko arriskua dutenen primak igo ditzakete.

► **Intimitatea**: analisi baterako emandako edozein odol tanta beste edozertarako erabil daiteke.

► **Patenteak**: gene batzuen inguruko patenteek gene berberen gaineko beste ikerketa batzuk traba ditzakete, eta baita horien inguruko botika eta tratamenduen salneurria igo.

► **Eugenesia ala espeziea hobetzea**: gaixotasunak tratatu baino, oraingo ala geroko seme-alaben izaera moldatzeko tentaldia. Giza inteligentzia bestelako animaliei transplantatzen ahalegintzea, beste espezie batzuen ezaugarriak gizakiengan jartzea...

► **Berdintasun eza**: genomaren aurrerapenak aberatsenak soilik erabil baditzakete, giza ezberdintasunak zeharo handituko dira.

ALBERTO ELOSEGI

■ Aberats eta pobreen arteko distantzia areagotu daiteke botika indibidualizatuak egiten badira.

ETORKIZUN ARGILUNA. Desku-brimenduen ondorio gisa, esaterako, gaixo gaudenean zein genek kale egiten duen jakiteko bidea zabalduta, eta akas-dun genea aurkitu ondoren sendatzeko aukera ikaragarri handiak izan ditzakegu. Orain dakigunaren ondorioz, proteinen funtzio ez-zuzenak (gaixotasunen benetako arrazoia) aldatzeko gai izango diren botikak ekoizteko moduan izango gara hainbait urteren barru. Litekeena da 20 bat urte barru pertsona bakoitzak bere "mapa genetiko indibiduala" ezagutzea,

□ **Litekeena da, hoguei bat urteren barru pertsona bakoitzak bere 'mapa genetiko indibiduala' ezagutu ahal izatea**

hartara zenbat gaixotasun jasan beharko duen erraz ezagutu ahal izango du; jaio-tako umearen informazioa CD-ROM batean grabatu eta medikuak edoniz kontsultatu ahal izango du baita ere.

Hurrengo urratsa pertsona bakoitzari egokitutako farmakoen ekoizpena izan liteke, eta honen ondoren, betidanik giza-kia ametsa izan denari ekin ahal izango geniezaioke: zahartzaroari aurre egin ahal izatea. Ordurako, 100 urtetik gora bizitzea ez da pribilegiatu gutxi batzuen esku bakarrik egongo.

■ Enpresariak langileak aukeratzeko erabil dezakete genomaren mapa.

Honez gain, jakina, legedia ere aurrerapenoi egokitu beharko zaie, eta oso atzean geratu nahi ez badu, bizpahiru urtetan, bazterketa genetikoaren aurkako legedi orokorra beharrezkotzat aurrikusten da. Hortik aurrera bere egokipena etengabea izan beharko da, etorkizuneko zientziak gure gizartean sekulako eragina izango baitu. Aberats eta pobreen arteko edo botikok erosteko gai edo ez gai diren arteko distantzia areagotzea eta kontrol sozialaren areagotzea bezalako arazoak aurreikusten dira, eta, beraz, era guztietako adituak gaiaren muga etikoak planteatzen hasiak dira. Hasteko eta behin, giza genoma ez da patentatuko, hainbat zientzialarik eskatu duen moduan, eta hori behinik behin, pixka bat lasaiago egoteko moduko arrazoi bat bada ●

■ Giza genoma: garai berriak

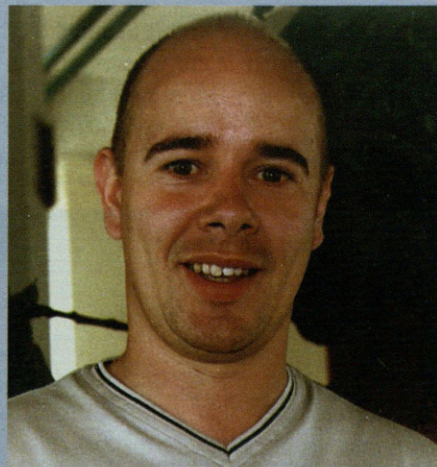
Giza genoma osoaren sekuentzia ezaguna izateak, 2000eko ekainaren 26a gizateriarentzat egun historikoa bilakatu du. Lorpen hau aspaldian zegoen guztion ahotan eta hainbat ika-mika eragin du, batez ere lehian Celera

enpresa pribatua sartu zenetik. Lehiaketek beti izan dute jendearen artean irrika pizteko ahalmena eta giza genoma sekuentzia-zioaren proiektuaren kasua ez da gutxiagorako izan. Lehiak gain, ikusmina enpresa pribatuak bere inbertsioa nola berreskuratuko zuen jakitean zegoen. Bide horietako bat

genoma osoaren edo parte garrantzitsu baten patentea izan zitekeela uste zen, baina badirudi ez dela horrela izango. Beldurra egon badago oraindik ere, denok baitakigu aurrikuntza gehienek onurak eta kalteak ekar ditzaketela, eta genetikak gizakiak berezkoak dituen hainbat ezaugarri moldatzeko ahalmena du. Beti bezala kalteak erabilera gaiztoaren ondorioa izango lirateke,

eta hain zuzen, honek behar du legeziz, politikari eta gizarte osoaren erronka izan: erabileren erregulazioa, zer egin daitekeen eta zer egin ez daitekeen finkatzea, alegia. Ukaezina da, giza genomaren ezagutzak ikaragarri-

ko aukerak sortuko dituela gaitasun genetikoaren ezaugarriak eta ulermenaren. Ez dugu ahaztu behar gaitasun arrunt askoren garapenak osagai genetikoak duela, minbiziak besteak beste. Gauzak ez dira errazak. Oraingoz geneak zeintzuk diren baino ez dakigu, ezezaguna zaigularik geneen funtzioa (noiz, non eta zein

Asier Fullaondo
EHUko Giza Genetikako irakaslea

geneekin elkarlanean aritzen diren) eta hau ezinbestekoa da gizakiaren konplexutasuna ulertzeko. Beraz, oraindik ere lan handia geratzen zaigu ikerlariei. Erronka interesgarria da, baina ez dugu perspektiba galdu behar: baliabide oso garrantzitsua daukagu esku artean eta hori gizateriaren onerako erabili behar dugu, okerrak salatuz baina baita ere onurak onartuz ●

MONIKA DEL VALLE

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Carlos Maria Romeo Casabona doktorea Zuzenbide eta Giza Genomaren Unibertsitate arteko Katedraren zuzendaria da. Gai ilun honetan argi pixka bat eskaini diezagukeen Euskal Herriko aditurik ospetsuenetako bat dugu medikuntzako doktore hau.

"ORAINGOZ EZ DAGO ALARMARAKO BATERE ARRAZOIRIK"

Giza genomaren inguruan zer da zehatz-mehatz aurkitu dena eta oraindik egiteke dagoena?

Bukatu dena giza genomaren mapa da, baina mapa hori ez da oraindik oso zehatza, ez digu garrantzitsuena esaten: zenbat gene dauden, non kokatuak (ADNren zein tokitan), kromosoma bakoitzak zenbat gene duen eta bakoitzaren funtzioa, gaizki dabiltzanean zein gaixotasunen errudun diren...

Dena den, proiektu honen helburua geneen sekuentzia-zioa zen, 3.000 milioiko nitro-genodun base bikoteak ordenatzea eta identifikatzea, duen interesa zientifikoa da batez ere, herritarrentzat oraindik ez baita inolako etekin zuzenik izango. Zientzialari, laborategi eta bestelako enpresa pribatu zein publikoentzat aldiz, aurre-rapen handia suposatuko du, bestelako ikerketa aplikatuentzat tresna itzela suposatzen duelako: botikak, diagnosirako produktuak, terapia genikoa, eta abar.

■ **Aurrerapen hau dela-eta, badugu kezkatu ala beldur izateko arrazoirik?**

Honetaz beldurra eta mesfidantza adierazten dutenak "katastrofista" ala ezjakitun hutsak dira. Batzuk, besterik gabe, sentsazionalismoa pizteagatik ari dira, irakurle, entzule edota ikusleak erakarri asmoz.

Kontuz ibili beharreko puntuak egon badaude, babes neurri juridikoak eta ez juridikoak behar dituztenak. Gehiegikeriak gerta daitezke eta behar bada, nahiz eta gaia legeztatu, arazoak izango dira. Zerbait berria sortzen denean txarrerako

erabil badaiteke erabili egingo da. Hala ere, interesgarriena erabilpen gaizto hori minimora murriztea da, zigortu ahal izatea, prebentzio neurriak egotea eta azken finean gehiegikeriak gutxienekoak izateko.

■ **"Legedi bereziago bat sortzeko beharra dago, ikerketa hauen aurrean giza intimitatea eta osotasuna babesteko. Dauden lege sektorialak ez dira nahikoak".**

tea. Horrenbestez, oraingoz ez dago alarmarako batere arrazoirik.

■ **Orduan, zer gertatuko da azkenean giza genomaren inguruko patentearen gaian?**

Azkenean enpresa pribatu eta publikoen arteko aurkikuntza gisa aurkeztu denez, lehenengoak giza genoma patentatzeari

ukoa egin dio. Dena den, patentea eman-go lioketen ala ez ikusi beharko litzateke. Batetik, besteen ikerketan ere oinarritu dira eta bestetik, aurkikuntza bat da, ez asmakizuna. Eta azkenik, ez dauka erabilpen ezagunik, ez zehatzik...

Legedi bereziagoa sortzeko beharra dago, ikerketa hauen aurrean giza intimitatea eta osotasuna babesteko. Dauden lege sektorialak jadanik ez dira nahikoak, ez Espainian ezta nazioartean ere. Datuen babesari dagokionez, adibidez, legearen arabera datuok borondatez eman daitezke. Enpresari batek eskatuz gero berriz, ia inork ez ditu ematen. Zenbait estatutan halako datu pertsonalak ezin dira eman ezta borondatez ere.

■ **Azkenik, noraino hel daiteke zientziaren interbentzioa giza genomari?**

Terapia genikoen erabilera gaixotasunak ezabatzeko bidezkoa ikusten da, baina ez giza espeziea hobetzeko (eugenesia) bide gisa.

Esate baterako, kezkatzekoa da geneetatik lortzen den hazteko hormona sintetikoaren produkzioa Estatu Batuetan bi botika enpresen eskutik egotea. Hormona sintetikoa errezetaz saldu beharrekoa bada ere, praktikan ez da horrela gertatzen eta 10-12 urteko umeek zuzenean erosten dute, horrela altuagoak izan eta hainbat kirol egin ahal izango dutela dakitelako. Non amaitzen da gaixotasuna garaitzearen nahia eta non hasten da giza espeziea hobetzeko gogoia? Hortxe dago koska eta kezka ●

Soziologian, medikuntzan, biologian, bioetikan nahiz farmazian ikasiak eta jantziak diren irakasle eta mediku zenbaitengana jo dugu. Arlorik arlo, giza genomaren mapak nolako eragina izan dezakeen gizakion baitan galdetu diegu. Eskaini dizkiguten erantzunak zein baino zein interesgarriagoak.

GIZA GENOMAREN MAPA: ETIKA BERRI BATEN SORBURU OTE?

■ Xabier Aierdi EHUko Soziologiako irakaslea

■ Giza genomaren mapak diskriminazio soziala eraginen ote du?

Leo Silver-i ("Vuelta al Edén. Más allá de la clonación en un mundo feliz", Taurus argitaletxea) kasu egin behar badiogu genomaren inguruko kontu honek diskriminazio soziala areagotu dezake, hala nazioartean nola gizartean. Gutxi gorabehera, teoriko honen tesia honakoa da: hiru mende eta erdi barru (zehazki 2350eko maitzaren 15ean, dio) bi eratako pertsonak aurkituko ditugu.

Batzuk, genomaren inguruko ezagutzarekin mesedetu daitezkeenak, manipulazio genetikoarekin aberastu daitezkeen gen-aberatsak. Klase honetako jendea populazioaren %10 izango da. Bestetik, naturalak, mesedetzeko ahalmenik -ahalmen ekonomikoa, noski- gabekoak. Hau litzateke gizarte polarizazio berriaren funtsa, zeren ezberdintzeko beste erak (etnikoak, arraza, eta abar) desagertu ondoren, erdibiderik gabe, pertsonak klase batekoak ala besteak izango dira: aristokratak ala txiro genetikoak.

Heldu liteke, gaineratzen du Silverrek, momentu bat non gen-aberastua dutenak eta naturalen taldeko pertsonak,

egun tximino eta gizakion artean dauden bezalako ezberdintasunak sortuta, bi espezie ezberdin bailitzan elkar ez erre-konoizteza, elkar gurutzatzeko erakarpenik gabeko momentua heltzea: espezie arrotzak bata bestearentzako, ezkontza mistoetarako tokirik gabe.

Ez dakit norainoko egia erantsia duen profetia honek. Sinesgarritasuna eduki lezake, zeren bi espezie berriak ederto

ondo gainezarri daitezke gaur egungo beste bikote anitzekin. Horrela ez litzateke harritzekoa izango, alde batetik, gen-aberatsa, mendebalekoa, zuria eta iparrekoa izatea eta, bestetik naturala, hegokoa, beltza aurkitzea. Hasieran esan bezala, bizitzeko eskubidea lortu behar deneko mundu honetan, gizarte aurreratu/kapitalistetako egituran ere arruntak izango dira bi espezie hauek.

■ "Aurkikuntza berri baten ondorioak hurrengo belaunaldiak ikusiko ditu".

Mila izarreko
Hotela ireki da
Valdegobian

4 BUNGALOW ALOKAIRUAN

Ipar-txabola tankera, era guztietako aukerak: sukaldea, bainugela dutsaz, berogailu aparta, ur beroa, teilatondoa, 6 pertsonentzako tokia eta aparkalekua bertan.

VALDEREJO PARKE NATURALAREN INGURUAN KOKATUA EUSKAL HERRIKO TOKI EZEZAGUNETARIKO BATEAN

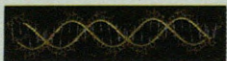
• ZERBITZUAK •

Taberna - Jatetxea - Jolastokia - Supermerkatua
- Erizaindegia - Bungalowak - Ur beroa dohainik
- 240 toki - 71 partzela - Erreka

• IHARDUERAK •

Tirolina - Puenting-a - Rapela - Mendi Bizikleta
- Piragua - Valderejo txangoak - Mendi irteerak
- Zaldian ibilaldiak - Igerilekua

■ Jabier Agirre Gipuzkoako Sendagileen Elkarteko kidea

■ Zein izanen da giza genomaren maparen eragina medikuntzan?

Egunotan jendaurrean jakinarazi dutenez, genomaren sekuentziazioan lehen pausoak argitu bide dira, baina asko dago egiteko oraindik. Dena den, esan daiteke, batere zalantzarik gabe, giza genomaren proiektuak (eta horrekin zerikusia duten gainerako programek) onura handiak ekarriko dizkiotela gizarteari, baina baita garrantzi handiko arazo etiko ugari ere.

■ Antonio Pardo Nafarroako Unibertsitateko irakasle eta medikua

■ Zein neurrian alda dezake gizakion bizitza giza genomaren sekuentziazio berriak?

Giza genomaren sekuentziazioa mapa baten prestaketarekin aldera daiteke: toki edo gauza bakoitzaren kokaguneari buruzko oinarritzko informazioa eskaintzen du. Mapa bat edukitzeak, haatik, ez

du mundua ezagutzen dugula esan nahi: bertan sartzeko gida bat besterik ez da. Gaur egunean erdietsi diren datuek ez dute ondorio zuzenik izanen gure bizitzan gen bakoitza zehatz-mehatz aztertu, eta eritasun kasuan, berau nola alda daitekeen ezagutu arte.

■ Patxi Arrasate (FEUSE) Farmazilari Euskaldunen Elkarteko kidea

■ Zein izanen dira etorkizunean giza genoma eta medikamenduen arteko harremanak?

Aurkikuntza eta aurrerapenak ez dute beti hasieran azaldutakoa bete. Antibiotikoek, noski, giza bizitza onerako aldatu dute, norbanakako zein gizarte mailan ere, eta irakurleen artean batzuek bizirik irauten dute haiei esker. Aitzitik, indar nuklearraren kostuak adierazitakoak baino askozaz handiagoak izan dira.

Giza genomak medikamenduetan izango duen edota izan ditzakeen eraginak aurreikustea lan benetan zaila gertatzen zaigu gaurko ezagutzekin. Izan ere, giza-genomaren dekodifikazioak hiru

urrats lituzke, eta hasierako biak (sekuentzia eta lotura) oraingoz emanak daude. Hirugarrena, hau da, gen bakoitza eta bere funtzioa identifikatzea, ez da oraindik egin eta urte batzuk beharko ditu.

Hori gauzatutakoan, gizakien arteko alde genetikoak, hain zuzen gaixotasunen arrazioa izan litezkeenak, aztertu ahal izango dira, eta ondorioz, diagnostikora-ko frogak aurkitu. Horren atzetik etorriko da gaixo bakoitza tratatzea bere kode genetikoaren arabera.

Halere, bi zalantza nagusi sortaraz daitezke. Alde batetik, babesen bat behar-ko da inor ez baztertzeko edo kaltetzeko bere kode edo informazio genetikoaren-gatik. Bestalde, osasun alorreko berdintasuna mantentzeko, bermatu egin behar da edonork lor lezakeela behar duen tratamendua, eta ez izatea gutxi batzuren mesederako. Azkenik, esan ohi da aurkikuntzen ondorioak hurrengo belaunaldiak ikusten dituela, epe hori beharrezkoa baita aurrerapenaren erabilgarritasunak kostu onuragarrian topatzeko. Espero dezagun hau guztia 20 urte barru denon osasunaren mesederako izan dadila ●

zintzarria

munduko musiken Xareta 1go jaialdia

zugarramurdi. uztailak 29, 30

ANTOLATZAILEA:

10
Egunkaria
urte

*hijas del sol
luar na lubre
lucrecia
oskorri
alaitz eta maider
erdi aroko azoka...*

larunbata 29
20:00 jabier muguruza
20:30 faltriqueira. GA
21:10 etzakit
22:20 hijas del sol. ginea
23:30 oskorri
00:40 luar na lubre. GA
01:50 xuia reggae band

igandea 30
20:00 maddi oihenart
20:30 pier paul berzaitz
21:10 john whelan. UK
22:20 lucrecia. kuba
23:30 eric rigler & bad haggis. eeuu
00:40 alaitz eta maider
www.zintzarria.com

sarrerak jadanik salgai (2.500 pta)
CLUBES CANeko bezeroentzat sarrera: 2.200 pztz.
• urretxindorra (bilbo)
• bilintx - frudisk (donostia)
• arriaga (gasteiz)
• bertso hop (irun)
• xalbador - chaston (iruña)
• mattin (baiona)

InfoClub
901 500 500

MEGA PLAN

CUENTA JUVEN

XARETA

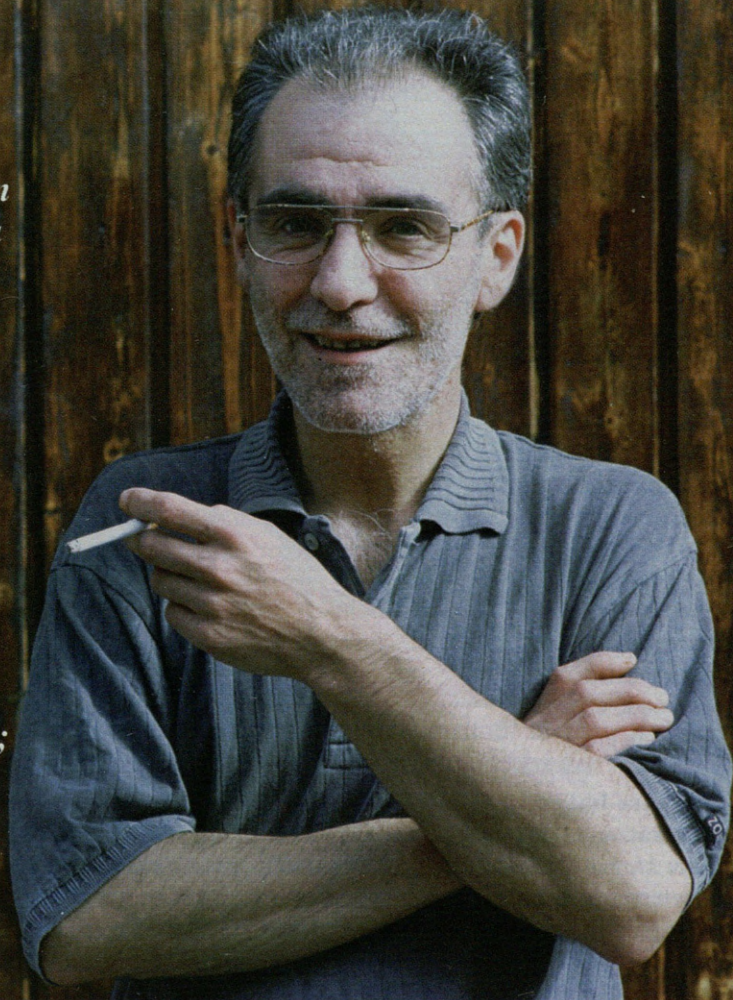
Xareta

etb

**euskadirrata
euskadigaztea**

Idazle polifazetikoa: kritikari, itzultzaile eta literatur sortzaile. Ahoberotzat dute askok, batez ere pentsatzen duena esan egiten duelako, bizimodu erosoari ospa egin zionetik. Hitzez gain bere irudiak ere oso kezkatzen du, argazkietan kanutoak erretzen ateratzeak axola ez dion bezalaxe ("Nik Maria maite dut, eta ez da neska bat"). Azken hilabeteotako hiru talde-argazki ditu bereziki gogoko: 1) ETBko "Sautrela"n irakurritako liburuak komentatzen; 2) "Poesiaren alde, poesiaren kontra" errezitaldietako edozein; eta 3) Gasteizen momentu honetan elkarlan eta solasean ari den idazle lagun koadrila bat.

"ERDI ARO MODUKO ARO BERRI BATERANTZ GOAZ"

Has gaitezen, nahi baduzu, zu definitzetik. Nor da edo nondik dator Gerardo Markuleta?

Lau hitzetan esateko: Markuleta Gutiérrez eta Oñatiar Gasteizkoa naizela esango nuke. Oñatin jaioa, euskara ume-umetan galdutakoa, etxean gaztelania hutsez aritzen baikin. Gero, euskara berreskuratu nuen, jada euskal filologia ikasten ari nintzela; gero espainiar filologia egin nuen Donostian eta Oviedon, han literatura egiteko aukera zegoelako. Handik etorri eta euskaraz idazten jarri nintzen prozesu luzetxo baten ostean,

gaztetxotan gaztelaniaz idazten bainuen. Poesia bilduma batekin hasi nintzen, eta literatur kritikak egiten ere bai. Bolada luze batean uste dut jendeak gehiago jo izan nauela kritikotzat literatur sortzaile-tzat baino, luzez aritu bainintzen "El Diario Vasco"ko "Zabalik" gehigarri hartan kritikak egiten, Felix Ibargutxiren pazientzia agortezinari esker, egia esan. Ia euskaraz argitaratzen zen guztia pasatzen zen nire eskuetatik, eta asko irakurri nuen garai hartan, gehiegi beharbada, ia astero literatur iruzkinak egitea oso lan nekosoak baita. Itzulpengintzaren munduan ere sartu nintzen, poesia itzultzen

saiatu izan naiz dezentetan, eta espezialista-edo bihurtu naiz arian-arian euskal poesia gaztelanizatzen. Haur eta gazte literaturan ere aritu izan naiz, Galtzagorri taldearen baitan sustatzen. UEUn ere haur literatura landu izan dugu, eta sormen lan bat ere badaukat. Filologia biak egin nituen eta profesionalki euskara eta euskal literatura irakasle aritua naiz Arrasaten. Banuen irakaskuntzan lanpostu finko bat baina ez ninduen betetzen lanak, literaturaren harrak zirikatzen ninduen eta saltotxoak egin nuen. Urte batzutan moldatu nintzen kazetari lanak eta itzulpenak egiten, era guztietakoak,

noski, literatura itzultzetik nekez bizi bailiteke gure merkatuarekin.

■ Gaur egun zertan zabil-tza?

Azken boladan literaturaren inguruko gauzetatik gosaria-edo ateratzen dut, eta tarteka itzulpengintzan lanen bat suertatzen zait administrazioetan. Horrek azalduko luke nire sorkuntza urritasuna: hiru poema liburu, haurrentzako kontakizun bat eta liburu bat erdi bana. Gaur egun prentsan jarraitzen dut kolaboratzen, astero bi zutabe idatziz (Arabako "El Correo"ren edizioan eta "Deia"n). Baina problema da oso zaila dela hori guztia orekatzea, tarteka era batetako lanetan aritzea eta gero bestetan, eta horrek batzutan gain-kargak sortzen ditu. Nondik jango duzun ondo ez jakite horrek gaisoaldiak ere eragiten ditu.

■ Astean zutabe pare bat idazteak dedikazio handia eskatzen al du?

Behartzen zaitu *klabija* berezi bat piztuta edukitzera etengabe, eta nik gutxitan somatzen dut gai faltaren gaitza. Niretzako larriena zera izaten da: astero-astero izaki, garai batzuetan sentitzen duzu behar bat zure iritzia adierazteko daukazun leiho horretan, zure iritzia publiko egiteko, eta hori askotan bai dela, eta gure herri honetan are gehiago, erronka latza.

■ Idazleak pose publikoa izateari inportantea deritoxu?

Asko maite nauen adiskide batek esan zidan: "Hi poseak galduko hau", eta beharbada arrazoi piska bat badu. Atzo Ur Apalategik hitzaldi batean ordubete eman zuen idazlearen estrategiaz, marka kontuez eta abar. Bai, nik konprobatu dut inportantea dela. Literatur erreseinak argitaratzen egin nintzen publiko nolabait, eta gainera lehenengo sorkuntza lanak ezizen batez sinatu nituen; horrek izan du bere eragina. Oso erraz ikusten da irudi publiko horrek eragin duela nire inguruan eta baita neure baitan ere, jaso ditudan eskariak literatur

■ "Batzuengan somatzen den halako purotasuna herri honetan gaitz handienetakoa da".

kritikoarentzako izan baitira, edo itzultzailearentzako, sortzailearentzako baino gehiago. Orain arte egindako bidea nire lanetarako irakurleak sortzea izan da, uste baitut niri erabateko askatasuna irakurleak izateak emango didala. Hori garbi daukat. Horretarako maisu ederra izan dugu Bernardo Atxaga, onerako eta txarrerako: ez dago haren bidea errepikatzerik baina badugu, berak esaten duen bezala, bozgorailua zabaltzeko eredu bat. Kontua da norberak egin behar duela

□ "Poesia idaztea bera ekintza soziala da, poesia irakurtzea ekintza pertsonalagoa den bezala"

berea, eta bakoitzak bere bidea egin izan du, hala nola, Andu Lertxundik, Mariasun Landak edota Igerabide eta Zubizarretak.

■ Lehenengo bi poesia liburuak ("Larrosak noizean behin", 1990; "Sagarren hausterrea", 1994) Jon Iriberry eskizonimoaz sinatu zenituen. Heteronimoa zer den ikasi genuen, baina zer da "eskizonimoa"?

Eskizonimoa *palabro* bat da, eskizo-

frenia bat adierazten duen ezizen bat. Nik behintzat hori adierazteko sortu nuen. Garai hartan ni irakaskuntzan nengoen eta ez nengoen batere gustura nire auto-irudiarekin. Zentzuzkoago iruditu zitzaidan, zenbat eta gaztetxoago orduan eta garbizaleago beharbada; eta poesia hura nolabait aldentu nahi nuen garai hartan nere inguruan Gerardo Markuleta izenak zeuzkan konnotazio batzuetatik. Gero konturatu naiz nire benetako izenak hobeto adierazten duela azaldu nahi nuen

eskizofrenia hori. Lehen aipatu dizudan Markuleta-Gutiérrez-tasun horregatik. Uste dudalako herri honetan gaitz handienetakoa hori dela, batzuegan somatzen den halako puro-

tasun bat, norberaren zaletasunen edo nortasunaren edo norberaren heziketaren alde batzuk osorik onartu gura ez izate hori. Horregatik nik egin izan dut euskara pittin bat zikin baten alde. Mestizajea adierazteko berba baten bila aritu nintzen bolada batean, gaia oraindik ez zegoen hain modan; Plaxido Mujikaren hiztegia hartu nuen eta halako berbak zekartzan: enda-nahasketa, enda-nahastu... Berba guztiak ziren gaitzespenez josiak. Ni kul-

turarekin mestizoa naiz. Errepikatu ohi dut "Herri bat, hizkuntza bat" aldarrikatzea gaurko egunean errazagoa dela Goierriin Gasteizen baino.

■ **Julio Cortazarren "Oktaedroa" itzuli zenuen, eta euskaldun gehienok jatorrizko hizkuntzan irakur dezakegun autore bat itzultzearen zentzuaz galdetu nahi nizan.**

Hitzaurrean aipatu nuen lan hori hartu izana ez neukala zertan zuritu beharrik, eta hizkuntzen arteko harremanak nahiago nituela preserbatiborik gabe. Euskaraz atera zela eta norbaitek jatorrizkora joko balu ere (eta ez nire itzulpena) ni pozik nengokéela,

tipoak merezi duelako. Cortazarrek hizkuntzarekin edukitzen zituen borroka guztiak euskaraz berriz saiatzea oso osasungarria iruditzen zitzaidan nire euskararentzako lehenengo, eta nire itzulpen horren irakurleentzako ere. Literatur baliabide batzuk, euskaraz ez oso sarri erabiliak, irakurlearen eta sortzaileen eskura jartzea zen kontua. Euskara dagoen halako garaitan batez ere, beste molde batzuetara, beste inguru batzuetara iristeko itzulpengintza funtsezkoa da. Badago hor lan bat irakurlea poliki-poliki estimatzen hasi dena, baina hemendik urte batzuetara euskal literaturaren merkatua nolakoa den ikusi beharko da. Ea euskaldunok hasten garen itzulpen goxoak gus-tuz irakurtzen, aurriritzirik gabe, hau da, gaztelaniazko edo frantsesezko -zeinek berea- itzulpenak irakurtzen ditugun bezala, begiratu gabe itzulpena edo sor-lana den, arintasun horrekin; horrek erabakiko du. Gozamen bide bilakatzea da, azken finean, garrantzitsua.

■ **Azken hamarkadatan agian horrenbeste jo da militantziara, akaso gozamenaren alde baldintzatua geratu dela.**

Militantzia eta lana beste batzuentzako. Gero eta gehiago dira euskara ingele-

sa edo informatika ikasten den bezala ikasten dutenak, eta uste dut hasi beharko dugula etsitzen (halako tabuak badaude eta) hizkuntzaz aldatzea eguneroko bizitzan prozesu latza eta luzea dela. Ezin zaio eskatu mundu guztiari hizkuntzaz alda dezan bere eguneroko bizitzan halako arintasunez. Harrigarria egin zait hori beti. Niri beti gustatzen zait mugaldeetan jauzi egitea.

■ **Horrekin lotuta, zer dira Iban Zaldua**

eta biok bi azal dauzkan liburu bitxi horretan argitaratu dituzuen "Ipuin euskaldunak" horiek?

Akaso baten batek uste zezakeen euskal-ipuin liburu tipiko-topiko bat izan zitekeela, eta barruan zetorrenak ez zeukan zerikusirik horrekin. Badago bat "Ipuin euskalduna" izenburua daukana eta hortik hartu zuen gero liburu osoak izena. Ipuin euskaldun horretan kontatzen dudana da botika baten sartzen direla atso-agure batzuk, zeinentzat euskara den baseritik kalera jaisten direnean izkutatatu beharreko lotsakizun bat; elkartzen dira botikan bertan gaztetxo batzuekin, zeinentzat euskara den eskolan ibili beharreko zera, baina kalean libre direla erraz abandonatzen den zerbait. Atso-agureak saiatzen dira dakiten gaztelania apurtxo horrekin botikariarekin hitz egiten, nahiz eta botikaria saiatzen den beren euskara egiten, baina hala ere eurak temati gaztelaniaz, eurentzako giro formaletako hizkuntza hori delako. Batzuek pasadizo gisa irakurri dute eta eskubide osoa dute, baina hor badago kezka bat hizkuntzekiko. Lehen aipatu duguna: euskara

gozamen iturri gisa eskaintzea, ez sofrikario eta ez istilu iturri moduan. Eta gozamen iturri da telebistan gauza politak egitea, talentu pixka bat erabiltzea

hizkuntzaren inguruan, euskaraz sortzea, euskarara ekartzea besteen sormenak, euskaraz talentuz egindako gauzak ondo zabal-tzea, ondo kolokatzea mundu global honetan. Nik uste baitut Euskal Herria badela hor mugaldean dan-

tzan dabilen herri bat. Atso-agure horiek eta mutiko horiek mundu berean bizi dira eta telebista bera ikusten dute gutxi gorabehera. Hemen posible da borda itxurako baserri batean antena parabolikoa ikustea. Manolo Rivasek esaten zion Galiziarri "El bonsai cantábrico", eta gurea "txapela galaktikoa" edo halako zerbait izan liteke. Nik uste dut sortzeko leku oso

emankorrek direla halako irla, mugalde, pasabide izandako lekuak. Etengabe ari gara hizkuntzaren inguruko kezkekin, eta hizkuntza da bihotzetik gertuenen daukagun gauzetako bat, adierazpen tresna eta besteen adierazpenak jasotzeko modua.

■ **"Poesiaren alde, poesiaren kontra" errezitaldiak zer dira?**

Iban Zalduak libelo moduko bat idatzi zuen, kristorenak eta bi esanaz poesia-

□ **"Irakaskuntzan lanpostu finko bat nuen baina ez ninduen betetzen; literaturaren harrak zirikatzen ninduen eta salto egin nuen"**

□ **"Analfabeto funtzionala eta analfabeto emozionala sortzen digu mendebalean daukagun bizimodu honek"**

ERROTA - EL MOLINO KANPINA

- Hesiz mugatutako partzelak saneamenduz hornituak.
- Argi-indarra eta ur edangarria.
- Ur beroko zerbitzu zabalak.
- Bungalowak alkilerrean.
- Literak dituzten gelak taldeentzat.
- Supermerkatua. Taberna, jatetxea, self-service.
- Igerilekuak. Squasha. Minigolf.
- Haur parkea. Gazteentzako gela.
- Familia nahiz taldeentzat literadun gelak.

AZKEN BERRIKUNTZAK

- Telebista daukaten bungalowak
- Piraguak eta pedalook errekekako kaian.
- Bizikletak alokairuan.
- Tenisa, saskibaloia, futbol zelaia eta petanka

Tel.: 948 34 06 04 - Faxa: 948 34 00 82 • 31150 MENDIGORRIA (Nafarroa)

Hamarrekoa

IBAN ZALDUA

«Adiskide bihotzekoa, literatur bidaide eraginkorra, gaixakeriatan konplize»

JOSEBA SARRIONANDIA

«Euskal poeta handia, kanpoan ezagutarazi beharrekoa»

RUPER ORDORIKA

«Heziketa sentimentaleko erreferentzia etengabea. Sortzaile handia»

MIEL ANJEL ELUSTONDO

«Lagun handia, literatura eta kulturaren inguruan langile porrokatua»

PATXI ZUBIZARRETA

«Aspaldiko literatur bidaide maitagarria, eta euskal literaturan bide sendoa egiten ari den sortzailea»

JAIME GIL DE BIEDMA

«Oso nire gustuko poeta eta oso nire gustuko poema, hau da, bere bizi-izateko postura»

MATIAS MUJICA

«Goxatu zuen euskara garai batean, eta bere azken adierazpen batzuk ez ditut ulertzen edo ez ditut ulertu nahi»

MILAN KUNDERA

«Mendebaleko nobelaren hari nagusi izan litekeen baten adar bati oso firme eusten dio, eleberrinari aurrera eraginez»

R. ARREGI DIAZ DE HEREDIA

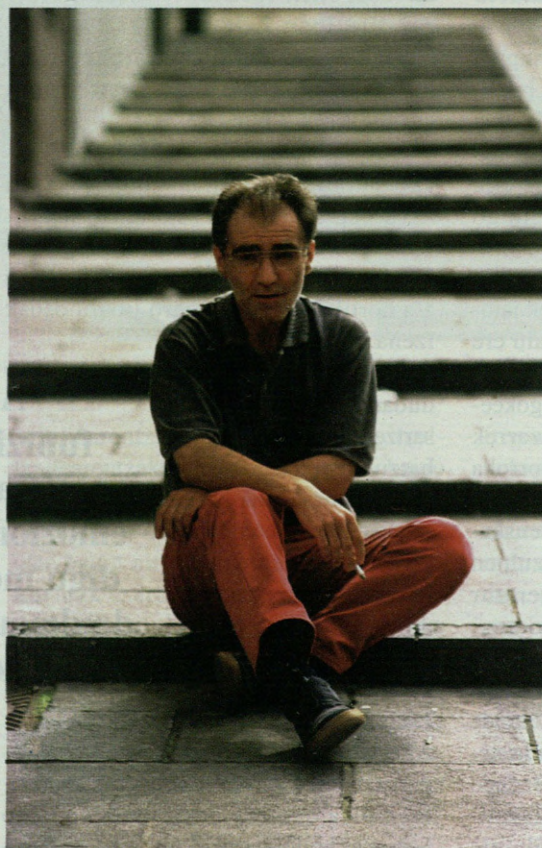
«Adiskide eta poesian kide; kontuan hartu beharreko poeta orain eta etorkizunean»

JULIO CORTAZAR

«Nire heziketa literarioko habeetako bat zentzu askotan: generoei begira, literatura egiteko molde batzuei begira, lotsagabe idazteko jarrierari begira»

ren kontra, edo poesia klase baten ajeei buruz. Saio bat egituratu genuen libelo horren inguruan; berak salaketa bat egiten du poesiaren kontra eta guk defendatu egiten dugu poesia, zera esanaz: "Badira zuk parodiatzen dituzun moduko poema asko, baina badira baita ere benetan hazkurea dagoen lekuetan hazka egiten duten poemak". Oso leku desberdinetan egin izan dugu eta jendeak oso gustura hartu izan ditu.

■ **Uste duzu poesiak zeregin soziala duela? Edo poesia zer den galdetu beharko genuke agian lehendabizi?**

JOSEBA OLALDE

■ **"Uste dut erabateko askatasuna irakurleak izateak emango didala".**

Esango nuke poesia idaztea bera ekintza soziala dela, poesia irakurtzea ekintza pertsonalagoa den bezala. Lagunen artean errepikatzen dugu Erdi Aro moduko aro berri baterantz goazela, azken finean gaur egun bizi izateko moduak egunerokotasunean gure arreta beste erakarpen puntu batzutan jartzera eramaten gaituela. Gogoeta ez du ia inork sustatzen. Analfabeto funtzionala eta analfabeto emozionala sortzen digu mendebaldean daukagun bizimoduak, eta berbaren halako maskaratze bat, halako

usteltze bat eta halako erabilpen maltzur asko eta asko. Erdi Aroak irudian eta ahozkotasunean oinarritutako herri kultura zeukan, jendeari Bibliako pasarteak azaltzeko egiten ziren kapitelak eta elizako pinturak. Taldekako irakurketak egiten ziren, gauza asko idazten ziren hain zuzen ere fraileak ozen irakurriak izateko, sermoi liburuak eta beste. Irudia da nagusi zentzu horretan, eta irudiak askotan itsutu egiten du argitu baino gehiago (berbak ere bai, hori ez dut ukatuko), jendea oso urruti bizi da testuetatik. Interneten kontuak alde on hori ere badu: e-postaren bidearekin jendea hasi da berriro idazten, normalean oso arreta gutxirekin idazten, baina behintzat ohartu da gauza luze bat kontatzeko, behar hori asetzeko duen beste bide bat idatzizkoa dela, eta ez bakarrik ahoz. Nik uste dut badugula guztiok, gizaki garen aldetik, ahozkotasun behar bat oso oinarritzkoa, alde batera edo bestera betetzen duguna egunero. Ez da sinistekoa zenbat denbora ematen dugun egunean hizketan, edo hitzak jasotzen. Zoratzekoa.

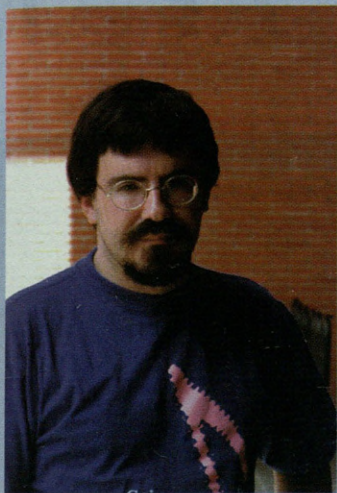
■ **"Hauta-lanerako poemategia" argitaratu duzu aurtan, eta bertan lau kapitulu: "Atarikoak", "Mineriak", "Herrimin ariketak" eta "Maitemin ariketak". Minaren poesigintza edo minetik ateratako poemak dira neu-ri handi batean.**

Minetatik, baina "min" hitza zentzu zabalean ulertuta. Minería hitzak azaltzen du minen multzoa, baina esanahia hartzen du nostalgia moduan: herrimina, maitemina eta ez dakit anfetamina, biltzen dituen kontzeptua. Liburu guztia da berbaminetik idatzia, eta berbamina berbagozamenaren bada neurri handi batean. Bai, poema dezente dago terapia gisa-edo nik idatzitakoak edo bertsionatutakoak, perbertitutakoak.

■ **"Poesia hi heu haiz"/ esan zuen poetak/ (eta egia berdaderoa zen orain-goan)/ euskal hiztegi bati begira". Poema honetan hiztegi artean ibiltzen den baten burutazioa asmatzen da.**

Txiste modukoa da, baina berba jolas

T a n t o a

Iban Zaldúa
Idazlea

Jerry

Duela urte dezente ezagutu nuen Gerardo. Gure fakultateko "Zintz-hilik" literatur aldizkariaren hainbatgarren alearen aurkezpenean parte hartu behar zuten gonbidatuen artean zegoen, aldizkariaren aspaldiko fundatzailer gisa. Gerardok, jakina, bere poemetako batzuk errezitatu zituen. Nik, ondoren, egun horretarako propio prestatu nuen "Poesiaren aurkako manifestu" zakar bat irakurri nuen. Gaixoak ez zuen erreakzio-natu; ez zuen halakorik espero.

Hala eta guztiz ere, urteak joan, urteak etorri, lagunak egin ginen. Zer esanik ez, Gerardo idazle bikaina da, nik baino hobeto dakizue. Baina ez dut horregatik lagun. Zerbait azpimarratu beharko banu, entzuten eta hitz egiten dakien pertsona dela esango nuke. Beti aurkituko duzu prest zerbeza baterako edo (aukeran gutxiegi jaten badu ere) afaltzeko gonbita onartzeko, eta solasean aritzeko, solasean, solase-

an. Gerardoren ahots amultsuak berehala konkistatuko zaitu; bere iritzi zorrotzekin ados egon ala ez, ez zaitu epel utziko. Idazle batek baino gehiagok ez bezala, pilo bat irakurtzen duen gizona da, eta nabaritzen da.

Sasibohemio fama badu ere, ez ditu bere inozentzia oñatiarreko hondar guztiak galdu, eta erakutsi nahi izaten duena baino sentimentalagoa da. Ez da kalera bere zorro marroixkarik gabe irtetzen, eta handik aterako ditu, zurekin topatzean, bere azken aldiko altxor guztiak: artikulak, itzulpenak, poemak, argazkiak. Bai, argazki politak egin ohi ditu Jerryk, eta, azken finean, horixe besterik ez dira, askotan, bere poema eta testutxoak: (kanpo aldeko, eta barneko) eguneroko bizitzaren bat-bateko argazkiak, txuribeltzekoak edo koloredunak, flash indartsuz eginkoak, argi-itzal nabarmenekoak ●

osasungarria iruditzen zait. Egia esan Angel Gonzálezen poema baten bertsioa da. Berak esaten zuen "mirando al diccionario de la lengua" eta horrek bazeukan bere grazia, baina euskal hiztegiak historian zehar... hasierakoak, ia-ia bidaiarien hitz zerrenda bat zirenak, oso xelebreak ziren, garaiko italiano batek euskara nola aditzen zuen jakiteko oso ondo zeudenak. Gero etimologiekin-eta, hainbat gehiegikeria izan da; lanbideko folklorean behintzat badabilta halako etimologia barregarri batzuk, "Bartze-lo-ona" eta halakoak. Hau da, euskal hiztegi gintzan fikzioaren kuota dezente handia da, jolas gehiago ematen du. Gero oso normalizazio prozesu bizkorra izaten ari da, eta bat-batean oso eginkizun bete-gabeakoak tokatu zaizkio oso denbora gutxian. Gainera, halako dialektalizazio gura bat ere bizirik dago hainbat lekutan. Batzuk esaten dute euskarazko erregistro falta dagoela euskarazko literatura egiteko, baina nik uste dut kontrakoa gertatzen dela, erregistro gehiegia dela problema. Baina har daiteke problema ala aukera gisa, esperimentuak egiteko, jolas egiteko azken finean ●

◆ PERU C. SABAN

asteburu honetan...
...GARAGARDO Lantegian
BAZKALDUKO DUGU !

BERTOKO
euskal GARAGARDOA

DEITU
ARINAGO!

Barazar Mendatea - ZEANURI

94 673 94 74

PRINTZA

MUTU DAUDE

Gari Berasaluze eta Jose Mari Sors Euskal Editoreen Elkarteak kideek honela zioten "Euskaldunon Egunkaria"n Espainiako gobernua testu-liburuen prezio librean onartu zuela-eta:

"Liburuak eta liburu-denda desagertarazteko era ugari daude. Ohi bezala, legez kanpokoak dira batzuk eta, beraz, hedabideen eta iritzi publikoaren gaitzespen sendoa dute. (...) Beste zenbait ahalegin, ordea, legearen mugetan dabiltza, eta horrelakoetan zaila da erasotzaileei aurre egitea. (...) Ez da ekonomia kontuetan aditua izan behar salneurriarekiko deskontu libreak argitaletxe zein liburudenda txiki eta ertainak desagertaraziko dituela ohartzeko. (...) Eremu handiko saltokiei, oro har, ezer gutxi axola zaie liburugintza. (...) Salduena salduko dute eta hura eskatuko diote argitaletxeari edo banatzaileari. Gainontzekoak desagertzeri kondenatuko dituzte. (...) Denok dakigu euskarazko liburuak deusaren hurrengo direla eremu handiko saltokientzat. Euskarazko liburuentzat, beraz, benetan larria da erabaki hau. (...) Izan ere, liburu-denda txikientzat testu-liburuen fakturazioa urte osoko diru-sarreraren %35 ingurukoa da. (...) Espainiar gobernuak hartutako erabaki latzaren aurrean mutu daude Jaurlaritza eta Nafarroako Gobernuak. Bada ordua gure liburugintzaren eta kulturaren aurka hartutako neurri hauei aurre egiteko."

DONOSTIA, MUSIKAKO GOI MAILAN

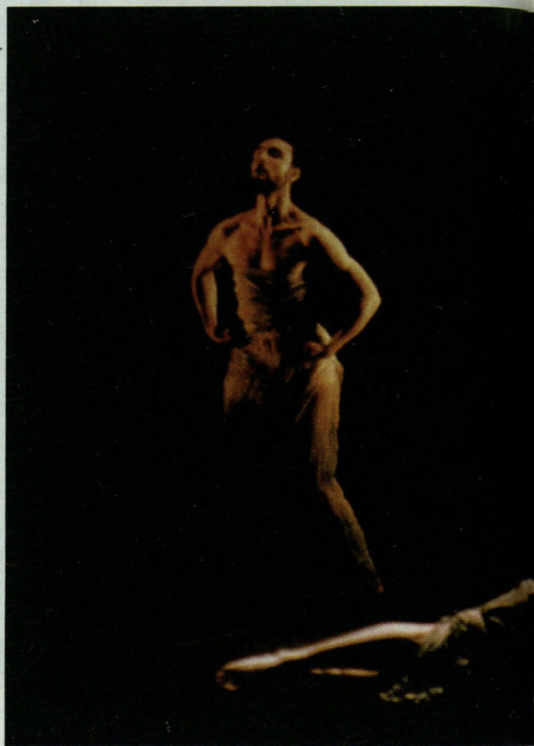
GIPUZKOAKO Diputatuen Kontseiluak hitzarmen bat onartu du Euskal Herriko Goi Musika Kontserbatorioa Donostian ipintzeko. Donostiako Loiola Auzunean kokatu nahi dute kontserbatorioa eta datorren urterako martxan jarri. Proiektua Donostian burutzeko arrazoiak emateko Gipuzkoako Aldundiko kultura departamenduak hainbat musikologori lan bat eskatu dio. Donostian lekutzeko arrazoien artean Gipuzkoako Foru Aldundiko bozeramaile Koruko Aizarnak honakoak aipatu zituen: Euskadiko Orkestraren egoitza Donostian dagoela, Donostiako kontserbatorioak ospe handia lortu duela, hiriak harreman estua duela musikarekin eta gainera Musika Hamabostaldia eta Jazzaldia bezalako ekitaldiak antolatzen direla bertan.

KOMIKIAREKIN IHES

HAMABOST urte bete ziren uztailearen 7an Joseba Sarrionandiak eta Iñaki Pikabeak Martuteneko espetxetik ihes egin zutenetik. Gertakizun hura gogoratu, "Zitroi ur komikiak" izeneko liburuxka argitaratu du Napartheid kolektiboak, Txalapartarekin batera. 80 orrialdeetan Sarrionandiaren narrazio eta olerkietan oinarritutako hamasei komikilariren lanak bildu dituzte, baita ihesaldiaren ondorengo hemerote-

■ Napartheid liburu berezia kaleratu du.

ka eta hiru idazleren testuak. Estilo anitzak bildu dira lanean. Batetik, Napartheiden urteak daramatzaten komiki klasikoak; eta bestetik, alderdi artistikoari pisu gehiago ematen dioten gazteenak. Horrez gain, formatu berezia eman diote liburukiari eta koloreak ere erabili dituzte.

ANTZERKIAREN IKUSMIRA BERRIA

IRUÑEKO Arrosadia auzoko Mira Antzoki berriak uztailearen 5ean ireki zituen bere ateak. Joan den abenduan Pablo Zubikarai, Maribel Ruiz eta Nadege Rostan Mira antzokiaren arduradunek honen berri eman zuten arren, San Fermintarako ireki dute lehenengoz. Legaleon, Las Veneno eta beste hainbat talde aritu dira bertan. Festen ondoren ordea, itxi egingo dute, irailean inaugurazio ofiziala egiteko. Handik

H I T Z B I T A N

- Aingeru Epaltzaren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"n esanak: "Kezkagarria da, (erdal) hedabideetara gure ezinegona ailegarazteko gaitasun eta, batzuetan, interes falta. (...) Amorrua nabari dut gure inguruan. Baina gure amorrua etxetik kanpora adierazteko ez gara gai izaten ari. Jende gehiegi ikusten dut isilik".
- Koldo Izagirre honela mintzo zen poeten garrantziaz "Gara"n: "Poetak izan dira, oro har, gure literaturari aintzinamendua ekarri izan diotenak. Etxeparerengatik izan ez

ESTREINALDIAK ABERATS

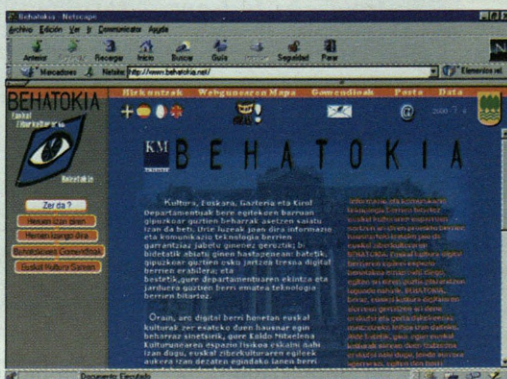
Guztira 137 milioi pezeta (5,5 milioi libera inguru) bideratuko ditu Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak antzerkia eta dantza arloetara, iaz baino %47 gehiago. Dantzak 16 milioi pezetako dirulaguntza jasoko du, iazko kopuruaren bikoitza. Hauetatik hamar milioi pezeta lanen ekoizpena eta estreinaldiak sustatzeko baliatuko da, lau milioi pezeta koreografo berrien lana bultzatzeko eta bi milioi, ikuskizunen birak sustatzeko. Antzerkiak 84 milioi pezetako laguntza jasoko du. Kopuru nagusia aurten martxan jarri eta 2001ean estreinatuko diren antzezlanentzako izango da. Eta kopuru osotik, hamar milioi pezeta baliatuko dira euskarazko estreinaldiak sustatzeko.

aurrera, Mira antzokian ostegunero kafe-antzokia jorrazteko asmoa dute eta baita egitarau finkoa ere. Mira, areto alternatibo bihurtu nahi dute arduradunek eta gainera, urritik aurrera bertan antzerki ikasketak egiteko aukera izango da.

KULTURA BEHATZEKO LEKUA

ORAIN hilabete batzuk Koldo Mitxelena Kulturunean sortutako Euskal Kulturaren Behatokia interneten jarri du Gipuzkoako Foru Aldundiak. Bertan, soporte digitalean lan egiten duten hainbat kultur enpresen ekimenak izango dira ikusgai. Besteak beste, "Euskaldunon Egunkaria"ren eta ARGIAren ekimenez osatua egongo da, erreportai osoak eta laburpenak irakurri ahal izango direlarik. Orain arte Behato-

kian egin diren aurkezpen eta ekitaldiak lau hizkuntza ezberdinetan kontsulta daitezke www.behatokia.net helbidean.

■ www.behatokia.net euskal kultura ikusgai.

■ Toti Martinez.

IZENAK

Toti Martinezek eta Lourdes Oñederrak jaso zuten uztailaren hasieran Gipuzkoako Liburu Saltzaileen Gremioak banatzen dituen Zilarrezko Euskadi Sariak. Martinez de Lezearen "La Herbolera" eta Oñederraren "Eta emakumeari sugeak esan zion" liburua apirileko Donostiako Liburu Egunean gehien saldutako gaztelaniazko eta euskarazko liburua izateagatik izan dira sarituak.

Begoña Vicario bilbotarra- ren "Haragia" lanak Gasteizko Ikus-Entzunezkoen Jaialdiko Esperimentazio arloko saria jaso zuen. Sail berean Pedro Ballesterosen "Hades" ere saritu zuten.

Miguel Arretxe tolosarra Txontxongiloaren Nazioarteko Batasuneko idazkari nagusi izendatu zuten uztailaren 1ean Alemanian burutu zen XVII. Kongresuan.

■ Miguel Arretxe.

balitz, gure literatura ez zen XVI. mendean hasiko, baizik eta XVII.an (...).

- Rufino Iraolak honela zioen "El Diario Vasco"-n: "Herri xeheak euskara idatzirik ez du jaten, eta neurri handian 'analfabeto' izaten segitzen du. Eskerrak euskara eskolan sartu zen. Aldi berean, arrenkura asko entzungo duzu gazteek darabilten euskararengatik".
- Joseba Asironen honakoa adierazi zuen "Euskaldunon Egunkaria"-n: "Benetako arazoa ez da ikastoletan historia politizatzen den ala ez. Ikara egiten duena, auskalo zer dela-eta, hezkuntza ereduetan euskarak etengabe gora egitea da (...)"

Udamineko kontuak (deskolonizazioaz, adibidez)

Artikulu hau argitaratzen dutenerako opor-usaina izango da nagusi bazterretan, irakurle. Honezkero batek baino gehiagok prest du argazki-kamera, egina du hotel-erreserba, erosia dauka hegazkin-txartela. Garai bateko ohiturari jarraiki (orduan bestelako arrazoiak tarteko zirela, bistan denez) munduminak bultzaturik bazterrek ezagutzera abiatuko da aurki euskaldun asko eta asko. Egia esan, inbidia galanta ematen diote horiek aurtan etxaldea zaintzen geratu beharko duen honi. Nola-nahi dela, burura datozkion galdera hauek ez dira inbidiak eragindakoak, beste kezka batek pizturikoak baizik: zer turismo-mota ari gara indartzen urterotero? Nori ematen diogu dirua? Nor aberasten dugu? Estatu bako herri txikiok ez ote gara elkar-ezagutza oinarri duen zirkuitoa eratzeke gai?

Gero, oharkabean ia, iraila, euri-lanbroa, orbela kaleetan, mendietako tonu gorriska berezia, udagoiena, horiek guztiak ailegatu ko zaizkigu, eta batek baino gehiagok ikasturte berriari ekingo dio. Eta hor ere (kasu dezentetan bai behintzat) estatu handien eta mundu-ordena jakin baten errealtatera egokitutako testuliburuekin egingo du topo ikasleak. Lerrook sinatzen dituenak, konparazio batean, Erromako Inperioa hizpide zuen harribitxi honekin egin zuen topo iaz liburu horietako batean: "Las obras públicas y la paz interna aumentaron la prosperidad de los pueblos conquistados, que pronto dejaron de sentirse dominados para considerarse partes de un glorioso todo".

BEHARBADA ez duzu erraz topatuko horrelako pasartetik inguruan dituzun liburuetan, irakurle, batek daki, baina, horren nabarmen ez izanagatik, nola estatu handiak hala botere-zentro erraldoiak etengabe ari dira interesatzen zaien mezua saltzen, euren liburuak, telebistak, prentsa edota zine-industria hegemonikoa lagun dituztela. Zer egin dezakegu txikiok horren aurrean? Lehenengo eta behin, geure buruak deskolonizatu: inguruko errealtateari geure

begiz erreparatu, aldamenean gertatzen dena geure adimen propioz interpretatzen hasi. Eta gero, geure errealtate horri egokitutako ikuspegi eta egiturak eraiki.

Badugu tresnarik buru-deskolonizazioari ekiteko, etazula pentsa. Txalaparta argitaletxeak, esate baterako, euskaldun askok jada irakurria izango zuen "Les damnés de la terre" lanaren gaztelerazko itzulpena argitaratu berri du: "Los condenados de la tierra" gisa itzuli dute Frantz Fanon-en liburu erreferentzial hori (estimatu genuke, bidena-

bar esatearren, norbaitek martinkar-aljeriarraren lanak euskaratzeari ekingo balio). Gure idazleen testu apropos askorik ere badugu gai horri buruz (Joxe Azurmendiren "Españolak eta euskaldunak" liburu ezinbestekoa, konparazione). Besterik da, noski, irakurtzen ote ditugun ala behar besteko jaramonik egiten diegun.

MONIKA DEL VALLE

Aitor Zuberogitia
Kazetaria

*"Nola estatu handiak hala
botere-zentro erraldoiak etengabe
ari dira interesatzen zaien mezua
saltzen, euren liburuak,
telebistak, prentsa edota zine-
industria hegemonikoa lagun
dituztela. Zer egin dezakegu
txikiok horren aurrean?"*

INORK pentsatu-definitu-arautu gaitu beti txikiok (geure utzikieriatatik askotan), eta orain hori ordaintzen ari gara. Dena den, inork inor pentsatu-definitu-arautzearena ez da soilik handitxiki dialektikaren esparruan gertatzen den kontua, beste zenbait arlotan ere ebidentziak lazgarriak baitira. Adibidez: hartzazu edozein filosofia-eskuliburu eta ea zenbat emakumezko aurkitzen dituzun bertan ageri den izenzerrendan. Indarrean diren pentsamendu egituratu ia guztiak gizonezkoek asmatuak direla eta definitze-gaitasuna ere gizonez-

koaren monopolio izan dela pentsarazten du horrek; ondorioak, esan beharrik ez dago, begi-bistakoak dira. Aukeran ahaztuxe dugun Arestik berak ere "beti paratuko naiz gizonaren alde" egin zuen zin Zorrotzako portuan. Oi hizkuntzaren iruzur txikiak (edo ez hain txikiak)! Tira, nolanahi dela, berbetan hasita ere ez nuke ezer berririk esango, eta gainera ez dagokit niri horri buruz jardutea; mende-erdi baino gehiago da jada Simone Beauvoir-ek "Bigarren sexua" idatzi zuela; ez litzateke txarra ar-jendea han esanikoei buruz hausnarrean hasiko bagina, emakumeek euren deskolonizazio-bidean jarraitzen duten bitartean... ●

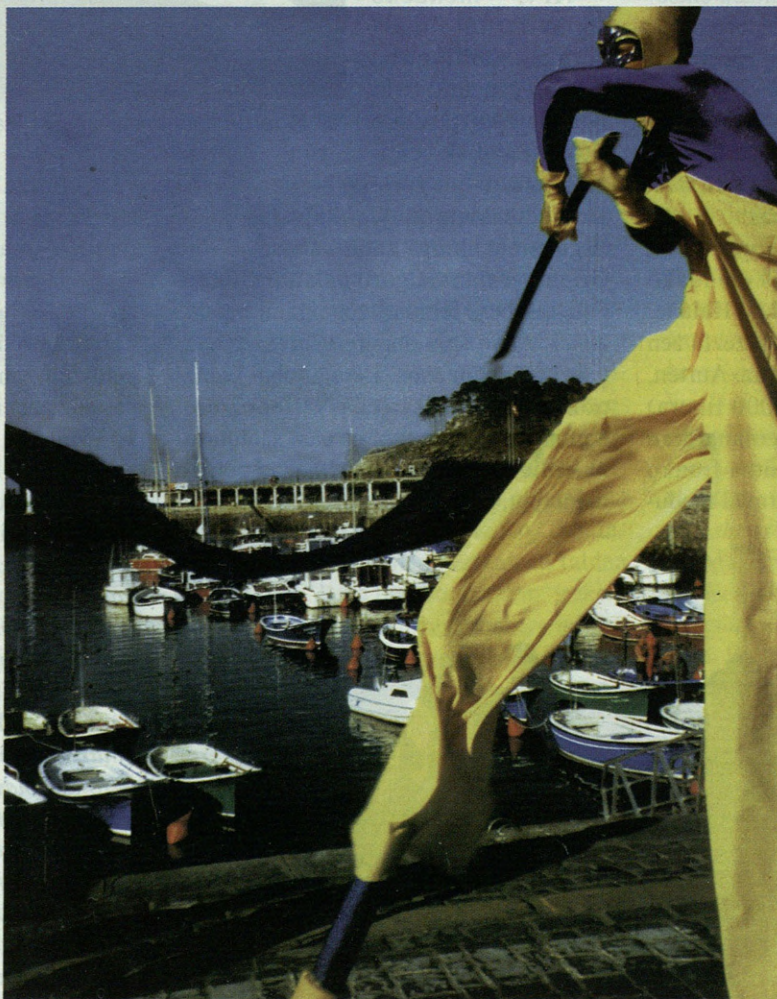
ANTZERKIA

Sasoian dabil herri antzerkia. Udan egitekoak diren lau lan nabarmendu ditugu: "Moby Dick" Lekeition, "El misterio de Obanos" Nafarroako Obanosen, "Maddalen Jauregiberri" pastorala Eskiulan eta Alproja taldearen "Labaderoko koadrila" Zarautzen.

BALEA ZURIA, PASTORALA ETA MISTERIOA HERRIKO PLAZAN

Moby Dick" ikuskari ibiltaria antzeztuko dute Sevillako La Nave taldeak eta 200 lekeitiarrek hilaren 16an. Hain zuzen, obraren eszenaratze eta musikaren ardura hartu dute herriko kultur eta kirol elkarte ezberdinetako kideek. Aste santutik uztaila bitartean hor aritu dira herriko hankapaluak, elementu hegalaria, kaxarranka, estudiantina, txaranga, abesbatza, txalaparta, bertsolariak eta emakume taldea, nork bere eginkizuna duela. Horiez gain, 25 lagun inguruk antzezle gisa jardungo dute.

"Gastibeltzaren karabinak" lana izan zen herriak antzeztutako azkena duela 9 urte. Eki-mena berreskuratu nahian, "eta Lekeitioko kultur eremua berpizteko gogoia zegoela ikusita, udalean haize berria dagoela aprobetxatu eta buru belarri ekin diogu obra antolatzeari. Lekeitiarren inplikazioa erabatekoa izan da", diosku Imanol Agirre ideia-erantzutzaileak. Nazioarteko Kale Antzerki Jaialdiaren XI. ekinaldia hautatu dute, gainera. "Hamaika zenbaki magikoa da euskaraz, etorkizunaren adierazle. Orduan, La Nave taldekoengana jo genuen, eskarmentua baitute halako ikuskizun handiak antolatzen". La Navek

■ "Moby Dick" ikuskizuna eskainiko du Lekeitioko herriak.

taxutu duena hala ere, ez da antzezlan hertsia, herriko aktore, musikari eta artisten ekarpenaren emaitza baizik. Izan ere, talde artistiko irekia dugu La Nave, bere lanetan dramaturgia, performancea, margoa, eskultura eta musika nahasten dituen. Ikuskizun handiak taularatu arren, gizarte gaiak lantzen dituzte, herri antzerkiaren gazi-gozen iturritik edanez, ihauterietatik, batik bat. Zuzendaria Elena

ren abenturak etorriko dira gero. Ur handitan daudela, bolanta sareak, etorkinez betetako paterak eta lamiakin topo egingo dute, baita tifoirik lazgarrienei aurre egin ere. Bidaian, Achab kapitainaren benetako asmoa jakingo da: Moby Dick balea harrapatu eta Leviatanekin borrokatu, bera baita bere gaitz guztien erantzule. Baina balea zuriak indar izugarria du eta Pequodek arrantzuntzia baino hile-

Bezanilla dugu, Sevillan aspaldi bizi den bilbotarra, triki-punk doinuaren aitzindaria, gaztetxez gaztetxe ibili zena.

BALEA ZURIA BEGI-BISTAN. Aproposo iritzi zioten itsasoa eta arrantzari lotutako istorioa aukeratzeari; nahiz eta gaur egun ez den herriaren oinarritzko irabazpidea, lekeitiar gehienek marinela bat dute errailetan. Istorio mordoska bilatu ondoren, "Moby Dick" irakurri eta zapla, hura aukeratu zuten. Herman Melvilleren eleberria egokitzean, ikuspuntu eta esanahi ugari biltzeaz gain, bide batez, antzina balea-arrantzalea izan zen Lekeitiari omenaldia egin ziezaioketen-eta.

Eszenaratzeari kalejira batekin emango zaio hasiera, non arraina, belatzak, marinela eta itsasoko bestelako biztanleek ikuskizuna iragarriko duten. Pequod arrantzuntzia eta Achab kapitaina-

ta-karroza dirudi. Orduan... ezustekoa dator.

Ikuskizunaren kokaguneak Independentzia plaza eta Isuntza hondartzatxoa izango dira. Hilaren 16an, 19:00etan.

NON DAGO PRINTZESA? Nafarroako Obanos herriak "Misterio de Obanos" ikuskizuna taularatuko du herriko plazan, uztailaren 22tik 29ra bitarte, ilunabarreko 22:00etan hasita.

Halaxe, Alfonso Seguraren agindupean parte hartuko duten 400 herritarrek hilabete daramate egunero biltzen entseguak egiteko. Bi izanen dira aktore nagusiak: Javier Baigorri Gilenen rolean eta Noemi Alcala obanostar gaztea Feliziarena eginez; gero, bigarren mailako 10 aktore daude, beste 37 banaketan, 400 figurante, 23 dantzari eta 16 zaldi, hala nola, zalgurdiak, orgak eta suak.

Misterio de Obanos Fundazioa 1993an sortu zuten, 1977an etendako ohitura berreskuratzeko xedez. Halaxe, 12 urteren buruan iaz berriz antzeztu zen ikuskizuna, 6.000 ikusle bilduz. Aurten, 26 milioi pezetako (1.040.000 libera) aurrekontua dutela, iazko emanaldien eskarmentuarekin, hobekuntza franko egonen da: 1.200 eserleku harmail modu-

ra jarrita eta 160.000 voltio 1.000 metro koadro argiztatzeko.

"Antzezpenean dauden su artifizialak ere modu bilduagoan jaurtikiko dira", diosku Ramon Armendariz Obanoseko erretoreak. Bi ordu inguru iraunen du misterioak, ordu laurdeneko atsedenal-di batekin.

XIV. mendeko kondaira du oinarri obrak. Santiagoko bidea egin ondotik, Felizia Akitaniako Dukeen alabak bokazioa sentitu eta gorteko bizitza eroso alde batera utziz, Amokain Jaurgoan (Eguesibar) hartu zuen babesia. Baina Gilen bere anaia gartsuak aurkitu eta Feliziak bere leinuari zegozkion betekizunei muzin egin ondoren, arreba bihozgabeki hil egin zuen. Bere hilobia Labianon jarri zen bitartean, Gilenek ere, Santiagoko bidea egin ostean, santutasuna erdietsi zuen; bere krimenaz zeharo damututa, Arnotegiko baselizan errome-

■ Noemi Alcala eta Javier Baigorri aktoreak.

sen bihotza arintzen jardun baitzuen harik eta hil zen arte. Drama Santos Begiristain apaizak idatzi zuen 1962an, "Del Martirio de Santa Felizia y la penitencia de San Guillen" izenburupean. Lehen bertsioan, Erdi Aroko kondaira jasotzen zen, baina Donejakue bideko pasadizoak erantsiz. Gero, gidoia osatzeko, Manuel Iribarrenen laguntza izan zuen Santos Begiristainek; baita Garesko Luis Morondoa konposagilearena ere, zeinak obrari musika jarri zion.

"Jendeak auto-sakramental batekin nahastu izan du obra, baina ez da horrela. Donejakue bidearen inguruko antzezpena baino ez da", argitu digu Armendarizek. Egia da halaber, Gilen eta Feliziak Santiago bidea egin zutela. "Kondairek oinarri historikoa izan ohi dute, nahiz eta gero apaindurak eta asmazioak jartzen dizkieten. Horren harira, Orreagatik Donejakuera bidean Obanosen ostatu hartzen zuten pertsonaien bizipenak ere biltzen dira".

Herri inguruan astindu ohi duen haizeak entzumen arazorik sor ez dezan, aurretik grabatua dagoen testua entzungo du jendeak. "Agian, bat-batekotasuna kenduko die antzezpenei baina, tira, ikusgarritasuna soberan du ikuskizunak, hasierako txalapartatik abiatuta Gilen zaldi gainean trostan sartzen deneraino. Gorabehera anitz dago". Sarrerak Nafarroako Aurrezki Kutxak Iruñean duen egoitza nagusian daude salgai. 901 500 500 telefonora deituz ere lor daitezke.

MADDALEN, ZUBEROAKO ANDEREA. Euskal kale antzerkiaren

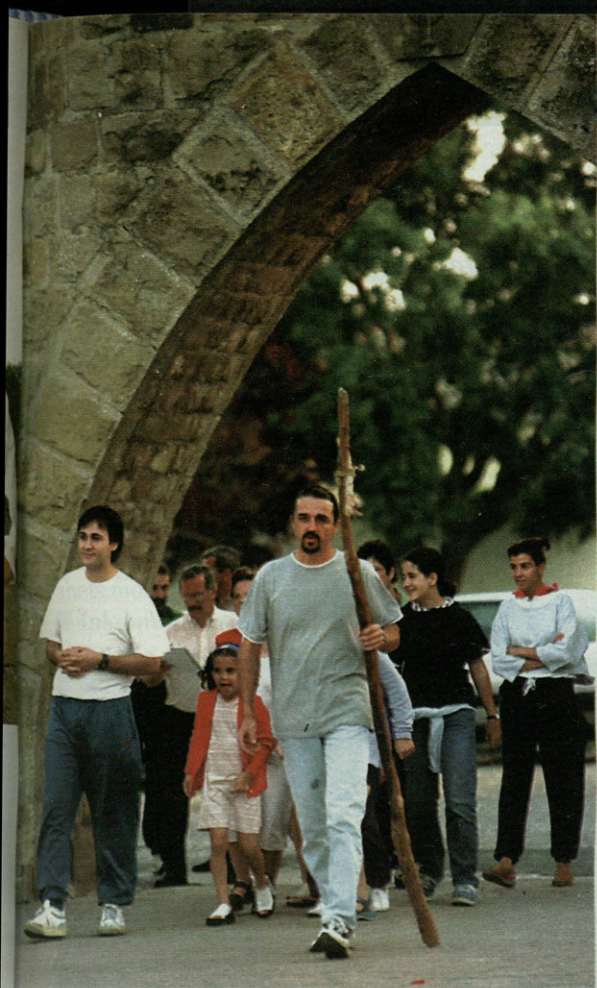
■ Pier Paul Berzaitz eta Eskiula herrikoak pastoralaren mustrakan.

Kultura sailaren babeslea:

Elgoibarko Udala

**ONDO PASAU
SAN BARTOLOME JAIXAK**

JOXE LACALLE

■ Obanoseko 400 lagun ariko dira.

sustraietara joanez, "Maddalen Jauregi-berri" pastoralak antzeztuko du Eskiula herriak. Berez, Biarnon dagoen arren, euskal nortasuna handizki atxiki dute Eskiulan. Mustrakak iragan ilbeltzean hasi zirelarik, 150 arizaleek ontsa ikasiak dituzte urrats guztiak, errejenta Jean Bordet dutela.

Ikusmina piztu du Zuberoan Pier Paul Berzaitz muskildiarrek idatzi pastoralak, emakume bati eskainitako lehena baita duela 20 urte Etxahun-Iruriren "Iparragierre" pastoralak Urdañarben egin zenez geroztik. "Hura ere ez zen sobera ongi hartua izan, baina Etxahun-Iruri egilea aitzineko urtean hil zelako-edo, pastora-lean emakumeak kargua hartzea errespetatu zen", kontatu digu Berzaitzek. Pastoralgile berritzailea dugu Pier Paul. Tradizio zaleak inarrosi egiten dira bere lanak ikustean, nahiz eta betiko pastora-len arima eta mamia mantentzen duten. "Atzokoak atzokoak dira; nire iduriko, gauza berri anitz sartzen ahal dira pastoral batean, ikuskizunaren mesederako badira, prefosta. Horrek naski, ez du erran nahi generoa baztertu behar denik, ibiltzeko manera, satanak eta betiko moldeak atxiki behar baitira". Zernahi gisaz, herrikoek ongi hartu dute Berzaitzen

ikusmoldea, menturaz jokalarrien artean gazte jendea nagusi delako.

Pastoralak kasik 100 urte bititu zituen Maddalen Jauregi-berriren bizia du kontagai, Frantziako bi gerrak eta Espainiako gerra zibila ardatz direla. Taula gainean, Maddalenen sendikoak ez ezik, alemaniarrek eta Francoren zaleak ere agertuko dira. Hizkuntza izaeraren zimendu handiena zela oharturik, euskararen defendatzaile sutsua bilakatu zen aloztarra. Anai-arreben artean bera eta Donibane-Lohizunen mediku izandako Jean anaia izan ziren euskal sena ukan zuten baka-rrak. Eta duela 60 urte atxikimendu hori erakustea ez zen arrunt normala. Diru eskasiak baino bizi grinak eraginda, sorlekua utzi eta Argentinara emigratu zuen. Baita han 10 urte igaro ere. Espainiako gerra zibilean zehar, Iparraldeko burgesiaren jokamoldea biziki kaltegarria izan zen Errepublikarentzat. Horren aitzinean, Maddalen oldartu eta Francoren makurkeria salatzen "Begirale" euskal emakume abertzaleen taldea sortu zuen. Bere bizi hondarrean, irakaskuntza alorrean aritu zen, euskara irakasten eta berak idatzi antzeztanak haurrekin lantzen. Euskal aditzaren inguruko gramatika ere argitaratu zuen. Azkenean, euskaltzain ohorezko izendatu zuten.

Pastoralaren lehen emanaldia hilaren 23an izanen da bazkal buruko 15:30etatik goiti; eta bigarrena, agorrilaren 5ean arrastiriko 21:00etan.

IDEIAK GARBITUZ.

Urtero bezalaxe, Zarauzko Alproja taldeak bere ikuskizuna egingo du Euskal Jaiaren egunean, irailaren 9ko

RUBEN PLAZA

eguerdian. Desfile moduko ezkontza zahar batekin ekin zion bideari Alprojak duela 23 urte. Ordutik hona, poliki-poliki sendotzen joan da herria urtero lan bat taulartzeko kemena. Aurten, "Labadero-ko koadrila"n 100 zarauztar arituko dira: 60 bat aktore, 20 musikari inguru eta beste 20 laguntzen, Patxi Santamaria, Mitxel Gorrotxategi eta Leire Ondarrak zuzenduta.

Garai bateko bizimoduaren galera salatu nahi du antzeztan. Aurrerapenaren izenean zementua nonahi jarritz zentzua leku eder eta ohitura desagertzen ari dira-eta. Gai hori mamitzeko, emakume baten inguruko istorioa asmatu du Mikel Elortzak. Garbitokia izanik sasoi ezberdinei lotura ematen diena, hiru agerralditan banatuko da obra, emakumearen gazarotik gaur egun arte, alegia, garbitokia biribilune bat egiteko suntsitzen duten arte. Halaber, 30eko hamarkadan, faxistak harrotuta zeudeneko sasoi berpiztuko da. Horren baitan, emakumearen desamodio istorioa kontatuko da. "Martin bere kuttuna ezin da hitzordura azaldu faxistak jakinaren gainean daudelako. Maitasun hura inoiz gauzatu ez bazen ere, zenbait urteren buruan, azken agerraldian dagoen afari meriendan elkartuko dira biak" dio Mitxel Gorrotxategik.

Musikaz Bixente Martinez arduratuko da; Garbiñe Azpitarte eta Inaxio Martiarenak aldiz, maindire dantza asmatu dute. Emakumeek markesen arropa garbitzean eta beharginak lantegira bizikletan joatean agertuko dira dantzok.

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

■ Zarauztarrak "Labadero-ko koadrila"ren entseguan.

Idazle lekeitiarrak gaztetatik idatzi du, naturala zaio, poesia idaztea norberaren jarrerarekin bat baitator. "Azalaren kodea" hizkera sinbolikoa eta anbiguotasunaren askatasunean idatzita-ko lana da, poesia biluzia, lau kapitulutan: Oharrak, Orbainak, Tatuajeak eta Kontrazeinuak.

"BATZUETAN HITZ EGIN BEHAR EZ IZATEA ALDARRIKATU NAHI DUT"

Zein sentipenekin idazten duzu zuk poesia XXI. mendeko hastapenetan gaudela kontuan hartuta?

Nik uste dut jendeari orokorrean atzera egiten diola poesiak: "Ni ez naiz gai poesia irakurtzeko" edo "Ez dut jakingo interpretatzen" edo halakoak entzuten ditut. Poesia hitza entzuterakoan halako errespetua edo beldur antzekoa, pixka bat gugandik aparte edo aldare batean, beste mundu batean legokeen gauza bat balitz legez. Alde horretatik, nik uste dut liburu honetan badagoela ahalegin bat poema batzuei neurri batean narratibotasun bat eta soiltasun bat emateko, nire esperientzia bat modu ulerterrazean adierazteko. Adierazten dudana horretan edertasuna bilatzen dut, baina edertasun horrekin batera intentsitatea ere bai, trantsendentzia edo mezu gogoangarri bat baino gehiago, poemaren indarra. Nik poema idaztean zirrara bat nabaritu badut, zuk poema irakurtzean zirrara hori nabaritzea nahi dut, irakurlea txunditzea.

■ **Liburuaren aurkezpenean esan zenuen zeure buruari egindako erradiografia modukoa dela.**

Egia da, eta gainera mundu guztia dabil horixe esaten: liburu ausarta dela, normalean gaur eguneko poesian ez dela hain agerian geratzen Ni poetikoa. Nire buruaren erradiografia bat da, baina kaleidoskopio batez egina, eta orduan kaleidoskopioaren pantaila zirkularraren agertzen diren figuratxo horiek dira nire nitasunaren atal ezberdinak: esperientziak edo ametsak, neure bizikizunak. Alde horretatik biluztea

da, liburuan agertzen den guztia egia delako, eta neure esperientzia bat delako. Izan daitezke benetan bizi izandako esperientziak edo buruan dauden esperientziak. Nahiz eta batzuek objektiboki gauzatuak ez izan, besteak bezain errealak dira, oroitzapen zaharrak, fantasiak... baina ene baitakoaren gauzape oso oso zuzena da. Ez daukat ezer ezkutatzeko intenziorik.

■ **Entzun izan dut gizonezkooi *kaña* sartzen diguzula**

■ **"Bular bat bular bat da, ez diot deituko ez-dakit-zelan".**

■ **"Mundu honetan nago nire gorputzari esker".**

liburuan. Baina irakurritakoan ez dut halakorik ikusi, inkomunikazioa baizik.

Baai? Gizonezkoei *kaña*? Inolaz ere ez. Niretzat gizona mundu honetan

dagoen elementu xarmantenetakoa da. Orain, hemen oso nabarmena da Ni poetikoa, baina Ni poetiko hori konbinaturik agertzen da Zu batekin, eta Zu hori ez da beti berdina: batzuetan nire senarra da, beste batzuetan nire semea, beste batzuetan lagun bat, beste batzuetan aspaldiko lige bat, buruan eduki dudana espejismoa, edo Jainkoaren antzeko zerbait... eta batzuetan ageri den kexu bat da komunika-

zio-inkomunikazioarena, hori bai, edo lilura-deslilura, amodio-desamodioa... baina hortik esatea gizonezkoei *kaña* ematen diedala, inondik inora ere ez. Jakin nahiko nuke hori non ikusten den. Gainera, idazterakoan nik ez dut hartzen gizona genero perspektiba batekin, pertsona konkretuak baizik. Ez dut egiten literatura feminista bat kolektibo zapaldu baten aldeko ahots modura.

■ **Inkomunikazio hori gizon eta emakumezkoen artekoa dela uste duzu?**

Nik uste dut orokorrean pertsonen arteko harreman guztietan badagoela arriskua, berbak oso mugatuak baitira, eta hortik dator ere liburuaren izena, "Azalaren kodea": batetik elementu organiko bat dago, azala, bestetik elementu zientifikoa, kodea. Kodea zeinu sistema bat da, komunikazioa helburu duena, baina eguneroko bizitzaren esperientziak behin eta berriz erakusten digu kode hori askotan ez dela nahikoa guk nahi dugun guztia adierazteko, edo batzuetan kode horrek traizionatu egiten gaituela, edo gaizkiulertuak sortzen dituela. Ezintasun horren aurrean geu bakarrik geratzen gara, geu, pertsonak, geure miseria eta geure handitasun guztiekin. Pertsonaren sinboloa da azala, munduarekin kontaktu zuzena duen gure zatia. Ikuspuntu biologikotik oso liburu femeninoa da, gorputz atalen aipamenak zuzenean emanak baitira. Bular bat bular

bat da, eta ipurdi bat ipurdi bat da, eta ez diot deituko bularrari... ez-dakit-zelan!

■ **"Bestelako kodea" aldarrikatzen duzu, "hitzarena ez bezalako kodea / hizkera ez hitzekoa, / oroimenean kondenatu ezineko lengoia".**

MONIKA DEL VALLE

■ **"Nik zirrara nabaritu badut, zuk irakurtzean nabaritzea nahi dut."**

Nik uste dut oso mugatuak garela berbeekin. Batzuetan berben bidez gauzak pentsatzen ditudan moduan adieraztea oso zaila egiten zait. Neurri horretan anbiguotasunaren jokoa ere asko gusztatzen zait: gauzak airean uztea, zentzu bikoitzeko mezuak botatzea, interpretazio askotarako bideak zabaltzea. Aldarrikatu nahi dudana zera da, azken finean: batzuetan hitz egin behar ez izatea ezeren esplikaziorik ez emateko, eta ezertaz ez damutzeko. Pixka bat momentua bizitzeko aukera erreklamatzeko da, baina larregi razionalizatu barik.

■ **Hasierako poemek -Oharrak- ezkertasun handia agertzen dute, eta liburuan aurreratu ahala irtenbideak**

ageri dira.

Nik uste dut liburu oro har nahiko pesimista dela, ezkortasunez nahiko zipriztinduta dago, baina hori da neu ere eguneroko bizitzan nahiko exajeratua naizelako, eta nahiko pesimista, beraz, normala da hori horrela ateratzea. Agian poemarik alaiak bigarren atalekoak dira (Orbainak), hain zuzen poemarik zaharrenak, orain dela hamar urte idatzitakoak, eta beste liburutik erreskatatuak. Ezin dut ukatu, badago ezkortasuna, baina une batean bizitzari buruz daukazu ikuspegi oinarritzen da poema. Oharrak hain zuzen, apunte moduan idatzitakoak dira, ingurura begiratu eta helduleku bat behar duzula sentitu eta orduan idatzitakoak.

■ **"Haragiak eta haragiak daude. / Nik haragi berri batekin egiten dut amets".**

Gaur egun badakigu zeintzuk diren modan dauden eredu estetikoak, eta pixkatxo bat horri barre egiteko ihesbide modura egin nuen. Emakumea objektu desiragarri bihurtzeko dauden teknika artifizial guztien kontrako poema bat da. Zeren "*permanente de pestañas, tinte de labios, liposucción, relleno de pechos...*" bonbardeo izugarria dago, eta neure inguruan ikusten dit edertasunaren aldeko konparazioak egitea oso ohikoa dela, eta ez gara konturatzen norbera norbera dela eta ederra dela bere izate horretan. Beti beste kanon batzuei begira egotea deprimentea iruditzen zait. Hitz klabea

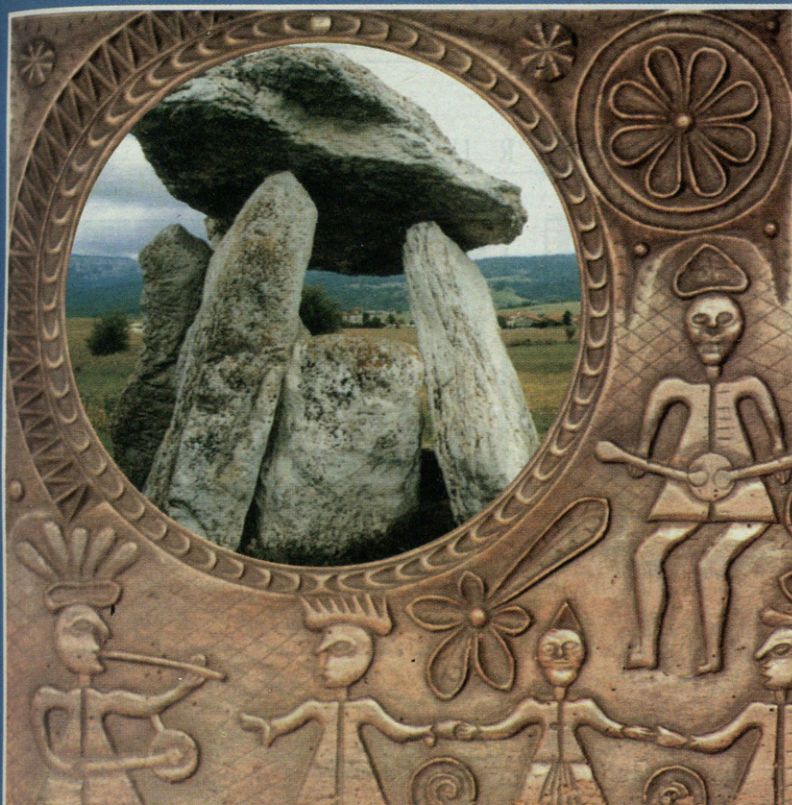
BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibagarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

**EUROPAKO HERRI ZAHARRENARENTZAT,
MUNDUKO NAZIOEN ARTEAN, BEREZKO
LEKUA ALDARRIKATZEN DUGU !!!**

**BASANDERE
ARGITALETXEA**

*
Kultura eta herri
mugimendutik sortutako
proiektu nazionalaren alde.

*
Gure Herriaren
interesen arabera
pentsamendu kritiko eta
aurrerakoaren alde.

*
Iraganaldi indigenistatik
berezko geroaldi
diferentziatua irabazteko
sortutako proiektu
abertzalearen alde.

*
**Aurreko arrazoi guztiengatik
BASANDERE proiektua jaio da.**

Arkeologia, hizkuntzalaritza,
populazioen genetika edo
mitologiatik abiatuta, gure
lurraldearen antolakuntza,
teknologia berrien eragina,
globalizazio ekonomikoa,
kontsumismoa edota
ekofeminismoa ... gai hauek guztiak
eta beste hainbat gure lan-taldeek
ikertu eta zuretzat, era erraz eta
atseginean, dibulгатuko dituzte.

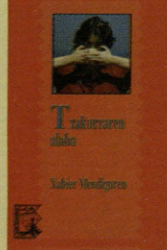
BASANDERE ARGITALETXEA

Birmingham 1 - Pral. eskubia
20002 Donostia
Tel. / faxa : 943 453852
Posta elektronikoa:
basandere@euskalnet.net

Astia Hartuta

L I B U R U A K

**TXAKURRAREN
ALABA***Xabier
Mendiguren
Elizegi*Elkarlanean
190 orrialde
1.450 pta.

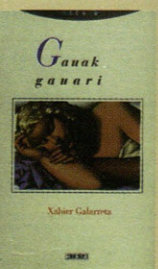
Xabier Mendiguren Elizegi editoreak irakurtzeko ez ezik idazteko astirik ere hartzen du. Ez da asko "Nerabearen biluzia" kaleratu zuela, eta orain, udarako, beste eleberri bat dakarkigu. Teresa Márquez da "Txakurraren alaba", Zaragozatik Donostiara trasladatu duten guardia zibil edo polizia baten alaba. Hiri eta giro berri batera egokitzeak dakartzan arazoei, bere nortasuna ezkutuan gorde beharra eranstean zaie. Hala ere, laster maiteminduko da Teresa paisaiatz eta itsasoaz, eta arrotza zaion herria ezagutzeko jakinmina piztuko zaio. Bere bihotz zabala eta isilpean ibili beharra elkarren aurka ariko dira nobela osoan, gero eta biziago, gertaeren kateak azkenean emozioz eta indarrez gainezka egiten duen arte ●

**NAFARROA:
IRAGANA ETA
GEROA***Iñaki
Petxarroman*Txalaparta
168 orrialde
1.710 pta.

Badira 800 urte Gaztelako Erresumak Gipuzkoa eta Bizkaia berenaganatu zituela, 800 urte Euskal Herriko lurraldeek erakunde komunik ez dutela. Urteurrena aitzakitatzat hartuta 1200. urte hartako gertakariak aztertu eta kazetaritza lana idatzi du Iñaki Petxarromanek. Nafarroaren galera historialari eta politikarien ikuspegitik, Konstituzioaren azterketa, batasunerako saiakerak, azken urteotako aldaketak... Oro har, Nafarroaren iragana ez ezik Nafarroaren oraina eta geroa ere aztertzen da aipatu lanean. Iñaki Petxarromanek, bere lehen liburu honekin, azken urteotan Nafarroako historia politikoak hartu duen norabide berria ulertzeko eta, era berean, Euskal Herriak bizi duen egoera politiko-historikoaz jabetzeko gako batzuk eskaintzen dizkigu ●

**GUTUN
AMAIGABEA***Kepa Aulestia
Urrutia*Alberdania
78 orrialde

Abertzale historikoa izan zen aitona irakurleak gutuna da Kepa Aulestia azken lana. Gutun postumoa, intimoa eta amaigabea. Amaigabea bai, historia ere halakoxea delako. Historia biziaren zati txiki bat eskaintzen zaigu eleberri honetan, "intrahistoria" hain zuzen ere: pasadizoetan ez ezik gertakizunek sorrarazitako gogoetetan ere oinarritzen dena. Kepa Aulestia berak ere gogoeta nagusi bat izan du oinarritzat gutuna idazteko mementoan, elkarriketarako zailtasuna. Gaur egungo zailtasun hau geure aurrekoekin izan genuen elkarriketa ezarekin erlazionatzen du. Irakurleek ere beren gogoetak egin ditzaten bultzatu nahi ditu idazleak, "Gutun amaigabea" iraganari eta orainari bakoitzak egin izan dizkion galderen bidez osatuaz, esaterako ●

GAUAK GAUARI*Xabier Galarreta*Hiria
127 orrialde

Magiaren indarra da idazleak istorio honetan berreskuratzen duena. Abenturak eta ustekabeak Amazonas moduko paraje urrunak bisitatu edota telebistako heroien antzeko izan gabe ere jazo daitezkeela baieztatzen du. Gertaeren aurrean erne egon eta bizitza maitatu besterik ez da egin behar. Gainontzekoa, berez dator. Asteburuko abentura da Xabier Galarretak aurkezten diguna. Azken urteotan itzulpengintza arloan murgilduta egon den arren, ipuingintza eta narratiba ere landu ditu donostiarrek. Eta Interneten ere irakur daiteke Xabier Galarretaren zenbait lan. Izan ere, "Marjinalia Bilduma" izenekoan berrogei izenburu inguru bildu baititu sarean, horien artean "Gauak gauari" eleberriaren gaztelarazko bertsioa, "Cuando llama la noche" ●

DISKOAK

GALDERARIK GABEKO ERANTZUNAK

Hyssopus

Gor

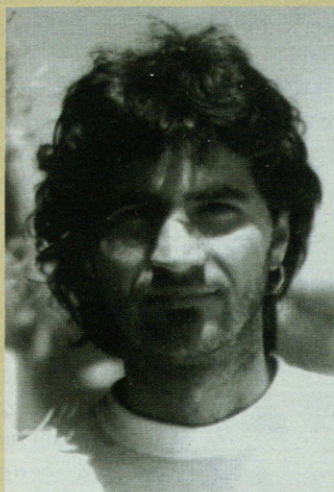
2.580 pta.

Bi urte igaro dira jada Hyssopus taldeak bere azken lana kale-ratu zuela. Oraingoan beren bigarren diskoa aurkezten digute "Galderarik gabeko erantzunak". Hardcore gogorra ardatz nagusi gisa mantzetzen badute ere, azken diska hau aberatsagoa da. Atal guztiak gehiago landu dira: bai musika, bai

hitzak eta baita diskaren aurkezpena ere. Hitzetan arreta berezia jarri du boskote gazteak, esanahia landuaz eta musika arloan, gitarra hotsak zaindu dituzte batez ere. Azalari dagokionez, kolorea eta nahasketa dira elementu nagusienak; Hyssopus-ek gauzak zuzenean adierazi baino jendeak bere kabuz azter ditzan nahigo baitu ●

Egileari Galdezka

"Egun baliagarritasuna du 1200ean gertatutakoak"

Iñaki Petxarroman

"Euskaldunon Egunkaria"ko kazetaria eta "Nafarroa: iragana eta geroa" liburuen egilea.

Zer dela eta erabaki zenuen Nafarroan 1200ean gertaturikoaren inguruko azterketa burutzea?

Gertakizun garrantzitsu baten 800. urteurrena ospatu da aurten. Eta ez da gertaera historiko hutsean geratzen, gaur ere baliagarritasuna baduelako. Bizi dugun egoera politikoan haren arrastoak aurki daitezke. Horrek lan historikoa ez ezik, beste ikuspuntu zabalagoa zuen lana egiteko ere aukera ematen zuen.

■ **Zentzu horretan, nola definituko zenuke liburua? Historia lana da, kaze-tari lana...?**

Denetarik du. Aurreneko zatia azterketa historikoa da. Bigarren eta hirugarren atalak kazetaritza arlokoak dira gehiago; elkarrizketak sartu ditut, hizkuntzak berak kazetaritza estilo handiagoa du...

■ **Zein eragin izan zuen 1200eko Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabaren desanexioak gaur egungo Euskal Herrian?**

Egoerak oso ezberdinak dira, baina eragina garbia da. Gaur egun Hegoaldeko probintziak banatuta daude eta ez dute denak biltzen dituen instituzio komunik. Hori da gertakizun horrek (eta ondoren etorri ziren beste batzuk) utzitako arrastoetako bat. Gaur egun Gipuzkoa, Araba eta Bizkaia ezagutzen ditugun moduan ezagutzen badi-tugu hura gertatu zelako da. Gertatu izan ez balitz beste era batekoak izango lirateke

■ **1200ekoa konkista bezala definitu izan da, baina kontrakoa ere entzuten da Gipuzkoaren kasuan.**

Eztabaida zaharra da hori. Zalantzarik ez dago Gasteizkoa eta Arabako beste hainbat plazatekoa indarrez egindako konkista izan zela. Egia da, gerra amaituta Gipuzkoako agintariak gotorlekuetako giltzak eman zizkietela gaztelarrei. Baina zein kondiziotan, zein presiorekin? Ez dago agiririk indarrez ala borondatez izan zen jakin ahal izateko ●

EZ EROSI ZURE PROGRESIBOAK ITSU ITSUAN

Urrutira eta hurbilera betaurreko berekin bikain ikusteko ez dira aski kristal progresibo onak. Hoberenak behar dira: VARILUX, oso ongi graduatuak eta aditu batek egokitutako: MULTIOPTICAS.

Horregatik, VARILUX MULTIOPTICASekin fidatzen da eta MULTIOPTICASek VARILUX gomendatzen du.

Ez erosi itsu itsuan.

MULTIOPTICAS kreditu txartelarekin ordain ezazu nahi duzun moduan eta unean

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**

ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTIA

VARILUX BEZALA, FIDA ZATTEZ MULTIOPTICASekin

"Gran Hermano" rekin Europan gertatu den bezala, Estatu Batuetan CBS kateak "Survivor" lehiaketaren bidez bere audientziarik onena lortu du. Irla bakarti batean hamasei lagunek (etsaiek) bizirik iraun behar dute, elkarrekin lehian, milioi bat dolarreko saria eskuratzeko.

ARRATOI ERREAK AFALTZEKO

Borneoko irlan dauden partaide-ek soinean daramatena eta CBSk oparitzen diena baino ez dute aldean: eguzkitik babesteko krema (50eko babes), eltxoen kontrako ukendua, beherakoaren aurkako pilulak, aspirinak, lentilantzako disoluzioa, tiritak, tampoiak eta kondoiak. Bai, kondoiak; horrek ordea, ez du esan nahi "Survivor" politiko-ki zuzena ez denik. Lehiakideen artean sexu harremanik izanez gero, ez da ikusiko eta. Estatu Batuetako mikrokosmosa da saioa, birtute eta akatsen adierazle. Dirua lehenbailehen lortzearekin tematuta dagoen gizartea izanik, zaila da halako saio batek huts egitea, bertan, bizirik irauteko lehia eta aberats bihurtzeko irrika nahasten baitira.

"Survivor" en gainera, ez dago prostitutarik ezta iragan iluneko pertsonaia ere. Hain zuzen, usadioz CBS izanik ikusleria helduena duen katea, audientzia galduko lukete lehiakide batek kondoi kaxa bat irekiko balu, bihotzekoak ere eragiteraino. Saioko arduradunek diotenez, lehiakideek baimena dute sexu harremanak edukitzeko, baina kamerek ez dute halako asetzerik inolaz ere erakutsiko. Gauzak horrela, "lizunkeria" erakutsi ezean, nola demontre ordezkatu hutsune hori? Bada, oso erraza, japoniar erara, lehiakideak gauza nardagarriak jan

eta egin ditzaten behartuz, hala nola, arratoi erreak eta zomorro gordinak janaraziz, sugez josia dagoen hondartza batean lo eginaraziz edota marrazoz gainezka dauden uretan igeri eginaraziz.

"MARINE" A ETA KAMIOILARIA.

CBSek egindako deialdira 6.000 lagunek aurkeztu zuten beren burua. Aurrez hau-

rra; Sean, 30 urteko neurologoa, motibazio bakarra ospetsu bilakatzea duena; Wisconsin-eko emakume kamioilaria, arratoiaren haragia jan ondotik hezurra zurruputzen hasten dena; edota Richard, hasieran Rudy-k lagun mina zuena eta bere etsaia bihurtu dena, gay dela aitortu ondoren. Puzzlea osatzeko, afroamerikarrak ere ez dira falta, ondorengo arrazarte-

teko borrokak piztu daitezten. Era berean, lehiakideei luxuzko objektu bana eramatea utzi zitzaizen (poxpoluak, hortz-eskuila...) Bada, Sean delakoak bizarxafla aukeratu zuen: "Bizarra egiteaz gain, bularreko ileak ere kentzeko, nire giharrek hobeto ikus dakizkidan". Partaideak bi tributan banatuta daudela, astero bat aukeratu behar dute irlatik alde egin dezan. Arrakasta ikusita, Espainiako Globomedia ekoiztetxeak "Survivor" en kopia den "Los Robinsones" delakoa prestatzen dihardu Panaman

■ "Survivor"eko lehiakideak Borneoko irlara iristeko unean.

tatuak zeuden 800etatik, tarantulez lepo zegoen ontzi batean eskua sarrarazi ondoren, 48 geratu ziren. Azken galbahea proba psikologikoa izan zen, zeinean halako galderak egin zizkieten: "Noiz aritu zinen gezurretan azkenengo aldiz?" edo "parte hartu al duzu inoiz Ménage à trois batean?". Azkenean, 16 izan ziren aukeratuak. Horien artean, "marine" kondekoratua izandako Rudy ultraeskuinda-

dagoen Boca del Toro irlan. Ikuskizun dago hala ere, zein katetan eskainiko duten. Bitartean, CBSek "Gran Hermano" ko eskubideak erosi eta jadanik ematen hasia da. Kontuak kontu, bistan da telezaborrak erregaia nonahitik atera behar duela, eta Groucho Marx-ek esango lukeen moduan "¡Egur gehiago!" botatzean dago koska ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Arrakasta itzela izan du telesail honek Katalunian.¹ Umore garratza eta zitala erabiliz, pisukideak diren David aberaskumea eta Lopez esatariaren gorabeherak ditu kontagai. Udazkenean ETB-2 ematekoa den egoera-komedia hau publikoa bertan dela grabatzen ari dira.

PLATER ZIKINAK HARRASKAN

Hasia da dagoeneko "Platos sucios" telesailaren grabazioa Miramongo estudioetan. Komedia arina eta dibertigarria izango da eta, Tele 5eko "Siete vidas" telesailaren antzera, zuzenean ikusi ahal izango dute platora hurbildutako ikusleek. "Publikoa ez da telebista saio arrunt bat ikustera joango, ikuskizun entretenigarria baizik. Saioa ikustera doazen lagunak girotzeaz animatzaile bat arduratuko da. Horrela gainera, aktoreak ere bere lanaz eta errodajeaz gozatzeko aukera izango du", dio Kepa Sojo zuzendariak. Telesaila TV3-n hiru urtez segidan eman duten "Plats bruts" delakoaren egokitzapena da, Koma ekoiztetxeak egina. Izenekin batera, Kataluniako erreallitatea eta hitz jokoak aldatu egin dira hemengo uki-tua izan dezaten. "Sitcom" honen indargunea hala ere, gidioen baitan ez ezik, aktoreen antzezpenean ere egongo da. Antza, ez dirudi Kepa Sojok egindako casting-ak huts egingo dionik.

Telesailak David (Asier Gomez) eta Lopez (Alejandro Garrido) bi protagonistek zenbait urteren buran elkar berriro ikusten duten unea izango du abiapuntu. Pisu berbera alokatzeko asmoa dute biek eta, azkenean, zenbait gertaera surrealista-

rekin eramanez. Lola Markaida aktorea dugu, alegia, Telleria neskamea, adineko emakumea eta martxa handikoa. Lopezek, berriz, 35 urte ditu, eta irrati batean egiten du lan, zabor kontratu batekin, baina. Eraikuntza berean, goi partean dagoen egurrezko etxola batean, Esti (Leire Berrocal) bizi da, gazte hippya, oso despistatua eta bihotz onekoa. Davidek aldiz, lagun homosexuala du, Jon (Anartz Zuazua), zeinarekin antzerki eskoletara joaten den. Jon zerbitzari ari da "El Minuto" tabernan eta oso gazte jakintsua da. Azkenik, Klara Badiola eta Gorka Aginagalde Mertxe eta Ramon dira, Lopezek lan egiten duen irrati-ko zuzendaria eta teknikaria, hurrenez hurren.

Asier Gomez, Klara Badiola eta Anartz Zuazua latariko atalean.

Kepa Sojok 13 atal grabatuko ditu Euskal Telebistarentzat. Lau-

ren ondoren, elkarrekin jarriko dira bizi-tzen. Davidek 25 urte ditu eta gurasoen kontura bizi den gazte aberaskumea da. Etxetik alde egitea erabakiko du, hori bai, aitaren kreditu txartela eta neskamea bera-

dioko zinegileak bi film laboru egin ditu orain arte: "Cien maneras de hacer pollo al chilindrón" lan saritua eta "Looking for Txentxo" ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Txori Batek Esan Digu

■ EUSKARRI BERRIAK ATE JOKA TELEBISTAN

Mikel Lejarza Tele 5eko zuzendari orokor ohiak EHUKo udako ikastaroetan eman hitzaldian esan duenez, epe laburrera eskaintza ugaltzeak audientziaren sakabanaketa ekarriko du. Kateak halaber, edukien sortzaile eta hornitzaile bihurtuko dira, ikusleek Internet eta telefono bidez programazioa menu baten gisara aukera dezaten ●

■ NAVARROREN ITZULERAREN BELDUR

Javier Sardaren "Crónicas Marcianas" esne mamitan bizi da azken bi urtetan. "Gran Hermano"ri esker, gainera, inoiz ez bezalako audientzia lortu du. Orain, Pepe Navaroren itzulerak, "El Bus" lehiaketa ardatz hartuta, ernai jarri ditu Tele 5ekoak, Antena 3koek Sardaren "talk show"ari lehia egin diezaion taxutuko dute-eta ●

■ CAMPUS GIROKO TELESAIL BERRIA ETB-2AN

Fikziozko telesailen aldeko apustua egin du ETBk bigarren kateko. Udazkenari begira, "Platos sucios" komediaz gain, campus batean girotua dagoen telesaila grabatzen dihardu K2000 estudioan Hegaz ekoiztetxeak. Itxura batean, irakasle eta ikasleen arteko gorabeherak oinarri baditu ere, ezohiko fantasia kutsua hartuko du ●

Turistei nahiz bertan geratu direnei zuzendutako saioa dugu "Tiempo libre". Kultura eta gastronomian dugun eskaintza bilduz, astegunetan 19:00etatik 20:00etara dago entzungai.

TURISTEN TXOKOA UHINETAN

Asteburu pasa edo oporretan datozen horiek hobe ezagutu gaitzaten dago egina saioa; bizkar zorroa gainean dutenetatik hasi eta luxuzko hotel batean gela bat hartzen duten turista horietaraino. Kultura, kirol eta gastronomia mailan dagoen eskaintzaren berri ematen da. Dena den, Espainiako turistei ez ezik, hemengo jendeari ere zuzendua dago saioa. "Euskal herritar askok Salou, Torrevieja, Kuba edo Kanarietara joateko

ohitura du oporretan; oso ondo iruditzen zait, baina pena da, kanpora ateratzeko irrika horrek Euskal Herria hobeto ezagutzeko parada galarazten dielako. Egin kontu, alde batetik, euskal herritar dezente ez da jakinaren gainean egoten

■ Nekazal turismoari tarte zabala ematen zaio irratsaioan.

Pirinioetan dauden aukera oparoekin. Eta bestetik, badira uda pasatzeko urtero leku berbera aukeratzen duten turistak, kataluniar, madrildar eta aragoiarrak, gehienbat", dio Teresa Yuste "Tiempo libre" emankizuneko gidariak.

Esan bezala, gastronomiari leku handi samarra ematen zaio, ezaguna baita euskal sukaldaritzak duen tiradizoa, kanpotarrek Euskal Herria oporleku gisa aukeratzeko orduan. Gisa horretan, astegunero herrialde bat dute hizpide: Bizkaia, Gipuzkoa, Araba, Nafarroa eta Iparralde hurrenez hurren. Kolaboratzaileen eskutik tokian tokiko mugarri eta berezitasunak aipatzen dira, baita jate-txeak gomendatu ere. Bestalde, entzuleen partehartzea bultzatzeko asmoz,

"deialdi bat egin nahi dut jendeak bere bidaia idatziz kontatzeko; esaterako, Nafarroako txoko bat xarmangarria irudituz bazaie, bada, idatzi diezagutela hori kontatuz" ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Aurpegia

Teresa Yuste

Portugaletearrak "Tiempo libre" saioa egiten du Radio Euskadin.

"Arrisku kirolak maite ditut, barandatik ikusteko baina"

Gorabeheratsua izan da Teresa-ren ibilbidea iFratian. 1982an hasi zen SER katean bekadun gisa. Berri lokalen ardura ukan ondoren, telebistan egon zen aldi baterako. "El Correo" egunkarian eta bidaia aldizkarietan ere idatzi izan du. Duela zenbait urte seme-alabak hezitzeko dena utzi ostean, uhinekiko grina berriro piztu eta aurrean itzuli da irratira. "Irratiak, erakutsi eta ondo

pasarazteaz gain, konpainia egiten dizu. Lehengoan lagunek deitu zidaten auto ilara baten erdian zeudenean entzun zidatela esanez". Arrisku kirolak atsegin ditu Teresak, "baina ez neronek egiteko, barandatik ikusteko baizik, oso beldurtia naiz eta. Asko miresten ditut adrenalina askatzeko inolako beldurrik ez duten abenturazale guztiak, eskalataileak, puenting edo parapente egiten dutenak" ●

Bagak

■ **GABILONDOREN AURPEGI GARBIA**

EHUko udako ikastaroetan profesionalen alde "zintzoa" ikusteko aukera egoten da. Iñaki Gabilondo SER kateko esatari "aristokratak", kasu, esan du liskar politikoak komunikabideetan gertatzea zeharo kaltegarria dela irratia-erentzat. Pentsamolde ezberdinen topaleku izateari utzi diola eta, orain, jendeak irratia bere lerrokoak diren iritziak entzuteko pizten duela, profesionalen inguruko aurreiritziak sortuz. Ondorioz, audientzia txuriak edo beltzak baino ez daudela sinetsita dago; Euskal Herriari dagokionez dio egoera sinplifikatu egiten dela, elkarriketa oro saihestuz ●

MUNGIA uztailak 16
Nezkazaritza Ekologikoaren Azoka
Produkzio sistema ekologikoen bitartez lortutako elikagaiak izango dira salgai.
Plaza

ZARAUTZ uztailaren 13tik 15era
Nazioarteko VII. Kale-Antzerki Topaketak
Euskal Herriko taldeez gain, Kataluina eta Frantziakoak ere arituko dira: Hortzmuga, Senza Tempo, Trapu Zaharra eta Deabru Beltzak, esaterako.
Kale eta plazak

UZTARITZE uztailak 14
Kontzertua
Su ta Gar eibartarren doinu ezagunak entzuteko aukera izango da.
Plaza
23:00

BILBO uztailak 14
Jon Urrutia Trio
Jazz hirukoteak "Bilbao Blues" lana aurkeztuko du. Doako sarrera.
Kafe Antzokia
23:00

BILBO uztailaren 4etik 31era
"Retrospectiva" argazki erakusketa
Javier Fdez. Ferrersek 15 urtetan zehar eginiko argazkiak aurkezten ditu. Hamabost urtetan zehar txuribeltzean eginiko lanak dira guztiak.
La Taberna de los Mundos

AZPEITIA uztailak 15
Euskal antzezlanak bultzatzeko deialdia
Azpeitiko Udalak euskal antzerki estreinaldiak bultzatzeko asmoz zabaldu du deialdia. Epea uztailaren 15ean amaitzen da eta lanak Azpeitiko Udalera zuzendu behar dira. Informazio gehiago: 943 15 72 00.

KANBO uztailaren 15etik 19ra
"Gauargi" Dantzen Nazioarteko V. Jaialdia
Bielorrusia, Txina eta Irlandako dantzak izango dira ikusgai. Dantzez gain, musika ere izango da kalean zehar: trikitixa, big banda, gaiteroak eta abar.
Plaza ezberdinak
10:00

TOLOSA uztailaren 13tik 28ra
Dantza Garaikideko Ikastaroa
Dantza ikastaro trinkoa emango du Katixa Pereak: asteko bost egunetan, ordu eta erdiz. Prezioa: 5.500 pezeta (220 libera). Izenematea: Kultur Etxeko bulegoan, goizez.
Kultur Etxea

IRUÑA uztailak 14
"Pobre de mí"
San Ferminetako festak amaitzeko, urteroko ektaldi hunkigarria.
Udaletxe Plaza
24:00

GASTEIZ uztailak 14
Kontzertua
Berri Txarrak Nafarroako rock taldea arituko da.

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

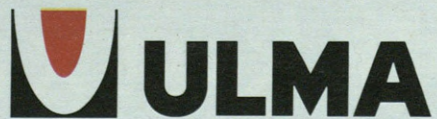
*gizarte-ekintza
obra social*

Etorkizuna begira daukagu...

Etorkizunak, bere desafio eta herronkekin, etengabe begiratzen digu eta ULMA Taldeko errealitate sozio-enpresariala ageraratzen duten baloreengatik lan egitera bultzatzen gaitu.

Berrikuntza eta Sormena, Nazioartekotze prozesua eta Fidagarritasuna eta Zerbitzua, Etorkizun ezin hobearen oinarria egunez egun finkatuz joateko erantzun onena dira.

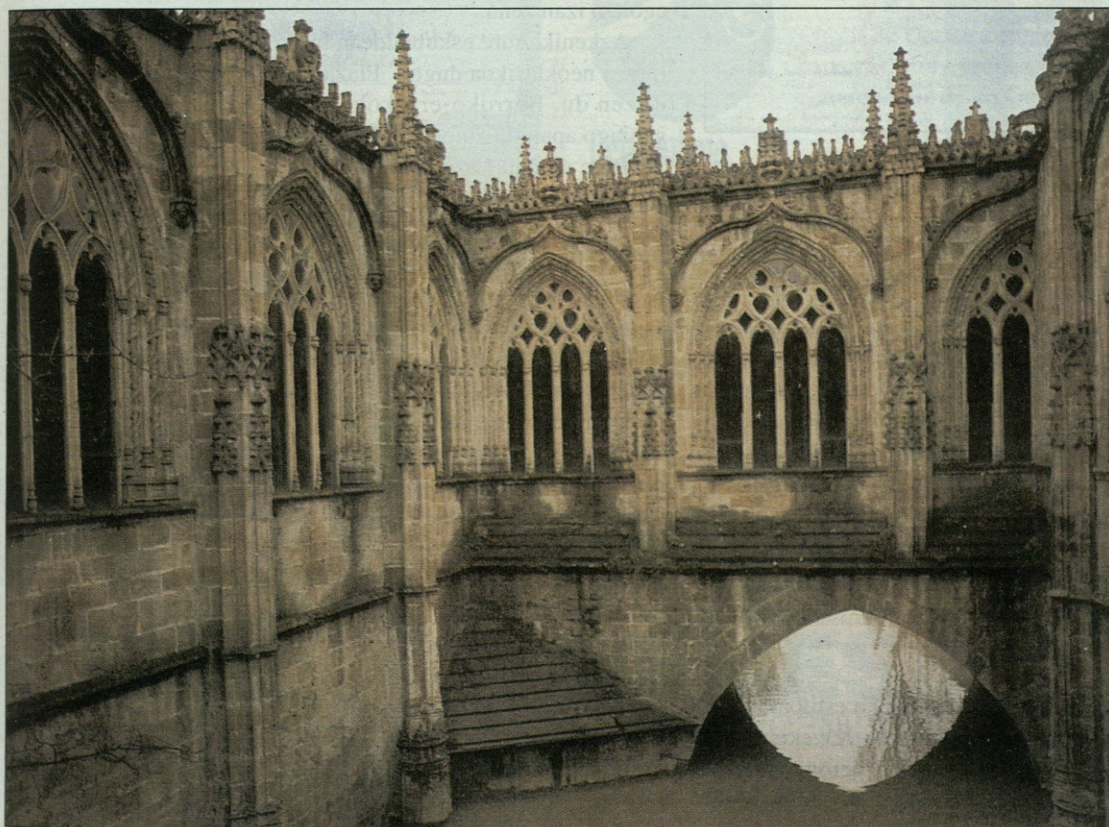

Gipuzkoako barnealdea

120 km • 2-4 egun

Herrialdeko arima eta bihotza (II)

Harria eta burdina

Gipuzkoako erdigunea zeharkatzen duen bigarren zati hau, Oñatiko historia jadanik ezaguna duzue, herriak erakusten dizkigun monumentu multzo bikainari errepaso eginez hasiko dugu. Ondoren, berriz ere ibilgailua hartu eta "Burdinaren Haran"ean barneratu ostean, Loiolaren ondoan dugun Azkoitia atseginera iritsiko gara, herri historiko hau pixka bat hobeto ezagutu asmoz.

MONUMENTOS NACIONALES DE EUSKADI, GIPUZCOA

■ Oñatiko San Migel Elizaren klaustroa herria zeharkatzen duen ibaiari ezinhobeto egokitzen zaio.

OÑATI ikustekoa da!

www.gipuzkoa.net/onati/

TURISMO BULEGOA
Foruen Enparantza, 4
Tel: 943 - 78 34 53
Fax: 943 - 78 30 69
E-mail: turismo.onati@udai.gipuzkoa.net
20560 OÑATI

ONATI (II)

Bere historiagatik eta batez ere bere arkitektura ikusgarriarengatik Berpizkundeko perla honetatik hasiko gara.

SANCTI SPIRITUS UNIBERTSITATEA.

Aurrealdeak lasai behatzea merezi du: erdiko ataldea, bere alboko eta eraikin osoko lau pilastroi edo landutako dorretxo apaingarri eta garaiak, goialdeko estatua sinboliko (Herculesen indarra eta gerlariak jakintza zabalduz) eta erlijioitsuak (filosofia eta teologiarekin zerikusia duten saindu eta martiriak), gargola gotiko apaingarriak...

Barrualdean Klaustro eder eta orekatua azpimarratu behar dugu, 32 buru historiko edo mitologiko erakutsiz, artisautza-lan mudejarrak eta kaperaren erretaula platereskoarekin batera

SAN MIGEL PARROKIA

Unibertsitate oso gertu, hainbat mendetako estiloak gainjartzearen ondorio da. Horrela, eraikin gotikoa XV.ekoa bada ere (XIII.eko nabe bakarrari beste bi gehitzean), geroago Klaustro gotiko-flamigero eta harrigarria egin zioten, ibaiaren gainean baitago, bi zubik eusten diotela. Kanpoko dorre neoklasikoa XVIII.aren azkenetakoa da.

Nabe bakarreko barrualdean gehien nabarmentzen dena Pietatearen Kapera da, lehen aipatutako apezpikuaren hilobiaren atzean erretaula plateresko ederra gordetzen duena. Hau guztia poliki landutako burdinazko langa apainduak ixten du. Erretaula nagusi barrokoa ere oso ikusgarria suertatzen da.

Elizaren aurrean, Maiatzaren 1.a Plaza gogoragarria zeharkatuz, XVI.eko Hernani Etxea dugu, eraikina amaitu aurretik Unibertsitatea egon zen lekua.

Eliza eskuinerantz inguratuz, gure ezkerrean Kale Zaharra geratuko da, eraikin interesgarriak erakusten dituen aintzinako Erret-Bidea; gure aurrean metro batzuetara XV edo XVI. mendeko Zaratekua Etxea.

Honen ezker-atzeko kaleari jarraikiz XIII-XIV.eko Zumeltzegi Dorretxera iritsiko gara, Oñatiko Kondeen, Gebaratarren, egoitza izan zena.

Azkenik, gure eskubialdean hiriko erdigunea, Foruen Enparantza neoklasikoa dugu. Plaza hau 1778ko Udaletxeak presiditzen du. Barroko-errokoko estilokoa, arrunta zena baino gehiago apaindu zuten. Goiko tinpanoan armaria erakusten du.

Bere alboan Lazarraga Jauregi-Dorretxea altxatzen da. Lehenbiziko dorreari XV.ean jauregia atxiki zioten. Berau kokatzen den Atzeko Kaleari jarraikiz, hurbil Don Pedruena jauregi barroko berantiarra aurkituko duzue, mende hasieran berrekitakoa.

Bertan, ezkererantz joz hiriko bigarren plaza garrantzitsurantz abiatuko gara: Santa Marina Plaza. XVIII.-XIX. mendeetako ilustrazio-burges izpiritua-ren isla, bertan Antia eta Madinabeitia jau-

■ Unibertsitateko kaperaren detailea.

Ormazabal

INSTALACIONES, S.L.

Sukaldeak • Bainuak

Apaolaza, 2
Tel./Faxa: 943 78 16 40
Sta. Marina, 4
Tel.: 943 78 30 58
20560 ONATI

Ongi etorri Oñatira

Gipuzkoako Bihotzean
ARREGI NEKAZAL TURISMOA

Garagaltza auzoa 21
20560 OÑATI
Tel./Faxa: 943 78 08 24
12 pertsonentzako lekua

Antzuola
Aretxabaleta
Arrasate
Bergara
Elgeta
Eskoriatza
Leintz-Gatzaga
Oñati

DEBAGOIENEN MANKOMUNITATEA
Turismo Ekintzetarako Zentroa
Santa Ana Antzokia. OÑATI
Tel.: 943783167 Faxa.: 943796772

OÑATI GARAJEA

PEUGEOT AGENTEA

**MOTA GUZTIETAKO IBILGAILUAK
KONPONTZEN DITUGU**

- Karrozeria
- Mekanika
- Elektrizitatea
- Aire Egokitua
- Salmenta

Goribar auzoa, 9 • 20560 OÑATI
Tel.: 943 78 13 50 • Faxa: 943 78 33 69

MEMESA

INDUSTRIA HORNIDURAK

OÑATI
Tel.: 943 71 80 80
Faxa: 943 71 80 45

ARRASATE
Tel.: 943 71 24 25
Faxa: 943 71 22 98

ARETXABALETA
Tel.: 943 71 24 11
Faxa: 943 71 21 19

LANA

KOOP. ELK.

• **EGURREZKO PANELAK**

MONDRAGON
CORPORACION COOPERATIVA

Santxolopetegi, 24

20560 OÑATI (Gipuzkoa)

Tel.: 943 78 07 00

Faxa: 943 78 32 22

E-mail: info@lana-scoop.es

<http://www.lana-scoop.es>

*Zientziari unea eta gunea
eskaintzeko garaia da.*

Miramon.Zientziaren KutxaGunea

Kutxan beti eskaini izan diogu tarte oparoa kulturari: hor ditugu, esate baterako, Erakusketak, Kontzertuak, Argitalpenak, eta makina bat lankidetzaz garrantzitsu, Zinemaldiarekin, Musika-Hamabostaldiarekin, Aquarium, Kilometroak eta beste hamaika jarduerarekin.

Eta halaxe jarraituko dugu etorkizunean ere.

Baina gure gizartea ez dago geldirik. Etengabe aurrera doa. Horregatik, pentsatu dugu bazela garaia, modu erraz eta atseginean, zientziaren ezkutukiak aurkitu ahal izango ditugun gunea bat eraikitzekoa: **Miramon.Zientziaren KutxaGunea**, hain zuzen. Dena askoz ere argiago ikusiko duzun gunea.

regi barroko ederrak ikusiko ditugu, Baruekua barroko-neoklasikoa, Moyua Etxea (gaur egungo Kultur Etxea), iturria, lorategiak... orokorrean enparantza ezin atsegina goa bihurtuz.

Santa Marinatik Euskadi etorbidea edo Kurtzebide kalea hartuz hiriko hirugarren perlara gerturatuko zarete.

BIDAURRETA MONASTERIOA

1510ean fundatua, beregan hainbat estilok eragin du, hau da, gotikoak, Berpizkundekoak, mudejarrak (klausura-eremuan batik bat, klaustroan eta errefektorioko artisautza-lanetan).

Kanpoaldean Errege-erregina Katolikoen eta Frantziskotarren armarriek ongi etorria eman ondoren, barrualdean azpimarratzeko moduko gauza bat baino gehiago dago.

Horrela, fundatzaileen hilobia beste 218 sendikoek laguntzen dute, erretaula nagusi barrokoan Ama Birjinaren koroatzea laguntzen duten santu mordoak ikus dezakegu, eta azkenik, 1533ko erretaula platereskoan irudien xarma beren tratamendu lau eta traketsan dago.

Oñatiko bisitaldia amaitzeko, Lazarraga kaletik Otaudi Jau-soro Etxea aurkituko dugu, bere izkinako balkoi bitxiarekin, eta bertan ezkerreantz abiatuz, oso gertu Urain Dorrea. Azken erai-kin hau jada Arantzazuko Ama kalean kokatzen da, eta horrenbestez berari eskainitako izugarritzko santutegia bisitatzeko prest gaude.

■ Oñatiko Udaletxearen eta aurreko plazaren ikuspegia.

IBILBIDEAREKIN JARRAITUZ, Oñatin sartzeko ekarri dugun bidetik itzuli eta Legazpirako bidean, mendatea igotzen ari garela aurreko bailara behatzeko aukera eskainiko digun begirato-kia aurkituko dugu, Udana Gaina harrapatu aurretik.

BURDINAREN HARANA

Jaitsieran ezkerrean gaztelu moduko bat igaro ostean, 3 kilometrotara Mirandaola Burdinola-Parkea gure eskuinera izango dugu, olaren tresna edo pieza handiez osaturiko "eskultura" ikusgarrien artean kokatua. Legazpi mendeko askoko burdingintza-tradizioa du (1338an Burdinolen Forua lortu zuen), eta Mirandaola froga garbia dugu, XIV.-XIX. mende artean lanean ibili ostean. Hil bakoitzeko lehen igandean ola martxan jartzen da, burdina Erdi Aroko garai horretan nola tratatzen zen erakusten zaigularik.

Moyua

bileta zerbitzuak

- klinikak • etxebizitzak • lekualdatzeak • tramiteak • koroak-erramuak
- eskelak (periodiko, irrati eta paretetan) • oroigarriak

Kale Zabarra, 5 - 2a - D. 20560 OÑATI • Tel./Faxa: 945 78 54 47

MONUMENTOS NACIONALES DE EUSKADI. GUIPUZCOA

■ Zumarragan Legazpitarren Etxea bezalako eraikinak aurki ditzakegu.

Legazpi, herri burdintzalea bera, kilometro bat aurrerago zeharkatuko dugu. Telleriarte auzoan Elorregi Jauregia (antzinako dorretxearen gaineko XVI. mendeko jauregia) bisita dezakegu, eta erdigunean berriz, Jasokundeko Andra Mari eliza, Udaletxea eta eskolak kokatzen diren Euskal Herria Enparantza. Bikuña Jauregia (XVI. mendea) ere lehenbizi Erdi Aroko eraikina izan zen.

Legazpiko industriagunetik irten eta 3,5 km. aurrerago zuzen jarraituz (Zumarragan gerotxoago sartuko gara) Urretxun barneratuko gara. Zumarragarekin biztanleria bakarra osatzen duen herri honetan Gernikako Arbolaren konposatzaile izan zen Iparragirre kantaria jaio zen.

Izen bereko kalean, 8.ean bere jaiotetxea izateaz gain, lpeñarieta (Udaletxea) Bikariokoa, Faktorekua, Galdosenea eta Barretxea jauretxeak aurkituko dituzue. Iparragirreraren estatua dago plazan, berriz, San Martin Tours eliza gotikoa (kanpandorre barrokoarekin) eta Aranburuenea Jauregia bisita ditzakezue.

aipagarriak dira. Inguruetan Antiguako Ermita erromaniko-gotiko ospetsua bisita daiteke.

SAN INAZIOREN MENPEKO LURRAK

Zumarragako ezkerraldeetik Azpeitia-Azkoitirantzako norabidea hartuz, zazpi bat kilometrora Aizpurutxo auzoa pasako dugu, tartean apurtu zubi edo oleodukto modukoen azpitik igaroko garela.

43. kilometrorako jada Azkoitia sartuko gara, Peñafloidako Kondearen (Azkoitiko Zalduntxoak eta Euskalerrriaren Lagunen Elkartearen bultzatzailea) eta San Inazio Loiolakoaren amaren sorterrian.

Areizaga-Kalebarren Plaza Urretxu eta Zumarragako herrien bateratasun-adibiderik argiena da

Azkoitia Azkoitia Azkoitia Azkoitia Azkoitia

Azkoitia,
ingurune paregabea
historia handiko herria

Azkoitiko Udala

Atsegin handiz

Euskadi
PAIS VASCO

Con mucho gusto

AZKOITIA

Herrialdea: Gipuzkoa
Donostia: 42 km.
Altitudea: 113 m.
Biztanleak: 10.248
Euskaldunak: %80
Azalera: 57 km²

Dentsitatea: 180 bizt./km²
Jaiak:
 Ostiral Santua
 Andra Mari (abuztuak 15)
 San Andres (azaroak 30)

Izarraitzen magalean dagoen herri dotore hau, Azpeitiarekin ledozertarako duten lehiagatik eta pilotari-harrobi amaitezina izateagatik aparte, bere Jauntxoengatik edo jauretxeengatik ere ezaguna da. Dena den, XI. mende hasierako dokumentazioan jadanik beste izen batekin ageri zen, hots, San Martin de Iraurgi izenarekin.

Hiri gisa 1324an fundatu zen, eta beste hirurekin batera "Hiri Nagusia" izaera lortu zuen. Bere garrantziaren adibide dira Korrejidorea bertan bizitzea edo Diputazioaren egoitza izatea hiru urtetik behin. 1457an dagoeneko hiriari gaur egun eza- gutzen dugun izena jarri zioten.

AZKOITIKO ZALDUNTZOAK

1763-66 urteek Azkoitiko historian eta baita Araba, Bizkaia, eta Gipuzkoakoan eragin nabaria izan zuten. Urte horietan, Frantzisko Muniabe Idiakez (1723-1785) Peñafloidako Kondeak, beste kultur maila handiko noble batzuekin batera, kultur talde bat sortu zuen.

Frantziako entziklopedisten eraginez, Euskal Herrian ikerketa zientifikoak bultzatu eta euskal kultura suspertzeko asmoa zuten. Horretan oinarrituz, pixka bat geroago Euskal Herriaren Adiskideen Elkartea sortu zuten. Peñafloidako Kondea bera, noblea izateaz gain, zientzialari, idazle eta politikaria zen, eta Madrilgo Gorteetako Diputatu izan zen.

Nahiz eta Carlos III erregeak elkartea sortzeko baimena eman, honek foruak murriztu nahi izan zituenean bere kontra egin zuten. 1766an aduanak aldatu zituztenean Azkoitia (Azpeitia ere bai) matxinada garrantzitsuaren lekuko izan zen, nekazariak erabat asaldatuz.

IKUSTEKOAK

Azkoitiko Udaletxea, herriko plazan kokatua, armarri deigarri batez nabarmentzen da. Andra Mari Jasokundeko Parrokia, San Martin Iraurgiko basilizatik datorrena, XVI.-XVII.ekoa da, gotiko estilokoa, eta bere barruan erretaula bikaina eta "Cavaille-Coll" organo aparta gordetzen ditu besteak beste.

Dorretxeen artean Baldakoa (XII.-XIII. mendekoa, Azkoitia bera baino zaharragoa) aipatuko dugu lehenbizi, hortxe bizi izan zelako San Inazioaren amaren sendia.

Zubieta, Idiakezekoa edo "Etxe Beltza" (Erdi Aroko dorre bitxia; 2. Gerra Karlistan erre ostean kolore ikusgarri horrez margotu zuten), Insaustikoa (barrokkoa, Peñafloidako Kondearen elkartearen egoitza), eta Floreaga Etxea ere ikustekoak dira.

■ Insausti Jauretxea Peñafloidako Kondearen egoitza zen.

Informazio Praktikoa

LEGAZPI

Udaletxea: ☎ 943- 73 70 30.
Udaltzaingoa: ☎ 943- 73 70 30.
Osasun Zentrua: ☎ 943- 73 13 75.
Jatorduan:
 Goiko-Izarra El Gallego Jatetxea- Laubide auzoa 17.
 Goierrri Jatetxea- Urtatza 1.

URRETXU

Udaletxea: ☎ 943- 72 01 51.
Udaltzaingoa: ☎ 943- 72 11 67.
Bankuak:
 Lankide Aurrezkia- Areizaga 1.
 Kutxa- Labeaga 5.
Kotxe-tailerra:
 Urretxu Karrozeriak- Matxinporta 24 ☎ 943- 72 34 78.
Jatorduan:
 Jai-Alai Jatetxea- Iparragirre 10.

Apain Jatetxea- Ipeñarrieta 18.
 Merendero Etxaburu Jatetxea- Diseminados 26.

ZUMARRAGA

Udaletxea: ☎ 943- 72 90 22.
Udaltzaingoa: ☎ 943- 72 91 70.
Ertzaintza: ☎ 943- 72 40 50.
Osasun Zentrua: ☎ 943- 72 49 00 / 16 14
 (larrialdiak).
Ospitalea: ☎ 943- 03 50 27.
Gurutze Gorria: ☎ 943- 72 53 64.
Bankuak:
 BBVA, Guipuzcoano, Kutxa- Iparragirre.
 BSCH- Secundino Esnaola.
Jatorduan:
 Aranzabal Jatetxea- Bidezar 17.
 Balentina Jatetxea- Urola 6.
 Ezkiotarra Jatetxea- Euskadi Enp. 2.
 Etxe Berri Jatetxea- Etxeberri auzoa.

Jan eta lo egiteko:

**Hotel Etxe-Berri- San Cristobal-Etxeberri. ☎ 943- 72 12 11.

Lo egiteko:

Pensión Balentiña- Urola 8. ☎ 943- 72 50 41.
 Logela bikoitza 4.000 pzta.

AZKOITIA

Udaltzaingoa: ☎ 943- 85 02 16.
Ertzaintza: ☎ 943- 85 10 00.
Anbulategia: ☎ 943- 85 22 13.
Jatorduan:
 Joseba Jatetxea- Aizkibel 10.
 Errexil Jatetxea- Kale Nagusia 95.
Jan eta lo egiteko:
 *Hotel-Jatetxe Iru-Bide- Ibai-Ondo 8. ☎ 943- 81 45 72. Log. bikoitza 4.500-5.500 pezeta.
 Laja Nekazal-Etxea- Santa Kruz auzoa. ☎ 943- 81 30 75. Logela bikoitza 5.000 pzta.

Esne-belarrari darion esnea ozpinaz nahastu eta bertan bustitako oihalezko enplastua garatxo eta gogorrunetan gau batez jarritz gero, bertako zelulak akabatuko ditugu.

ESNE-BELARRA

Garatxo, maskur, ikortzirin eta gogorruneak eraitsi behar ditugu gaurkoan esne-belarren laguntzarekin. Esne-belarra, *Euphorbia helioscopia*, ugaria da bide ertz, betelan eta, orokorrean, beste landare jendearentzako kaskarrak diren lurretan. Izenak dioen eran, esne itxurakoa du izerdia eta esne hau txarra, gaiztoa da guretzat, toxikoa. Ukitzen duena erre egiten du. Horrexegatik azalean sortzen ditugun garatxo eta koadrilakoen aurka erabiltzen da. Landarea moztu eta darion esnea gainean zabalduz gero, maskurra edo gogorrunea edo dena delako kozkorra osatzen duten zelulak akabatzen ditu. Esnea ozpinetan nahastu eta

horrekin blaitutako oihaltxo batez egindako txaplata edo enplastua gogorrunearen gainean eduki gau osoz. Esnea jasotzeko landare mordo baten esne ttantak ontzitzo batean bildu eta lehortzen utzi. Ura galtzean hautsa besterik ez da izango, nahi den urte garaia dela erabilgarri. Bi ohar besterik ez: bilketa egiterakoan haizerik baldin badabil gorde begiak ttantatxoren baten erasotik, gorriak ikusteko ere zail izango duzu; bestetik, landarearekin lardaskan ibili eta gero azkar garbitu eskuak, deskuidoan ahoko zulora behatzak eramanez gero, gorriak ikusi ikusiko dituzu, baina nekez esango l

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Espainiako botikariek egindako ikerketaren arabera, hamabi urtetik beherako haurrak ez dira ondo elikatzen: fruta, berdura eta esne gutxi eta bazkari bizkor koipetsua hartzen dute.

GURE UMEEK GAIZKI JATEN DUTE

Hamabi urtetik beherako umeek esne, fruta eta berdura gutxi jaten dute, eta aurrez prestatutako janariak, koipetsuak eta oso kondimentatuak, gehiegi kontsumitzen dituzte. Ehunetik hogeita zortzik esne baso bat besterik ez du hartzen egun osoan -gosarian hartzen dutena, hain zuzen ere- eta oraindik ere kezagarriagoa dena, ehunetik lau urdaila hutsik dula joaten da ikastolara, ezer hartu gabe.

Ikerketa, Espainiako botikarien elkar-goetako berrogeita zortzik egina, beldurgarria da ateratzen dituen ondorioengatik: %31k pastel eta gozo industrialak kontsumitzen ditu -enbasatuak-, gantz eta kolesterol asko duten janari-mota horien

kontra egindako abisu guztien gainetik. Haragia ere gehiegi kontsumitzen da -%49k egunero-, arraina kontsumitzeko

ohitura dutenak %12 besterik ez diren bitartean.

Aurreko guztia gutxi balitz, Soziologiako Katedradun Amando de Miguelek are kezka gehiago dakar gai honetara, berak egindako beste ikerketa batekin: bertan agertzen denez, hamarretik batek bazkari bizkorak -hanburgesak, pizzak eta horrelakoak- kontsumitzen omen ditu egunero. Janari horien problema ez da berez txarrak izatea, hobeak edo konpletoagoak diren beste batzuk desplazatzen dituztela baizik. Horrela, eskola-umeek "oztopoak" dauzkaten janariak baino (arraina edo fruta baino), jaki "erosoagoak" nahiago dituzte, ia murtzikatu ere egin behar ez direnak ●

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

ARABARRAK ESPETXETIK

Langraitzen espetxeratuta zegoen gizon hark bazekien etxera bidaltzen zituen gutun guztiak, eta baita jasotzen zituenak ere noski, zentsura-
ren galbahetik pasa behar izaten zutela kanporatu aurretik. Sei hilabete zera-
matzan barruan, eta ederki ikasiak zituen barruko joko arauak.

Asteazken goiza. Astero bezala, emaztearen gutuna jaso zuen. Besteak beste, honako arazotxo hau aurkez-
ten zion:

“Luis, gurasoen baratzean patata erein nahi dut eta ez dakit zein den unerik ego-
kiena”.

Orduan Luisek honela eran-
tzun zion emazteari:

“Mirentxu maitea: ez zaitez inola ere hurbildu gurasoen baratze-
ra. Arma guztiak han-
txe dauzkat lurperatuta”.

MANTXUT?

ΣΑΣΡΙΑΚ
BATMAN

Asteko Lokuzioa

MANTXUT

Ongi aditu ez duenak galdetu ohi dio solaskideari

Mantxut??

MANDE? / QUOI?!!! / PAARDON?

Hurrengo asteazkenean, ohi bezala, emaztearen gutuna:

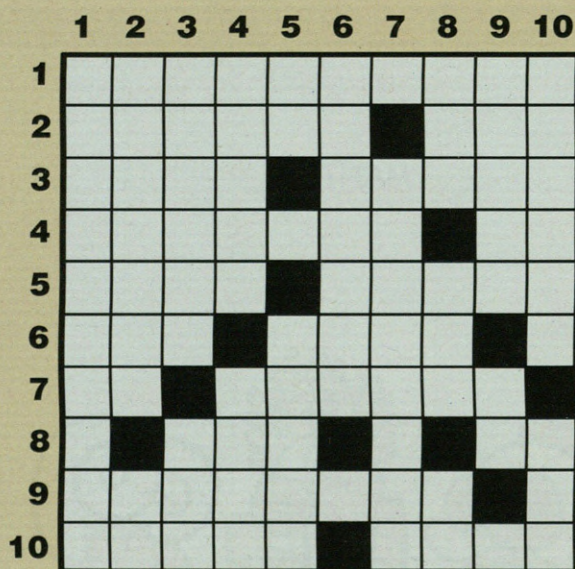
“Zer ari da gertatzen Luis? Igandean, hamar polizia iker-
tzaile azaldu ziren etxera, gurasoen baratze-
ra eramateko eskatuz. Baratza guztia miatu eta zulatu zuten eta marmar-

ka alde egin zuten”.

Egun gutxi barru Mirentxuk Luisen gutuna jaso zuen:

“Mirentxu maitea: hauxe da patatak ereiteko garai egokia”

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

1.- Arboladiak. 2.- Ahuntzaren arra. ... de Janeiro, Brasilgo hiria. 3.- Euskal mitologiako jainua. Enparantza. 4.- XII. hilabetea. Aluminioa. 5.- Zori-jokoa. Metal-mota. 6.- Sindikatu abertzalea. Arnas ezak hila. Potasioa. 7.- Tantalioa. Beldurtua. 8.- Bokala. garoa. Azkenekoa. Har ezak! 9.- Detektagailuak. Kontsonantea. 10.- Labore-hautsa. Gizon izena.

GOITIK BEHERA

1.- Portuko langile. 2.- Esku itxia. Ez eme. 3.- Hiruz zatitzearen emaitza bakoitza. Zezen zikiratu. 4.- Pisu txikikoa. Asiako estatua. 5.- Iridioa. Bostehun. Maindirea. 6.- Helburuak, planak eta asmoak alferrik galdu. Röntgen. 7.- Tona. Eguzkiak jotzen ez dituen aldeak. 8.- Garoa. Nauka. Suari dario. 9.- Adi ezak! Kanpo. Fosforoa. 10.- Australiako ugaztunak. Zintzoa.

Letra Zopa

T	X	A	R	H	A	L	A	E	P	T	I	E	G	A	I
B	A	L	O	N	E	O	R	G	U	R	R	I	A	U	O
A	L	I	A	R	I	M	X	A	G	O	E	R	A	T	B
H	D	A	Z	K	U	T	A	T	O	N	S	R	S	Z	A
A	U	K	T	U	R	T	A	R	R	I	L	A	K	U	E
Z	N	T	A	T	O	A	U	Z	T	A	I	L	A	B	U
A	R	I	I	A	R	S	B	O	F	L	M	A	I	A	Z
R	A	H	A	L	I	R	I	P	A	N	I	N	E	K	O
O	T	I	M	K	K	L	A	O	H	A	T	Z	A	E	R
A	Z	K	A	Z	E	E	A	T	A	B	E	N	D	U	A

Aurki itzazu letra zopa honetan euskal hilabeteen izenak. Hitzak ezker-eskuin, goitik-behera edo diagonalean azalduko zaizkizu.

Aurreko asteko soluzioak

				U	G	S	S	
				O	R	K	A	T
				K	A	R	E	O
E	L	I	D	A	T	E		
I	S	O	L	A	M	E	N	D
T	I	G	U	N	E	A	M	O
S	E	N	D	A	G	A	R	R
B	A	I	A	K	O	R	D	I
L	A	Z	O	A	K	N	A	I
N	E	K	E	L	I	K	A	X

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Egonaldiak. 2. Materia. Ta. 3. Alukeria. 1. 4. Ka. Eralgi. 5. Ura. 1. Uu. A. 6. Mandoa. Rat. 7. Eza. Aratza. 8. Zirikatu. B. 9. K. Ki. Ne. Sa. 10. Ohoina. Zil.

Goitik-behera: 1. Emakumezko. 2. Galarazi. H. 3. Otu. Anarko. 4. Neke. D. III. 5. Arerioak. N. 6. Lira. Arana. 7. Dailu. Ate. 8. I. Agurtu. Z. 9. At. 1. Az. Si. 10. Kai. Atabal.

E	O	H	A	E	L	K	A	R	T	E	L	D	E	B	M
R	K	A	T	I	L	U	A	E	I	T	D	E	I	D	E
R	N	U	D	E	Z	N	S	O	Z	I	L	T	I	K	A
E	P	L	Z	N	E	T	E	S	N	T	S	K	J	E	I
T	O	B	U	R	D	U	N	T	Z	A	L	I	A	I	G
I	S	M	I	Z	K	A	R	O	D	T	E	E	L	N	A
L	T	A	P	O	I	X	R	E	L	N	E	T	U	U	T
U	O	Z	A	E	N	T	R	E	L	A	O	S	A	B	R
A	R	A	R	E	T	A	L	P	E	P	D	S	A	M	A
I	E	L	E	G	R	O	S	H	N	O	S	E	M	U	Z

Hitz Gezidunak

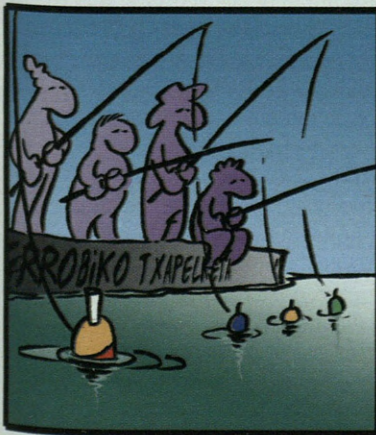
	Animalia adarduna	Emakume izena	Gipuzkoa-ko herria	Bizk., etxe-ko txikiena	Suari dario
	Iruten den lekua	Bizkaian, ile	Dirugoseak	Sabeleko gaitza	
	Deitura				
	Daukate				
Ibarrak	Du, haici		Edari al-koholduna		Ataurea
Adiskide	Burutu		Esneki-mota		
			Garen hauek	Zintzoa	
			Euskal atzizkia	Gabezia	
Katuaren umea					Tona
Arrantzatresna					Kontso-nantea
		Gizon izena		Musika nota	
		Sexu eme		Suari dariona	
Sodioa		Pisu txikikoak			Röntgen
Izena		Nor atzizkia			Kontso. errep.
				Eguzki	
				Röntgen	
Txori-mota			Zikinkeria		

Pertsonaia: Euskal idazle gipuzkoarra (1889-1963)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

IÑAKI MURUA

Erramunek, zuretzat irakurle, eskutitz behazuntsu hau idatzi dit: Bazen garaia, kostata baina ados jarri dira hirurehun akademiko. Ez edozein, Españaiko Historia Akademiakoak eurak. Azterketa zorrotz, zehatz eta objetiboena egin ostean, zera bota dute: Ikastoletan "arrazakeria" eta "bazterketa" bultzatzen da eta historiaren faltsutzea eguneroko bizitzan islatzen da Euskal Herrian, eta gainera -galdegiten dute- zer dakite historiari ez zein bertsio dute hartaz, "kale barroka" praktikatzan duten hauek; aldi berean -diote- historiaren faltsutzea ideia abertzaleen mesedetan da.

Ez dago dudarik, ikastoletako ikasleak ez ditugu zuzen hezi. Ezingo lirateke ari "kale barroka" egiten, baldin eta balekite, gotikoan bobedetan forma izarratuak nabarmentzen zirela, bihurtuz betetako lerroak, sugarren irudiak sortuz eta, balizko sugar horretan erretzen duela gotikoak bere indar sortzailea. Gainera zerraldoen gaineko irudia ere hildakoaren antzekoa egiten ahalegintzen ziren. Hau dena balekite, logikoena da, "kale gotika" praktikatzeko. Garbi azaldu ote zaie, adibidez, Clavijoko batailan Ramiro lehenaren garaian, Santiago zaldi zurian kristauei agertu zitzaizela eta bere ezipatzen indarrez "Santiago y cierra España" gudu-oihu-jario, arerio denak garbitu zituela eta orduan bihurtu zela Santiago Apostolua "Santiago moro hiltzaile", geroztik eta gaur arte Españaiko Patroi delarik, demokratikoki hautatua, noski? Hau jakinik, norbait xenofobo edo arrazista izan ote zitekeen? Ez ziren bada El Ejido eta Aitor Zabaletaren kasuan ikastolakumeok joango Murcia eta Madrilera, hangoen bizkarrera disimulan astakeria hauek botatzeagatik?

ISTERIKOEN HISTORIA

Beno, eta ez hori bakarrik, nola joango lirateke, umeok, ikastolara euskaraz ikastera Unamunok esana balekite: "Nire odoleko anaiok, ikasazue oinez borrokatzen, jaitzi zaitzte mando amorratu eta burugogor (euskarra) horretatik, zeinak bere mando ibileretara zaramatzaten eta ez nire eta zuenetara... Ika-sazue hizkuntza kultuan (espainola) arrazoitzen, gure gurasoen mintzo zaharra bazterturik".

Zertan ari zarete ideia abertzaleen aldeko borrokan, ez al duzue irakurri Areilzak 1937an bota zuen hitzaldia? "Garbi gera bedi, Bilbo armaz menderatu dugula. Ez hitzarmenik eta ez esker onik. Irabazleak eta galtzaileak daude, horixe baietz! España bakar, handi eta libre irabazi du... Betirako mazpildu dugu Euskadi zeritzon amets gaiztoa, Prietoren aldeko sozialistek eta bizkaitar artaburuek sortua. Bizkaia berriro ere Españaiko zati bat gehiago da, garaipen militarri esker".

EZ da hor amaitzen dena, espñol bakezale eta aldi berean katolikoek, garbiketa hau egiteko erabili metodoa azaltzen digute: "Gerra, bozketa armatua da. 1936ko otsaileko hauteskundeetako borroka fina, enfrontamendu militarren bitartez, bi zatitan banatutako herri baten hil ala biziko borroka bihurtu zen: espirituala izan zen matxinatu zirenen borroka, ordenua, gizartearen bakea, zibilizazio tradizionala eta Aberria, eta gizartearen zati nabarmen batean erlijioaren defentsarako. Beste aldekoena berri, marxista, komunista, anarkista, Españaiko zibilizazio zaharra ordezkatu nahi izan zuena".

Ez duzue esango testu argiak ez direnik ezta? Badira gehiago ere, nola amets daiteke Errepublika eta Franquismoa gorrotatzea, Gabriel Arias Salgado, Francoren ministroak esana entzunik: "... esku ditut estatistiken datuak, eskoletan esku bakarrez praktikatzan diren bizioez. Datu hauek Errepublika garai-koekin parekatuz, asko jaitzi dira, ikaragarri". Zer duzue honen kontra?

Gainera jakingo nuke gustura, ikastoletan, zergatik ez den betetzen Kultura eta Irakas-kuntza komisioren erabakitakoa: "eskola guztietan Amabirjinaren irudi bat jarriko da eta lehentasuna izango du, denetan espñolena den, Ama Sortzez Garbiarenak...".

Eta beste hau, Moscardó generalak bere semearekin egindako elkarriketaz, zer diotzue? Bera nahikoa ikastoletan antzerki tailerak sortzeko eta dagokion ministeritzak diruz lagundurik gainera! Begira:

"Milizia buruak: Esaten dizudana egia

dela jakin dezazun, orain jarriko da telefonoan.

Luis: Aita

Moscardó: Zer duzu ene seme?

Luis: Ezer ez; esaten dute Alcazarra ez bada errenditzen fusilatu egingo nautela.

Moscardó: Eskain iezaiozu zure arima Jainkoari, gora Kristo Gure Errege esan eta hil zaitez abertzale fin.

Luis: Musu handi bat, aita.

Moscardó: Agur seme, musu handi bat".

Nik, ikastolako hezitzaile-ohi honek, aitortzen dut ez ditudala sekula testu hauek eta antzekoak erabili nire ikasleen espñolatasuna sakontzeko. Beraz, zigorrik gogorrena merezi dut eta prest nago, zuek akademiko jakintsuok, ezartzen didazuena betetzeko. Gainera, neure buruari egiten ari naizen auto-flajelazioa dela eta, asteburu honetan hirurehun katuren kongresu historikoan parte hartu dut, zoragarria! Denak berdez jantzita, bisera txuria eta flekilo arrosa, seriotasun gehiago emateagatik, ez besterik. Bertan, zehaztasun osoz, datuz gainez eta azterketa zientifikoaren bidez erabaki dugu, zuek akademikook "facha" nazkagarri batzuk zaretela.

Zuen arrazoitze logiko eta arrunta bezain jainkotiarri esker, jo dezagun autobus bat antolatu duzuela eta erabiltzaile guztiak istripuan hil direla. Beraz, zuek heriotzaren apologia egiten ari zarete eta ideologia faszistan "gora heriotza" denez lemarik garrantzitsuenetakoa, bada horixe, facha nazkagarri batzuk zaretela.

Dena den, bitartekari-mezulari izendatu nindutenez, hurrengo katuen kongresurako gonbidapena zuri eta zure akademiari luzatzeko agindua jaso nuen. Gehien kezkatzen dituen gaia honako hau da eta zuen laguntzaz errazago argitzea espero dute: Estatuko Jefe-ari sinetsi behar al diogu zera diotenean: "jende asko dago elkarte horretaz aprobetxatzen dena beren negozioetarako eta beren buruak medratzeko. Betiko tripaberoak dira eta beti existitu dutenak. Martxoko katua bezala, eguzkiak gehien berotzen duen leihoan daude eta zaila da eliminatzea".

Eztabaida guztiz interesgarria izan daitekeela uste dut eta komunikabide guztietan lehen orrian ager daitekeena.

Betiko sentimentuekin, har itzazu nire desiorik sutsuenak, oraingo ikerketa garrantzitsu honetan hain bikain lagundu dizuen Jainko Onak, babes, argi eta gida zaitzaten, nola zu zerori hala akademiakideak, Espñaaren eraikuntza kristau, aurreratu eta loriatsua burutzen, zeina amesten baituzue eta nik neronek ere amestuko dudana gaurdanik ●

Kontu zenbakia

euskal **irradi** telebista

Laino guztien gainera elkarrekin

Mila esker. Zuei esker
egin gara handi.
Zuei esker bete
ditugu 18 urte.

Hona hemen gure
marka berria.
Gure ilusioen ikurra.
Honela ikusten dugu
geroa.
Honela izan nahi
dugu zure begitan.